

M. Maruneviç adına Bilim Araştırmaları Merkezi
Genel Üretmek Müdürlüü

GAGAUZ FOLKLORU

NİKOLAY BABOGLU

Bu folklor yaratmaları Nikolay Baboglu tarafından
60-cı yıllarda toplanıldı. 2011-ci yılda Gagauz Yeri
M. Maruneviç adına Bilim Araştırmaları merkezi
tarafından latin garfikasına geçirildi.

Latin garfikasına geçirdi: Svetlana Frangu.
Redaktor – korektor: Dr. Güllü Karanfil.
İvanna KÖKSAL.

**HOCA NASTRADİN İÇİN
GAGAUZ FIKRALARI**

ŞAŞARIM AKLINIZA, NÄBACÊNİZ RUBAYLAN?

Hoca gezdii orda popazları kendi keskin lafınnan hocma kamçılarmış. Bu beterä popazlar, manaflar hem başka caami izmetçileri alınmışlar onnar da Nastradini gülsünnär. Kolvermişlär ses ani 10 gündän sora dünnä batacêk...

Aaz–aazdan etişmiş bu laf Hocaya da. Kaldıynan bir gün “dünnä kaybelmesinä” popazlar, manaflar toplanmışlar Nastradinin auluna da türlü akıl verirmişlär.

– Hoca, yarın dünnä bitkisi ne tutêrsın o inää? – çıkar kenara, keselim onu...

– Olur bunu da yapalım, – demiş Hoca, – ölä da kaybelecez, – baari iyelim bitkidä doyunca...

– Urduk lüzgerä, – demiş manafın biri sevineräk onun yanında duran dostuna popaza.

Çatılamış Hoca inää da çıkmışlar kenara, daa boyuna, kazmışlar bir kotlon da kesmişlär inää.

– Dostlar, – demiş Hoca, – bän sizä pişirecäm imenin iysini, ama siz gidin birär arka odun getirin.

Kayıll olmuş popazlar. Hepsi soyunmuşlar, dala rubalarını atmışlar da oduna gitmişlär.

Hoca o saat rubaları taraşlamış iki altın krest, bir da gümüş krest almış da kendi koynusuna koymuş, birini cebinä bir altın saat bulmuş, onu da toplamış, sora öbür ceptä geää gibi para bulunmuş, onnar da Hocaya düşmüşlär.

Bu iştä sora Hoca rubaları hepsini ateşä atmış...
Popazlar geldin gibi saletmişlär giinmää.

– Hoca, rubalar neredä?

– Bän onnarı ateştä yaktım, – cevabını vermiş Nastradin.

– Ne sän delirdin mi Hoca? – hepsi bir sestä sormuş.

– Şaşarım aklınıza, dostlar, – kesmiş lafı Nastradin, – Nâbacêniz rubaylan? Yarın diil mi düünâ batacêk?..

Popazların bir karış aazları açık kalmış.

Hoca sa gitmiş işinâ, altın işleri satıp kendinâ islâ bir inek almış hem da çok parası da kalmış...

TEK ALINIZ

Nastradin hap–aaç gelmiş dostuna musaafirlää. Dostu da onu sarmaylan konuklamış.

Hoca girişmiş da sarmaları ikişâr–ikişâr aazına atarmış. Sıkı–sıkı iyirmiş...

Dostunun karısı bunu görüp duymuş, ani sarmalar etmeyceklâr da kıyıştıramaya–kıyıştıramaya Hocaya demiş:

– Nastradin amuca, sarmalarımız kıt biraz, yalvaracam tek alınız!

– Üçâr aazıma sıımêêr, – buularak sarmaylan, cuvap etmiş Hoca.

NASTRADİN AALEMİN AKLINNAN

Nastradin Hoca çekettirmiş dışarda bir yaz fırını düzmää. Ölä o işlârkan gelmiş, bir komuşusu da demiş:

– Üülen tarafına yapmışın fırının aazını. Bu diil islâ.

– Neçin diil islâ e? – sormuş Hoca.

– Neçin ki buyansı yılma. Baksana fırın sansın başaşaa durêr. Nasıl ekmekleri atacan? Lääzım iilâsin, iki kat olasin. Hiç uydurmamışın Hoca, – başarmış lafını komuşu adam.

Nastradin Hoca, bu laftan sora komuşusunnan, alıp yikêr fırını da düzer gün duusuna dooru aazını.

Bu yolluk gelmiş bir başka adam Nastradinä da demiş, ani fırın düzülü heptän naafilä.

– Neçin? – sormuş Hoca.

– Neçin ki bölä fırının içinä var nasıl su gelsin. Tä nasıl yanından sel dooru içinä uurayacêk da yıkılacêk.

Düşünmüş Hoca da enidän yıkmış fırını...

Gün duusuna – uymêêr, üülenä–uymêêr, düzecäm aazınnan gün batısına, – söylemiş Hoca kendi - kendinä da ölä da yapmış.

Taman Nastradin işini başarmış gelir ona bir eski dostu.Çekeder bunnar bakmaa eni fırını. Eski dost demiş:

– Hoca, bana gelir, sän erleştirmemişin islä fırını. Baksana nasıl bu er yılma, diil düz. Lüzımdı ilkin eri düzeldäsin da sora fırın düzäsin. Tä bu duvarını onun var nasıl su yıkasın. Taa iy olacêydi poyraza olsun.

Hoca ne kalmış üfkedän dostunnan bozuşsun, ama dayanamamış. Aklınca düşünmüş.

– Dur bunu da sesleyim. Kafadarı gittiynen taa, yıkmış fırını da düzmüş enidän aazınnan poyraza...

Geçer bir-kaç gün, Nastradinä genä gelmiş bir musaafir. Hoca göstermiş ona da fırını.

– Pek islä fırıncık, – çeketmiş musaafir söylemää kendi fikirini, – ama bän olaydım aazını poyraza düzmäzdim. Nända sän var gördüün düzüksün bir yapı poyraza aazınnan?! Kaar yaacêk, içinı dolduracêk, kaarlar eridi – fırın yıkılacêk...

Sıkılmış Nastradin dişlerini üfkedän.

– Ah, – demiş kendi kendinä, – genä uydurmadım!

Gitticään musaafiri Hoca yıkêr fırını da düzer onu bir döşemä üstündä. Bölä ona kolaymış aalemin aklına uymaa. Kim nasıl däärmış, Nastradin ölä fırını çevirmiş...

KORUNUN, HERGELÄDİR, URU!

Hocanın atı gebermiş, kalmış onda sade bir kantırma hem bir da harannik. Ne yapsın şimdi Hoca beygirsiz. Düşüner bir cümbüş yapsın.

Gider, bulêr bir kuru beygir kellesi, giydirer ona kantırmayı, da çıkêr büyük yola. Koyêr kelleyi yol boyuna. Edään bir ucundan tutarmış da ölä dururmuş.

Geçän insannara Hoca hep teklif edärmiş:

– Yalvaracam, efendilär, korunun!..

– Nedän korunalım? – sorarmış geçennär.

– Nedän? Attan korunun. O hergelädir, uru! Aylanın tä ölä bir taraftan!.. Hepsi insannar gülärmişlär.

– Neresi kuru kellenin uracêk?

Biri yolcunun ne kalmış bassın kellä üstünä. Hoca aylandırmış edektä baalı kelleyi da yolcunun kasıklarına bir kellä döşemiş!

Yolcu şaş–beş olmuş, ama Hoca ilersini almış:

– Nezamandan beri deerim aylanın, hergelädir, uru! Biri istämeer seslesin... Tä urdu! Şimdi hiç olmasın beni kabaata sokacêniz.

At diil mi, tä urdu. Neçin aylanmadın bir taraftan?

BİLMÄSİN, HAVA NİCÄ OLACÊK

Harmanda düveni aydarkan, Hoca yanına hep yorganı da alırmış. Bu işi görüp karısı ona sormuş.

– Bre Hoca, bu kaynak sıcakta ne o yorganı da düvendä taşıyersin?

– Sus, mari horospu, – demiş Hoca, – armanın öbür kenarından dönüncä ne bilersin, hava nicä olacak.

DAYANIN, SESİ YARINA ÇIKACÊK

Bir Pazar günü erken Hoca yannaşmış kasabanın baş tükânına da kilidi kararmış. Yoldan geçân adamnar bu işi deneyip, onu bişeyä getirämemişlär da sormuşlar:

– Ne o Hoca, ne sän orada buuşêrsın yapmaa?

– Ne olsun? – demiş hiç bir gamsız Hoca. – Kemençä çalêrim.

– E o senin kemençenin sesi neçin çikmêêr?

– Dayanın, dostlarım, – cuvap etmiş Nastradin, – sesi yarına çıkacêk.

BUNNAR MI YIRTIK?!

Hoca zavallı her gün yırtık gezârmiş, ama bir kerä çıkmış sokaa en yırtık yaamurluunnan: o ruba pak delimdeşikmiş, donnarı da yama–yama üstünäymiş.

Erifin biri dayanamamış da Hocaya sormuş:

– Nasıl yırtık ruba bunnar sendä, Hoca?

Hoca:

– Bunnar mı yırtık?! – demiş, – sän gelsän göräsin bendä evdä taa ne yırtıklar var...

CEERİ KAÇA ALDIN?

Hoca paneerdan bir ceer satın almış da onunnan evä yollanmış.

– Hoca, o ceeri kaçā aldın? – sormuş erifin biri.

Hoca cuvap etmiş. Ama o lafını taa bitirir–bitirmäz, başkası sormuş:

– O ceeri kaçā aldın, ba dost?

Hoca buna da cuvap etmiş. Da sora taa biri, da taa biri...

Nastradin etiştirämezmiş cuvap etmää, ozaman Hoca erä yıkılmış, girişmiş yuvar–yuvar yuvarlanmaa. Bu fasıl siyrä bütün panayı toplamış...

Kalabalık arasında Hoca kalkmış da ceeri göstereräk, baarmış:

– Ceeri iki manasa aldım!

Bardı gibi almış kendini da evä gitmiş...

VARLAA DARLIK MI OLUR?

Bir yaamurlu sarp havada Hoca paneerda tutulmuş. Papuçları saydı ikisi da yırtılmışlar. Biri ökçesindän delikmiş, öbürü da burnusundan.

Näpsın Hoca? – Alıp papuçları ikisini da bir ayaana giyer, da ölä, bir ayaanda iki papuç biri da yalnayak, gölcüklü paneer meydannında gezinirmiş.

Görennär Hocayı bu halda sormuşlar:

– Nastradin amuca, naşey bu senin bir ayanda iki papuç öbürü da yap–yalnaak çamur içindä?

– Ne olsun, dostlar, – cuvap etmiş Hoca, – Varlaa darlık mı olur?

KARIN NE ÇOK GEZER?

Dostunun biri Hocaya sormuş:

– Bu senin karın, ba dost, ne okadar çok gezer?

– O az gezer, – demiş Hoca, – Çok gezäydi, evä dä geleceydi, osaydı hep aalemdä durêr...

BÄN TAKTIM SÄN DA BAKTIN

Hoca girmiş bir çiçek lavkasına. Görmüş orada insannar girip, çiçää takıp çıkarmışlar.

Hoca da bir en islä çiçää ayırmış, başına takmış da çıkarmış...
Satıcı ses etmiş:

– Hoca, parayı ne ödämeersın? Ya dön geeri!

– Olur döneyim, – demiş Nastradin, – da cebindän çıkarıp parayı göstermiş satıcıya da genä çeketmiş gitmää...

Satıcı enidän sormuş:

– Hoca, e bu ne sendä?

– Ne olsun? – deyivermiş Hoca. Bän taktım, sän da baktın. Diil mi, ödeştik?!

GÖSTEREYİM Mİ NİCÄ İDİM?

Popaz bir kerä Hocayı teklif etmiş toplasın ona kovrikleri, bak o etiştirämemiş beş-on yırak evä gitmää. Zaameti için Nastradinä topladı kovriklerdän yarısını adanmış.

Gezmiş Hoca evleri da hepsindän almış popazın deliklerini. Hepsi toplanmış otuz iki kovrik.

– Hm, – düşünmüş Hoca, – bu kovrikleri yarısı benim, – Paysın etmiş da onaltısına imiş.

– Ama bunnardan da şindi popaz düşer bana yarısını versin, – esaplamış Hoca da genä imiş yarısını – sekizini, kalmış sekiz kovrik.

Sekizin da yarısı, Hocanın esabına görä, ona düşürmüş... iyer taa dördünü. Kalër dört kovrik. O dörttän da iyer ikisini da bitkidä iki kovrik kalmış. Popazın portası yanında da o iki kovriktän birini imiş. Popazın auluna girmiş bir kovrik elindä.

– Kaç kovrik topladın, – o saat sormuş popaz.

- Otuz iki, hızlı cevap etmiş Nastradin.
- Näptin onnarı?
- Payımı idim, – demiş Hoca.
- E nasıl idin onnarı? Onnar hepsi sana düşmäzdi, – sormuş üfkeli popaz.
- Olur göstereyim, – demiş Hoca da imiş bitki kovrii dä.

KO RUBALAR DA İSİN

Nastradinni bir konuşkaya teklif etmişlər. O da pek giinmemiş, ama yırtık yaamurluunnan çekilmiş gelmiş...

Bu halda kimsey ona sayıp çıkmamış, kapu ardına oturtmuşlar. Hoca buna dayanmamış... Tezicik çıkıp gitmiş da komşusundan amaanet bir kat ruba almış. Giinmiş islä da genä o konuşkaya gelmiş.

Bu yolluk Hocayı karşıya oturtmuşlar, da her taraftan ona buyur edərmişlər.

– Saa olun, – demiş Hoca da sokmuş mancanın içinä ennerini...

– Bu ne sendän Hoca? – sormuş evin saabisi. – Neçin gözelim rubayı bulaştırêrsın?

– Bulaştırmêêrim, be dostlar, – cevap etmiş Hoca. – Ne bendä mi hatır? Rubada. Ko rubalar da isin...

BÄN DİİLİM AMEL

Konuşkada Hocaylan yannaşık oturannar lokmaları iyip onun önünä hepsini kemikleri sürärmişlər, da bu üzerä Hocayı gülmää alırmışlar. Onnar öntermişlər evin çorbacısını sorsun kanırsın Nastradini.

Çorbacı sormuş:

– Hoca, ne okadar amelsin? Bunca lokma imişin?

– Hm, – demiş Hoca, – bän diilim amel. İdim, ama kemikleri ayırdım. Ya bakın tä bu benim yanımda oturannara: onnar heptän amel – lokmaları kemiklerinnän imişlär...

BİR ŞKAF ALSANA

Komuşusu Hocaya akıl vermiş:

– Hoca, rubalarına koymaa deyni bir şkaf kendinä alsana!

– Zabun akıllıysın, komuşu, – deyä cuvap etmiş Hoca da sormuş: Sora bän çıplak mı gezeydim?

ASLISAYDI, VER ALTINNARI

Padişaa bütün memleketä işittirmiş, ani her çıkarsa biri da sölesin padişaha ölä bir büyük yalan, ki padişaa kendi da yalan saysın, ozaman o erif kabul edecek yarım padişahlık, ama söylenmiş yalanı padişaa aslı bulursa, ozaman yalancı kırk kamçı arkasına kabul edecek...

Çoyu bu işä tutunmamış, neçin ki bilirmiş insan, ani padişaa da dooruluk zor bulmaa: onda aslılır da yalan, yalannar da aslı varmış nicä olsunnar. O takım, nicä padişaha uyarmış...

Ama kimisi istemiş denesin kismetini, türlü yalannar düşünmüşlär, ama padişaa hepsini onnarı aslı bulmuş, da ölä hayli fazlı adamnarı düümüş...

– Durun, – demiş adamın biri, – bakalım bu da mı aslı!? – da gidip padişaha tä şu yalanı söylemiş.

– Benim bobam, – demiş adam, – yaptıydı bir büyük merdiven. Avşamneyn onunnan günä pinin kor alırdık da ateşi tutuşturduk...

Adam lafını bitirdiktän sora biraz susmuş, da sormuş güleräk:

– Nasıl, sözlü padişahın, bunu da mı aslı deyecan?

– Var nasıl pek olsun aslı, – cevap etmiş sesini uzudarak padişaa, – benim vardı bir dostum lülesinin sapı okadar uzundu, ki hiç merdivensiz etişip gündä tütününü yakardı...

Bu adamı da tucurguya sokmuşlar. Zavalı kırk harapnik arkalarına imiş.

Dayanamamış buna Nastradin Hoca.

– Etecek oldu, – demiş, – düüer o kabaatsız insanı...

Alêr bir büyük boş çuval koltuuna da tezicik gider padişaha.

– Sabansêêrsın, anılmış padişaa, – selâm vermiş Hoca, kalpaanı çıkararak hem erädän iileräk.

– Hoş geldin, Nastradin, – demiş padişaa, – ne söylecän?

Hoca:

– Geldim, padişahım, borcunuzu çeviräsiniz, hanidän taa aldıydınız bendän tä bu çuvalan bir çuval altın ödünç, var umudum unutmadınız, tä şindi geldim veräsiniz altınları geeri.

– Bu yalan! – baarmış padişaa üzlän insan arasında, – nezaman sän bana altın verdin?

– Yalansa, – deyivermiş Hoca, – ozaman verin bana padişahlın yarısını... Diil mi, ölä laf kolverdiniz?!

Padişaa duymuş ani aldanmış, ama alt kalmaa istemäzmiş.

– Bu–bu–u–u–u aslı! – üfkeylen genä baarmış padişaa kekeleyeräk...

– Aslıysaydı ver altınları, – usulunnan teklif etmiş Hoca.

– Çevirin ödüncü, adamın altınlarını! – izin etmiş slugalarına padişah, zere belliymiş, ani başka türlü Hoca yarım padişahlık dileycek...

Nastradin almış çuvalan altınları da tilki gibi gülümseyräk hem yaalanarak evä gitmiş.

OLURSA VAKIDIN, GAYDA DA ÇALARSIN

Nastradin Hoca gençliyndä pek muzıkaylan zanatlanırmış, varmış islä gaydası, çalmaa da artık eltenirmiş. Kim bilsin, fukaaralık olmaymış, beki anılmış muzıkant başı olaceymış, ama yazık, yokluk beterinä bobası Hacayı taa oniki yaşından çıraklaa vermiş.

Hoca çorbacısına demiş:

– Paalı efendim, benim bir da pek gözäl sesli gaydam var.

– E da ne varsa gaydan? – gamsız hem sırıdarak sormuş çorbacı.

– Olur mu onu da alayım bilä canabinizä işä geldiynen? – sormuş Hoca.

– Olur, – demiş çorbacı, – sabaa işä geläsin gaydannen da koyasın onu saçak altına. Vakıdın oldukça yaparsın bana da bir şennik.

Hoca ertesi günü gelmiş çıraklaa gaydasınnan da koymuş onu saçak altına.

Bütün yıl o beklemiş ara bulsun da gayda çalsın, ama ölä da vakit bulamamış.

Yılı dolduynan saletmiş, alıp gaydasını da gitmää, ama onu artık molikläär imişti.

**MASALLAR,
LEGENDALAR,
ANNATMAKLAR**

№3564к.0

Bir vakıtlar bir dädüylan bir babu varmış. Dädu pek yınatmış. Bu babuylan ayırı yaşarmışlar.

Babunun evi mercimektänmiş, dädunun da evi tuzdanmış.

Bir kerä babu koymuş bir çüven mercimek kaynatmaa da gitmiş däduya komuşulaa.

– Dädo, birazçık ödünç tuz versänä.

– Sauş başımdan, babo, sana kül da vermeyecäm, - üfkelenmiş dädu.

– Bolay – demiş babu, - yaasın bir büük yaamur da eritsin senin evini, kalasın sän, yınat köpek, yuvada.

Babu lafını kesämeer, başlamış bir çıvgın, bir kıyamet! Üç gün üç gecä yaamur yaamış. Dädunun tuzdan evi erimiş. Babunun saydı, mercimektän, eşermiş. Ama dışarda yaamur hep yaayırmış. Dädu dişlerini takırdadarmış suuktan, hem babunun pençerisinä gelmiş da yalvararmış:

– Babo-o, sade hayada kolver, bari bir köşeciktä durayım. Ölecäm. Dondum hem yaşım.

– Ačan bän bir damla tuz istärdim verin mi? – babu sormuş.
– Tä şimdi, kart hobur, sän da dışarda biraz don...

Dädu bir-iki yutkunmuş da sora genä yalvarmaa çeketmiş, neçin ki pek serinmiş dışarda.

– Babo-o, ölünçä unutmycam, bari hayadın bir köşeciinä kolver. Benim ihtär canımı acı...

Babu, cana yakın, genä däduyu acımış. Usulunnan rezeyi açmış da däduyu hayada kolvermiş.

– Sadä tä o köşeciktä durasın, - demiş.

– Saa olasın, babo, saa olasın, islä ani buracaa kolverdin. Buna şükür, - göz bayıcı dädu demiş.

Kendi babu içeri girmiş, ardına da kapuyu islâ kapamış, gegâlamış. Babu sobasına dayanmış. Hayatta saydı lüzgercik esârmış. Dädu yaş hem donuk hiç yısınmazmış. Başlamış babuya genä laf katmaa.

– Babo-o, sana yalnız sıklet gelmer mi? Babo-o, sän yudun mu, ne? Babo-o, içeri beni kolversäne! Süpürge ardında duracäm.

– Sän dädo, kalın suratlı olma! – üfkäylen babu ses etmiş, - zerä çıkıp, oradan da uradacam.

Ama dädu susmazmış, babuyu raata brakmazmış.

Yok ne yapsın babu, däduyu içeri kolverer, ama deer:

– Tä süpürge, onun altından çıkmaasın!

– Saa ol, babo, saa ol, ani buracaa kolverdın.

Dädu okadar bakarmış, ayaa içeri bassın. Avşammiş artık, babu kümbet üstünä yatmaa çekiler. Dädu däärmi:

– Babo-o, kümbet boyunda kimsey yok. Er haylak. Braksana oracıkta yısınayım.

– Dädo, erinä kanaat ol, zere onu da kaybedecän, - babu deärmiş, ama zeetçi, nekez dädu birdä-ikinci hep sorarmış:

– Babo-o, kümbet boycazına geçeyim mi? Babo-o, kümbet boycazına geçeyim mi?
İhtär babuya artık däduyunun bitkisiz soruşları ret etmişlär da demiş:

- Geç kümbet boyuna da beni sade raata brak. Dädu kümbet boyunda yısınmış, rubalarını kurutmuş, sora gecenin bir vakıdı hiç babuya sormadaan girmiş taa köşeyä da bütün köşeyi kaplamış. Gerilmiş da taa saabadan orada yannarını pişirmiş. Sabaylen, açan babuylan dädu uyanmışlar, dışarda hava artık güneşmiş, kuşçazlar cıvıldaşmışlar. İlkyaz artık, halizdän gelmiş. Babu kümbet üstündän inmää saletmiş, ne kalmış däduyu çiyneşin:

- Kart hobur, sän burada ne aarêrsın? Kimä sordun!?

- Kimä soraydım? Sän uyuurdun, - başlamış dädu, -

- Ne, sän sıcakta yısınacan, bän da donayım mı? Dedim bän da köşedä sıcacıkta dinneneyim.

Babu görmüş, ani diylmiş lüzım däduyu içeri kolvermää, ama şindi yokmuş näpsin.

- Çekin, kart hobir, bir tarafa da kümbet üstündän ineyim.

- Çekinmeycäm, - därmış dädu.

- Çekin, üstünä basacam!

- Çekinmeycäm!

- Sauş oradan!

- Sauşmaycam!

Babu çeketmiş aalamaa da ozaman dädu azıcık er yapmış kümbettän insan kadar. İndiynän babu izmetini çekeder. Hepsini işlerini yaptıyan, bakırları alıp suya gider. Dädu tezicik onun ardına kapuyu kapamış da rezeyi sürmüş. Kendi da kümbet üstündä babunun erini koplamış. Babu sudan gelir. Oyanı, buyanı; kapu rezeli. Ses edärmış:

- Dädo, sän yaptın bunu. Aç rezeyi.

Dädu sansın işitmäzmiş.

Babu genä:

- Dädo-o, kapuyu aç!

- Açmaycam. Dışarda dur! Beni picä dışarda tutardın! - kümbet üstündän cuvap etmiş dädu.

- Dädo, kapuyu aç! Ev benim...

- Senin saydı ne!?

- Kapuyu aç!

– Açmaycam!

Yok ne yapsın babu, oturmuş pençerä boyunda da aalarmış. Babu bölä aalayıp düünürkan burada bir kuvancık peydalanmış, konmuş da babucuu görüp, sormuş:

– Babo-o, ne aalêrsın?

– Ne aalamayım! Dädu evimä girdi da kapuyu içyandan rezeledi. Beni kendimi da içeri kolvermeer.

– Aalama, babucuk. Bän onu şindi içerdän uuradacam, - kuvancık demiş da pençerenin aralıından içeri girmiş, doru da dädunun koynusuna sokulmuş, däduyu iynesinnän saplamaa girişmiş. Dädu düşeräk kümbet üstündän erä, erdän hayada!!.. Hayatta da er bulamêêr kendinä!.. Kuvancık hep dalêêr. Hayattan dädu huu dışarı! Oradasaydı babu suvacıynan onu çıksın beklärmış. Çıktıı gibi: dört-beş suvacı yınat dädunun omuzlarına çekmiş! Da birtaan onu içeri da hiç kolvermemiş hem onunnan gidip gelmemiş.

DİMİTRAŞ-PİTİRAŞ

Masal, masal matladı,
Masal küpü çatladı,
Bir masalcık atladi...

Şindi, çünkü bir vakıtlarda varmış bir Dimitraş-Pıtıraş:

İinä kadar boyuymuş,
Akıllı da soyuymuş,
Suratı kaşık kadar,
Bir gözü elek kadar,
Bir gözü sinek kadar...

Fukaraymış Dimitraş-Pıtıraş. Kimsey da ona bişeycik vermäzmiş, neçin ki, Dimitraşın işä yaraycêk eri yokmuş.

Onun sa dokuz uşaa varmış. Bir gün, açan imeelik heptän tükenmiş, karısı ona demiş:

– Hey Dimitraş, gitsäne sän da aalemin adamnarı gibi

kürbetä da kazansın bişey, da çıkalım biz da fukaralıktan. Bu uşaklar yaarin ne iyecek?

– Nereyi gidäyim? – üfkelenmiş bir-iki Dimitraş-Pıtıraş, ama açan görmüş, ani karının haliz var dooruluu demiş: - Bän giderim, nani gözüm görüsaydı, bekim bişey razgelerim.

Alêr kendini Dimitraş da gider nani gözü görüsaydı. Dimitraşın da gitmesi: pıtık-pıtık, pıtık-pıtık, avşama kadar ayırılmış evdän bir üç boy arası da etişmiş işlek çarşı yoluna. Bir da baksa: yol boyunda bir bal fıçısı varmış. Dimitraş duymuş, ani bu fıçıyı çarşıya gidän satıcılar taligalarından düşürmüş, ama ne var nasıl yapsın Dimitraş onunnan? Bişeycik: boyu küçük, kuvedi da açlıktan yok.

Diil ani evä götürsün, ama o fıçıyı Dimitraş erindän da yokmuş nasıl kıpırdatsın. Yannaşêr Dimitraş fıçıya da buvazını doyurmak için o baldan bir-iki parmaklêr.

Birda iyirkan ölä deneer: fıçının dolayında bala çok sinek konmuş hem da hep orada baldan bir sıçancık iyirmiş. Dimitraş kavrêr bir fışkan da bir salımda öldürmüş birkaç sinek hem sıçancı. Alêr bu bir kiyatçık da yazêr ona tä şunnarı:

Dimitraş-Pıtıraş
Kırık uçannan
Bir kaçan
Bir salımda
Telef etti!

Yazılêr, da, yorgun, fıçının yanında gölgecihtë dinnenmäâ yatêr. Dimitraş-Pıtıraş butakım dinnenirkana, çarşı yolundan birkaç dev adamı geçärmüş. Bunnar boyda büükmüşlär, elleri kaaviymiş, hani var bir laf, taşu sıksınnar suyunu çıkaracêklar, ama varmış tabeetleri daalarda bölüklän yaşasınnar hem şiretlik tarafını hiç bilmäzmişlär. Razgeldiynän bal fıçısını, devlär duruklanmışlar. Baksalar: fıçıda bir kiyat yapıştırlı. Kiyatta da yazılı nesä.

–Ele bak sän ele ba! – Şaşmış devlerin biri, kiyadı okuduktan sora.

– Nasıl pelivan olsun bu! – demiş öbürü – Bir salımda kırık uçan! Ne, şaka mıdır bu?– devlerin üçüncüsü şaşmış.

Lafedirkana ölä onnar denemiş, ani fıçının gölgesindä bir erif dinnener. Düşüner bunnar sorsun ona bilmeer mi Dimitraş-Pıtıraş.

- Hey, yorgun adam, - seseder bunnar hem dürterlär Dimitraş. Dimitraş fırlêêr uykudan sansan ateşä basmış.

- Hey dost, - sorêr dev adamın biri, - bilmämisin kim olacêktır Dimitraş-Pıtıraş?

- Bänim Dimitraş, - cevap bu, gözlerini uvarak hem bir serbez seslän.

Devlär şaş-beş olmuş. Onnar başlamış düşünmää, nasıl bu yok gibicä adam kırık uçanan bir kaçan bir salımda telef etti. Onnar girişmişlär Dimitraşın dolayında yalpaklanmaa.

- Prost et, Miti aga, ani senin uykun bozduk. - Başlamışlar sormaa neredän geler, nerey gider, nasıl yaşêêr...

- E bu bal fıçısını neredän aldın? - sormuş devin biri.

- Neredän, - cevap vermiş Dimitraş. - karşıda kuvancılardan aldım da burayı kadar getirdiyen, dedim biraz dinneyeyim.

- Olmamısın bizä kafadar? - teklif etmiş dev adamnarın başı, - gördüynen, ani Pıtıraş lafta da çemrek tutêr kendini.

- Neçin olmayım, - demiş Dimitraş, - var nasıl. Bän hanidän kafadar arardım, ama tä şu balı evä götüreyim da ozaman çekedecez.

Annaşêr bunnar kafadar olmaa, devlerin biri tezicik üklener balı bak, onnarın adetti öläymış her kerä eni kafadarına yardım edämişlär. Da giderlär hepsi Dimitraşa evä. Yaklaştıynan evä Dimitraş deer:

- Hey kafadarlar, durun tä buracıkta, bän evä gidivereyim kariya bir imäk hızırilasın söyleyim. Olmaz ölä: seftä evimä gelersiniz da gidäsiniz bir ikramsız.

- Açan ölä adeet sizdä, var nasıl gidäsin, - kayıl olmuş devlär.

Gider Dimitraş kaçarak evä üüreder karısını yapsın kendini, ani manca yapêr, neçin ki halizdän manca pişirmää Dimitraşlarda yokmuş nedän: Uşaklarına da deer:

- Hepsiniz birär çakıcık alın, da açan bizä musafirlär gelecek, hem açan biraz duracêz, çakıcıkları bileyräk dev eti istemää başlayın.

- Ne o dev eti?

- Naşey o dev eti?

Dimitraş:

- Susun! Nası dedim, ölä da söyleyin! Diil lüzım çok işlär biläsiniz.

Bitkidä Pıtıraş yapêr taa bir iş: doldurêr bir çuvala saman da brakêr onu taman içer kapusunun önündä, tavan aazının da urunda. Sımarlêêr kariya çuvalı buradan almasınnar, o musafirlärlän gelmeyincä. Bundan sora tezicik döner devlerä.

- Hadi buyurunuz, kafadarlarım, afedin, birazçik oyalandım.

- Yok zararı, - demiş dev adamnarı, biz küsmeeriz, - da gitmää çeketmişlär. Geldiyenen bunnar Dimitraşın hayadına, başlêêr Pıtıraş üfkelenmää kariya.

- Bu altın çuvalını, - deer, - burada braktım, burada da buldum. Birinizin akli ermiş atıversin onu tavana. - Kendi kavrêêr saman çuvalını da tavana baseder.

- Koy ba dev kafadar, - deer, - sän da şu bal fıçısını tavana.

Dev, yok näpsin, zorca, ama kaldırêr fıçıyı tavana. Devlär bakınmış biri-birinä da fisirdeşmişlär.

- Gördünüz mü, - däärmışlär, - küçücük, ama altın çuvalını tüü gibi attı tavana.

Oturêrlar içerdä, lafederlär bir-iki, onu-bunu. Bir da uşaklar çakıcıklarını bileyräk başlêêrlar:

- Tötö, bän dev eti isteerim, tötö, bän dev eti isteerim...

- Sısın! Sizi garçaları ya! – uslandırmış onnarı Dimitraş.

Açan işitmiş bunu devlär, bakınırmışlar, urulmuş gibi. Uşaklar hep istäärmış, hep istäärmış. Dimitraş kalkınêr erindän da takilêr kafadarını birinä:

– Dev kafadar, - deer, – dur kesivereyim ensendän bu uşaa bir kıymık, pek etsemış zavali.

Dev, bölä işittiynän, saçları sopa dikilmiş da demiş:

– Yok, Miti aga, alatlêêrız. Da birin-ikin devlär çıkmış hayada.

Dimitraş:

– Be durun, be olmaz... Manca hazır...

Devlär:

– Biz alatlêêrız. İstärsän kafadarlık edelim, gel bizimnän bilä, istämäsän, kal saalicaannan.

– Nası istämeyceymişim, - demiş Pıtıraş, – annaşmak bir kerä olêr. Tã şindi sizi bän da etişerim.

Alêr bu yaamurlucaanı da gider dev adamnarınnan bilä, uşaklarına da balı imelik brakêr.

Gider bu bizim kafadarlar, nekadar gider da etişerlär daalara, neredä yaşarmışlar dev adamnarı. Girdiyenen daa içinä devlär görmüş bir büyük dut aacı. Sarmışlar onu da çeketmişlär dut imää, neçin ki açmış zavalılar. Hepsi tırmaşmış aacın tepesinä, sade Dimitraş erdä dururmuş.

– İsanä sän dä dutçaaz, Miti aga, isänä!

Ha! – Dermış Dimitraş. – Dutlan doyum mu olur? İstämeerim.

Be i, Be olmaz... Dimitraş saydı dut iyecek, ama etişämezmiş dallara hem aaca da tırmaşamazmış.

Devin biri görmüş bu işi da basmış bir dalın üstünä, iyiltmiş onu Dimitraşa.

– Buyur, Miti aga, sän da i, – däärmiş.

Dimitraş tutunêr bu daldan da başlêêr sıkı, sıkı dutları aazına taşımaa, ama açan ansızdan dev adamı kolvermiş dalı, Dimitraşı o dal kaldırmış da basetmiş aacın ötä yanına... Kismetli canabet Pıtıraş! Düşmemiş erä da ölsün, ama razgelmiş kâr bir tavşanın üstünä, ani oradan geçärmış, da tutmuş tavşanı! Açan biraz toplamış kendini hem silkinmiş, Dimitraş däärmiş.

– Nezamandan beri bän bu tavşanı kollêêrim. Deerim: oyandan gideyim – görecek, bu yanından gideyim – görecek. Dedim: ya atlayım şunun üstünä aaç aşırı!..

Devlär bunu da işittiyän genä şaş-beş olmuşlar. Hepsi aaç üstündä biri-birinä bakarmışlar hem düşünürmüşlär.

Hele bak sän ne cellatlık hem kayaklık var bu yok halidä! Aaç üstündän atladi da tuttu tavşanı!!!

İner adamnar tez aaçtan, da taasimlerlär gitsinnär devlerin bordeyinä da pişirsinnär tavşanı. Geldicekleri gibi devlerin biri başlêêr muskullamaa tavşanı, biri suya, öbürü tutuşturêr ateşi, Dimitraşı da oduna yollamışlar. Hepsinä iş kuvedinä göräymiş, sade Dimitraş başlamış düşünmää, nasıl o odun getirecek, açan onda kuvet yokmuş beş-altı kırıntı da kaldıрмаa. Aklına getirer bu taa bir şiretlik. Etiştüyän daa ortasına soyêr bir aaçtan çok kabuk da başlêêr aaçları biri-birinä baalamaa kauklan...

Bekler devlär Dimitraşı odundan gelsin, bekleer... Pıtıraş yok!..

Yollêêrlar birini baksın, nâbêr bu orada. Dev adamı, açan görmüş bunu baalarkan, sormuş:

– Miti aga, neçin sän bu işi boşuna yapêrsın?

– Hm, - demiş Pıtıraş, - her gün mü bän sizä odun taşıyacam? Tä bölä aaçları biri-birinä baalayıp, bütünnä daayı bordey yanına getirecäm.

– Bey, Miti aga, olmaz ölä, - başlamış dev adamı yalvarmaa, - biz daa adamıyız, Bobadan-dededän bir daa kaldı, onu da – Biz

kökleycän, da biz neredä yaşaycêz? Brak diil lâzım. Bän odun getirecäm.

Üklener dev adamı bir arka odun, Pıtıraşı da vazgeçtirer daayı sürümektän da giderlär tavşanı pişirmää. Geldiynen bordeyä, mancayı hazırlêêrlar da oturêr bunnar, iyerlär islää, sora herkez aararmış bir er kendinä dinnenmää. Dimitraş ta yok olmuş. Gördüynen dev adamnarı, ani Dimitraş sauşmuş, başlêêrlar laf etmää onun için.

– Hey, – däärmış dev adamı, - etiştirmääydım, bütün daayı kökleyceydi. Nasıl erif bu?

– Uşakları da dev eti istärdi, açan ona gittik, işittiniz mi? – demiş öbürü.

– Nasıl yapalım da kurtulalım ondan? – sormuş devlerin başı. İşittiynän baştan bu lafı dev adamnarın biri koymuş akıla hepsini öldürsünnär avşama Dimitraşı. Hepsi kayıl olmuş. Devlär afını kestiynen, Dimitraş peydalanmış içerdä. Canabet kapu ardından seslemiş dev adamnarın lafını, ama susarmış. Ne yapacêydi o koca dev adamnarına karşı. Düşüner Pıtıraş genä bir şiretlää...

Avşam olmuş islää. Devlär hepsi yatmış da bakarmışlar, näänı Pıtıraş gidecek. Bu almış yaamurlucaanı da çeketmiş.

– Nerayı gidersin, Miti aga? – Avşam olêr, - sormuş dev adamnarı.

– Yatmaa giderim, - demiş Pıtıraş küsülü-küsülü.

– Neçin içerdä yatmêêrsın bizimnän bilä?

– Ha, - demiş Pıtıraş, - bän te orada maazalıkta yatacam, içerdä pek sıcak.

– Ko orada yatsın, - düşünmüş dev adamnarı. – Taa da iy, kolay olacêk onu bitirmää bu avşam.

Dimitraş gider maazaa, alêr bir butucak, ölä kendi kadar, örter onu yaamurlucaanan, kendi da çekiner maazanın bir köşeciinä da uyuyêr...

Gecenin bir vakıdı kalêr devlâr, alêr hepsi birâr sopa da de Dimitraş düümää. Basêlar sopay!!!Hepsi yorulmuş. Biri däärmış:

- Hadi brakın. Biz onu hanidân ezdik!

- Hadi gidelim, - demiş kalanı da.

Brakêrlar da güleräk lafedirmişlâr.

- Bitti Pıtıraşın pelivannıı, - däärmış biri, - lâzım gidip sıbitmak onu maazadan. Bir da ölä lafedirkana sabaylan Pıtıraş peydalanmış delim-deşik yamurlucaannan sırtında.

- Bey, Miti aga, - başlamış birkaçı ansızdan sormaa Dimitraş, - Ne sabaylan kalktın? Nasıl bu gecä uyudun?

- Sizin o maaza, - cuvap vermiş Pıtıraş, - kimi da olsa kaldıracêk. Dop-dolu piräylän. Bu gecä bir o yanımı, bir bu yanımı, bir kafamı, bir arkamı daladı pirelâr. Bütün gecä uyuyamadım.

- Dev adamnarı bakırmışlar hem şaşarmışlar aklınca:

- Hele bak sän, hele bizim düümeklerimiz ona pirä dalantısı gelmişlâr! Kalkmış devlâr bir-iki yıkanmışlar da gitmişlâr, angısı nânı bilirsä kendi işinä. Kimisi ava, kimisi balık tutmaa, avşam için imää getirmää. Pıtıraşı bireri yollamamışlar, bilirmişlâr, ani o nereyi dä gitsä iş başarmazmış.

Avşamneyin adamnar toplaşırmiş: angısı bir yaban ördää urmuş, angısı bir tavşan, angısı biraz balık, angısı bişey bulamamış... Pıtıraş ta çıkmış bir aaç altından, o bütün gün uyumuş.

Tutinêr devlâr avşam sofrasını hazırlamaa. Kim oduna gitmiş, kim ateş başında divan dururmuş, kim aulu süpürürmüş. Sade Dimitraş koymuş ellerini belinä da gezinirmiş. Denemiş bunu devlerin başı da demiş:

- Hiç olmasın, soframıza gelecek. İyin yollayın onu da bir işä.

- Miti aga, - çarmış Pıtıraşı devlerin başı, - hepsi iş yapêr, sän ne ölä gezinersin haylak?

- Năbayım, - demiş Pıtıraş, - açan bişey buyurmêêrsınız. Buyurun bir iş, bän da yapacäm. Ne, diilim küçük e?

- Ya, - demiş devlerin başı, - kavra tulumu da getir bir tulum su. Mancaya hiç yok ne dökelim.

Alêr Dimitraş tulumu da gider pınara. Doldurmêêr tulumu suyulan, bak onu doluykana hiç taşıyamaycêk, ama şişirer onu soluklan da aazını baalêr. Dimitraş urmuş arkasına tulumu da yapılırmış, ani pek aar taşıyêr. Gelirmiş terini sileräk. Gördüynän devlär, demişlär aklınca:

- Hele bu hayırsız da bir kerä işi tamanınca yaptı! Getirer o da bir tulum su aalem gibi... Geldiynen Pıtıraş oturmuş bordeyin dışarsında dinnenmäa hem tulumu da yanında tutarmış. Uurladiynan devlerin gözünü, kolvermiş soluu. Açan dev aşçısı saletmiş mancaa su koymaa, su yok -

- Neredä kaldı su, ba Pıtıraş?

- Hm, - demiş Pıtıraş, - Onu bän içtim. O bana kadardı.

- Tfu! - tükürmüş aşçı. - Sän bilmeermiysin, ani manca kavurulêr da su lâzım olacêk? Kär şindi mi yandıydın? Git kaçarak da getir bir tulum su, - izin etmiş dev aşçısı bir başkasına.

Dev adamı kavramış tulumu da tezicik suya varmış, kalanı da şaşarmışlar neresinä bu iynä kadar adam içti bir tulum suyu.

Gördünen burasını da devlär esaplamış, nasinicä kurtulsunnar Dimitraştan. Neçin ki ondan dev adamnarına bir fayda bilä yokmuş, ama sade zarar. Ertesi günü sabaylen devlerin başı deer kafadarlarına:

-Fenalıklan biz bu hayırsızdan kurtulmaycêz. Hadi savaşalım iyliklen. Yapacêz kendimizi, ani ayırılêrız. Pay edecez neyimiz var da alacêz hepsimiz angı yolu isteeriz. Sade kurtulalım bu beladan.

Ölä da yapmışlar. Çaarêrlar Dimitraşı, söleerlär, ani geldi vakit kafadalar ayırılsın. Devlerin bükü demiş:

– Şindiyä kadar topladımızdan herkezä düşer birär çuval altın. Alınız paylarınızı da, kim nânı gözü görürsä, gitsin!

Dimitraş yapmış kendini hasta. Devlerin biri kurtulmak için almış Pıtıraşın payını da götürmüş ona evä.

Devlär, Pıtıraşı yolladıktan sora, genä toplaşmışlar daaya da yaşêêrlar, hem islä yaşêêrlar, Dimitraşı da anêrlar. Ama Pıtıraşın da işleri biraz düzelmiş. İmelik bitti-satêr bir-iki altıncık, alêr bir çuval terekä, yaşêêr biraz. Bitti terekä – genä satêr altınnardan, hep ölä büün da yaşêêr. Da tä ölä o vakıtlar gitti, masal da bitti.

BÜÜLÜ KAVALLAR

Bir bobanın varmış üç oolu. İkisi akıllıymışlar, ama biraz korkakmışlar, üçüncüsü da delicäymiş. Gelmiş vakıt bobasına ölsün. Ani var bir laf, ölümlü dünnä. Kendi o adam fukaraymış da yokmuş ne mülk uşaklarına braksın. Ölaceykana adam uşaklarına sımarlamış:

– Bän öldüktän sora her biriniz üçüm olunca benim mezarımı gecä da birär kerä beklesin. Oradan bän sizä verecäm paylarınızı...

İlk gecä gitmiş en büük akıllı oolu bobasının mezarını beklemää, ama ona gecenin bir vakıdı mezarlık ortasında titsi gelmiş da kaçmış evä, ama evdä Delicä sormuş batüsuna:

– Bän senin erinä beklemää gideyim mi?

– Git! – demiş batüsü.

Bekleer bu Delicä bobasının mezarını taa sabaa yaklaşınca. Bir da sabaa karşı mezar acılêr da bobası çıkêr.

– Sän, – deer, – beni çocuum bekledin, na sana bir baaşış, – da verer ona bir aaç kaval, verdii gibi da genä mezara saklanêr.

Ertesi günü mezarı beklemää gider ortanca akıllı, oolu, ama o da dayanamêêr çok. Gecä yarısı olduynan titsilener da evä gelir. Delicä genä mezarlaa gider.

Bu sefer sabaa karşı bobası peydalanmış da ona bir gümüş kaval vermiş.

Üçüncü gecä da mezarı beklemää sıra Delicedäymiş. O gider kendi için beklemää.

Bu yollukta bobası ona verer bir kaval, ama o altındanmış.

– Ne yapayım bunnarlan? – sormuş Delicä bobasına.

– Bunnar, – demiş bobası, – büülü kavallar, sendäymiş bezbollahi kısmet onnarı kullanasın, batünnar korktular, benim mezarımı bekläämedilär...

– Sän, açan açalacan daada aaç kavallarlan, ozaman sana gelecek çil beygir, boz rubalarlan; açan çalacan gümüş kavallan, gümüş gibi yalabık beygir gelecek taa da islää rubalarlan; açan da isteycän taa da islä beygir gelsin, çalacan altın kavallarlan. Ozaman gelecek sana bir kunduz kara beygir üstü altın gibi yalabıycêk hem da bir kat en paalı hem iy ruba getirecek.

Delicä, Delicä, ama bobasının laflarını aklında tutmuş. Evä gelip kavalları bildii erä saklamış, kendi da pinmiş kümbet üstünä, başlamış sinek tutmaa...

O vakıtlarda padişaa laf kolvermiş, ani kızını everer. Hem everer ona, angısı atlı çıkacêk kırık kat bir buzlu şişä gibi yalabık bayırın üstünä, oradan padişahın kızının üzüünü alacêk.

İlk günü çok insan toplanmış buzlu bayırın boyuna. Hepsi istärmış denesin kısmetini, ama taa çoyu da maasus siyri görmää gelmiş. Gelmiş bu Delicenin batüları da kendi zabunarak beygirciklerinnän. Padişahın kızı kırık kat üüsek bayırın üstündä bir kalä içindä dururmuş, pençerä aşırı insana bakarmış, altın üzüünnen oynarmış.

Türlü üürük beygirlär gelmiş bu siyrä, ama biri etişämäzmiş bari bayırın ikinci katına da. İkidä–birdä hızlanırmış atlıcının birisi, ama kayıp geri düşärmış. Delicenin batüları hiç bayıra yaklaşmazmışlar, ama sade siyr edärmışlär.

Kendi Delicä, batuları gitticään girmiş daa içinä da çalmış aaç kavallarlan! Osaat ona gelmiş bir tuyan çil beygir, boz rubalarlan. Delicä giinmiş islää da tezicik gitmiş o da denemää kısmetini.

Delicenin peydalandı hepsini kuşkulandırmış, neçin ki orada başka ölä beygir yokmuş. Açan bir kerä hızlanmış, yarı erädan etişmiş, da geri dönmüş. İnsannar hepsi şaş-beş olmuşlar.

– Nereli bu erif? – Kim o? – sorarmışlar. Delicä iki kerä aylanmış buz bayırın dolayında da gitmiş hepsindän fıızlı evinä. Daada beygirin kolverip, kendi yırtık rubalarını giymiş da batularından ileri evä etişmiş, kümbet üstünä pinmiş da sinek tutarmış. Batuları geldiynen lafedärmışlär ikisi o gergin erif için. Delicä da kümbet üstündän:

– Bän da onu gördüm!

– Sus ba deli! Neredän sän onu gördün?

– Tezeklik üstündän? – däärmış Delicä.

– Hele, bak sän! – şaşmış kardaşları, – sana, Delicää, padişaa kızı mı läüzim? Dur biz yikalım tezeklii da bakalım neredän görecän!

Yıkmışlar tezeklii.

Ertesi günü batuları genä gitmişlär siyrä. Delicä da artlarından gitmiş daaya da çalmış gümüş kavallan.

Bu sefer gelmiş Delicää bir gümüş gibi beygir yalap-yalap edärmış hem da getirmiş Delicää bir kat ruba epiz-eni hep pek gözäl.

Delicä giinmiş, düzünmüş, atlamış beygirä da uçmuş-gitmiş. Siyrcilär sa beklärmışlär peydalansın dünkü erif.

Da ta bitkidä o gelmiş. Lüzgär gibi yalanmış bayır boyunda, beygirini kurdurarak, da açan hızlanmış, taa bayırın tepesinä etişmiş, ama padişahın kızınnan el verämemiş – kaymış geeri.

İnsannar başlamışlar sevinmää. Padişahın kızı da bu erifin ardına hayli bakmış. Bezbelli duymuş, ani bu olacêk onun güvesi...

Delicä urmuş beygirä bir çift özengi da uçmuş–gitmiş evinä.

Batuları evä geldiynän, Delicä artık soba üstündäymiş. Onnar genä başlamışlar laf etmää siyr için. Delicä oradan, soba üstündän:

– Bän da gördüm o çocuu!

– Neredän sän vardı nasıl göräsin, ba deli? – sormuş batuları.

– Otluk üstündän! – cuvap etmiş Delicä.

– Yıkın otluu, – demiş üfkeli batuları, da yıkmışlar otluu...

Üçüncü günü Delicä gelmiş siyrä ölä bir beygirlän hem ölä bir kat rubaylan, ki ölä şey birerdä yokmuş. Pak nicä yalın yanarmışlar. Delicä açan hızlanmış, bayırın çak tepesinä etişmiş, padişahın kızının üzünü almış hem elini sıkmış nicä bir eni güveyä düşer, da inmiş bayırdan beygirini kurdurarak. Siyircilär okadar şaşmışlar, ki bir karış aazları açık kalmış. Delicäsaydı tütmüş–gitmiş. Batularından ileri evä etişmiş, daada beygiri kolvermiş, eski rubalarına giynmiş hem saa elindä parmaanı da baalamış – altın üzü kimsey görmesin deyne.

Batuları geldiynän, Delicä onnardan ileri başlamış annatmaa, nicä erefin biri çıktı beygirinnän padişahın kızını yanına da aldı onun üzünü.

– Be sän neredän bu işi gördün? – sormuş agaları.

– Koçannık üstündän, – demiş Delicä.

Batuları üfkedän koçannı da yıkmışlar. Delicenin beterinä kızgın batuları aulu boş brakmışlar. Onnar sorarmışlar Delicä:

– Ne oldu o senin parmaana da baalamışın onu?

– Kestim, – cuvap etmiş Delicä, – küllüktä oynarkana.

Avşamneyin hepsi yatmışlar uyumsa, şavkı sündürmüşlər Delicä dayanamazmış, kümbet üstündä açıp–açıp parmaanda altın üzünü bakarmış. O açtıkça içersi aydınanmış. Batuları sanmışlar ani Delicä sergendän sırnık çeketti yakmaa.

– Be yakma o sırnikleri, lobut iyecän!

Delicä genä şıladırmış üzünü.

– Be brak sırnikleri dedik sana e! İçersini yakacan! Delicä genä uslanmazmış.

Kalkêr büyük batüsu da Delicäyâ – bir lobut, tä o lobutlardan ani yakası açılmadık...

Ölä kavgaylan kardaşları o gecä uyumuşlar...

Bir–iki gündän sora padişaa başlamış aaramaa güveenin kim olduunu. Asker memleketi dolaylamış – güvää yok.

Birdä, Delicä gitmiş da demiş padişaha, ani o onun güveesi. Padişaa hiç inanmamış. Kızı gördüünän bu yırtık Delicäyi başlamış aalamaa, ama açan Delicä göstermiş üzünü, inanmışlar. Yokmuş artık nâpsinnar.

Delicä çıkarmış koynusundan büülü kavalları da üçünnän da çalmış birär hava. O saat ona gelmiş bir fayton üç beygirlän hem üç kat rubaylan. Giymiş Delicä, oturmuş faytona, oturmuş yanına padişahın kızını da gitmişlär stevnoz olmaa...

Delicenin batüları üfkedän hem hasetliktän çatlarmışlar. Delicä saydı düünä maasuz onnarı da çarmış, görsünnär, ani şindi o diil Delicä, ama padişaa güvesi... Büyük düün oldu. Düündäydi bütün memleket da bän da oradaydım, karıda oturdum, çok türlü mancalar idim, şaraplar içtim. Evä da bir çanak baklava mancası verdilär, ama gelirkan önümä çıktı te bu bizim kalın suratlı İvançu.

– Ver o mancayı bana, da ver!.. Üfkedän bän ona bir çanak saldim! Herersi baklava oldu! Razgelmiş çanak kâr ayaana. Adam büün da sakat gezer.

ÜÇ PELİVAN

Bir vakit varmış, bir vakit yokmuş, eer olmaymış, sölenmeyceymiş. Bir Aaç-Kıran varmış. Bu Aaç-Kıran ulu daayın içindä yaşarmış, neredä, onun taabetinä görä, çok aaç kırmaa deyne buluurmuş. Aaç-Kıran her gün sabaylen kalkarmış, üzünü yikadıktan sora ava gidärmış. Yolca uz gitmesin e, ama Aaç-Kıran e,

sapıp–sapıp yoldan, kalın-kalın meşä hem kavak aaçlarını kırarmış. Ona bu iş diil ani zor etsin, ama nasıl bir oynacak gibi gelirmiş.

Günün biri hep o yolca, angısıyca Aaç Kıran ava gitmiş, geçer bir başka daa yaşayıcısı, Ayı Kulak. Bir daa denesä: yol boyunda ayakça aaç sat-pat kalmış. Taa çoyu aaçlar ortalarından, eki da köktän kırık ta erdä döşeliymişlär. Başlêêr Ayı Kulak düşünmää:

– Kim olsun bu?

Nasil yapsın da görsün o bu erifi. Koyêr kalibinä beklesin onu bu yolda avşam oluncaya kadar. Deer:

– O hep buradan lüzım geçsin...

Vakit sa taman üülen devirilmää yakınmış. Çekiner Ayı Kulak yolun bir tarafına, topuzunu elindän erä brakêr, da yan geler eşil çimenin üstünä. Yorgun yoldan, Ayı Kulak uyuklamaa kalmış. Bir da kopmasın mı bir çatırtı ulu daayın içindä! Kalêr Ayı Kulak bu sesä. Bir da baksa – Aaç Kıran gelirmiş. Aaçları çatır–çatır kırarak. Çikêr bunun önünä Ayı Kulak da sorêr:

– Kimsin sän? Neçin bu daayı boşuna yaslarsın? Gel taa iy kuvedimizi deneyelim da kafadar olalım!

– Benim adım Aaç Kıran. Uz yıllık aaçları çırpı gibi ufalêêrim, da sendän mi korkacam? Hadi deneyelim kuvedimizi, – kayıl olmuş Aaç Kıran.

– Tä benim topuzum, – deer Ayı Kulak, – angımız taa yukarı atacêk topuzu, o üsteleyecek.

– Hadi bakalım! – demiş Aaç–Kıran, da açan kavramış kırık putluk topuzu, o saat gökâ onu uçurtmuş. Düşsün topuz, düşsün ... Yok!

Birda yarım gündän sora düşer da beş arşın erä batêr.

– Dur, – deer Ayı Kulak, – şindi da bän atayım. Açan direşip da basêr topuzu – bir gündän sora düşer, on arşın da erä batêr. Gördüünen bunu, Aaç Kıran evallaa geler Ayı–Kulaa da olêrlar ikisi

kafadar. Çekeder bunnar ikisi ulu daacasına gitmää. Bir da baksalar, deneerlar, ani daa içindä gürgen aaçları dördär-beşär birerdä kıvrışık durêrlar.

– Be, ne olsun bu?!

– Dur, – deer Ayı Kulak kafadarına, – bu lâzım olsun bir daa yaşayıcısı. Tâ şu çimenin üstünä oturalım da bekleylim onu. O hep bir kerä buradan lâzım geçsin...

Bekleerlär bir gün, bekleerlär iki – yok! Bir da üçüncü günü sabaylan peydalanêr bir geniş arkalı, bir balaban adam. O hem gidärmiş, hem gürgen aaçlarını toplayıp–toplayıp kıvradarmış, nasıl ipli kıvradırsın.

– Ne okadar hızlanmışın? – ses eder Gürgen Kıvradana Ayı Kulak taman o zaman, açan o oniki gürgen aacını ölä sıkı kıvratmış, ki gürgennerdän şıpır–şıpır su damnarmış... – nâbêrsın sän bu daa içindä?

– Ne yapayım, – cevap vermiş Gürgen–Kıvradan, – tä bölä kimär kerä haylak kaldıynan, oynêêrım daa içindä.

– İslää oyun bu! – demiş aklınca Aaç Kıran, da teklif etmiş Gürgen–Kıvradanı:

– Ol bizä kafadar.

– Hm, – demiş GürgenKıvradan, – ilkin lâzım ölçelim kuvedimizi da ondan sora bakacêz, var mı nasıl biz kafadar olalım.

– Hade ölçelim! – demiş Ayı Kulak, – da göstermiş Kıvradana kırk putluk demir topuzunu. – Tâ bunu, – demiş, – angımız taa yukarı atacêk, o üsteleycek güreştä.

İlkin atmış topuzu Aaç Kıran da topuz yarım gündän sora düşmüş, ama açan atmış Ayı Kulak – topuz düşmüş bir gündän sora. Denemiş Gürgen Kıvradan, ani bu daa yaşayıcıları diil yufka adamnar, onnarlan var nasıl kafadar olmaa.

– Dur, – demiş, – bän da göstereyim onnara kuvedimi...

Açan Gürgen Kıvradan basetmiş gökâ topuzu, taa üç gündän sora düşmüş hem beş stincin erä batmış!

Gördüünen bunu, Aaç Kıran hem Ayı Kulak pek şaşmışlar hem sevinmişlər, ani razgelmişlər bölä kaavi hem kıyak kafadara.

Kuvetlerini denediktän sora üç daa yaşayıcısı annaşmışlar olsunnar kafadar ölüncä. Bir-birini zorda brakmasinnar hem, läüzim olursa, zorda kafadarlık için canını da ortalaa koysunnar.

Bu üç kafadar hem laf edärmışlər hem ulu daacasına gidärmışlər. Gidä-gidä etişmişlər bir daacasına gidärmışlər. Gidä-idä etişmişlər bir ulu daacasına gidärmışlər. Gidä-gidä etişmişlər bir bordey yanına. Girmışlər içinä. Baksalar: bordey boşmuş. Kafadarlar düşünmüşlər şindän sora burada yaşasinnar...

Yaşêêr bunnar ölä üçü bu bodeydä ulu daayın ortasında. Sabaylan ikisi kafadarların ava gidärmışlər, birisi da, angısına sıra gelirmiş, evdä kalırmış imää hazırlamaa.

Bir kerä kalmış evdä Aaç Kıran. Bütün gün işlemiş, odun yarmış, avşama doru çorbayı hazırlamış da yatmış bordeydä dinnenmää. Bir da ulu daayın içindä bir kıyamet, bir uultu kopmuş. Uyansa Aaç Kıran da baksa: bir Cendem Babusu gelirmiş. Bir çenesi erdä, bir çenesi göktä, papuçlarınnan tozadarak, sopasını kakarak dooru bordeyä gelirmiş.

– Avşam hayır olsun, oolum! – demiş, – Vermäzsin mi dadayım çorbandan? –

– Tee kaşık, – demiş Aaç Kıran, – al da dat, açan pek isteersin.

Babu kaşık almamış, ama kaldırmış çüveni da bir solukta içmiş çorbayı. Açan görmüş bunu Aaç Kıran, saletmiş alsın topuzu da ikramlasın onnan babuyu. Bir da baksa: Cendem Babusu yok olmuş!!!

Ne yapsın şimdi bu. Düşünä kalmış. Gelmiş kafadarlar, başlamışlar imää sorma...

– Yok ne yapsın Aaç Kıran utanmış bir-iki. Susmuş, bitkidä yutmuş sarmayı da söylemiş dooru ne oldu.

– Bän kendim da aaçım, – demiş. – Neredän peydalandı bir Cendem Babusu geldi: bir çenesi erdä, bir çenesi göktä, papuçlarınnan tozadarak, sopasınnan kakarak, istedi datsın çorbadan. Bän da verdim, ama o almadı datsın insan gibi, kaldırdı da hepsini çorbayı içti. Sal–ettim alayım topuzu, bir da baksın, o yok olmuş...

– Ele bak sän! – demiş Ayı Kulak. – Sän da pelivan kendini koyêrsın. Bir babunun akındal gelämemişin. Ne iyecez şindi?

Bakınmış kafadarlar biri birinä da ölä da aaç yatmışlar. Sabaylan üçü da üfkeli kalkmışlar, tezlää kavurmuşlar, ne avdan getirdiysalar, da imişlär. Ayı Kulak demiş:

– Bän büün evdä kalacam. Göstereyim, – demiş, – bän o babuya, nasıl çorba içiler.

Kalmış Ayı–Kulak evdä, hazırlamış mancayı, süpürmüş gözäl pak bordeyin önünü, çıkarmış topuzu üzä da beklämiş gelsin Cendem Babusu. Bekleer, bekleer–yok!

– Haa! – düşünmüş Ayı–Kulak. – Allelä korktun sän, nasıl bän duyêrım! Taman o ölä düşünürkän bir da görmüş yırakta bir bayır kadar babu. Bir çenesi erdä, bir çenesi göktä, papuçlarınnan tozadarak, dooru bordeyâ gelirmiş.

– Tä şindi bän seni yıkramaycam, – demiş aklincä Ayı Kulak, – yaklaş sän burayı da annaşacêz.

– Avşamın hayır olsun, oolum! Ne okadar üfkeliysin, sanêrsın çorbanı mı alacam? Korkma!..

– Aha, – demiş Ayı Kulak, – ne sän sandın bän sana Aaç Kıran mı? Elten diymää çorbaya da tä topuz... Birdän erä batacan!!!

– Ne läüzım bana senin çorban? – demiş göz bayıcı Cendem–Babusu. – Bän isteerim sana taa iy olsun. Mancanın altında ateş bitmiş suacêk. Çekin bir tarafa, tä bu oduncuu süreyim altına.

– Geç da koy, – demiş Ayı Kulak da çekinmiş bir tarafa çüvendän. – Ama mancaya dokunmaasın!!!

Ele, kim dokunmaycêk! O bunu beklârmiş. Taa yaklaşıncâ çobaya kavramış onu da süpürmüş, gık deyince. Ayı Kulak topuzu alınca, o yok olmuş! Toplamış kendini Ayı Kulak, ani aldandı, ama yok ne yapsın, geç! Saletmiş oyanı, saletmiş bu yanı – babu tıımış gitmiş... Ayı-Kulak çatlaya yazmış üfkedân. Kafadarları gelmiş – imää yok.

– Bân sana demedim mi? – başlamış Aaç Kıran. – Koyma okadar kendini. Tâ seni da aldattı Cendem hayırsızlı.

– Brakın çekişmeyin, – demiş Gürgen-Kıvradan, – kalacam bân yaarin imää yapmaa. Göstereyim bân o babuya, nasıl hazırdan manca imää.

– Sabaylan gitmiş Ayı-Kulak hem Aaç-Kıran ava. Evdâ kalmış Gürgen Kıvradan. Hazırlamış mancayı, yarmış odun, süpürmüş bordeyin önünü da çıkmış baksın gelmeer mi bu çaarılmadık musaafir. Ele da baksa, ulu daa gürüldârmiş. Cendem duşmanı bir çenesi erdâ, biri da göktâ, papuçlarını tozadarak, sopasinnan karararak bordey yanına gelmiş da Gürgen Kıvradana selâm vermiş, ama bu çok-çok lafa durmamış onnan. Kavramış babunun peliklerindân, beş gürgen aacı bireri kıvratmış da onnarlan babuyu bordeyin direenâ baalamış. Kendi da yatmış dinnenmä. Duyduynan babu, ani Gürgen Kıvradan uyumuş, usulunnan girişmiş çatır-çatır... bordeyi sürümää. Sürüyâ, sürüyâ ölä getirmiş bu bordeyi cendem deliinâ. Burayı geldiynen, babu salvermiş delik içinâ, pelii kopmuş da kurtulmuş. Ama Gürgen-Kıvradan hep uyurmuş, bak onun uykusu da pelivannıına görâ aarmış, yattıynan bir aftayadan uyurmuş.

Açan Ayı Kulak hem Aaç Kıran gelmişlâr avdan, baksalar: bordey eski erindâ yok!

– Ne olsun bu iş? – düşünerlar.

Açan görmüşlâr, ani bordeyin erindân gider daa içinâ bir çizi, toplamışlar kendilerini, da başlamışlar annamaa ne olduunu. Çekeder bunnar o çiziyçâ gitmää... Gidâ-gidâ etmişlâr cendem deliinâ. Onun boyunda bordey dururmuş, içindâ dâ Gürgen-Kıvradan uyurmuş. Kaldırêr bunnar kafadarını, başlêêrlar sormaa ne oldu.

– Ne, – deer Gürgenci, – tä bordeyin direndä baalı o gözäl babu, ani sizi ikinizi da aldattı. Oturun iyin da sora bakacêz ne yapmaa onu.

– Biz imää iyecez, – deerlär Aaç Kıran hem Ayı Kulak, – oldu üç gün sıcak imeeriz, ama babu yok, bordey da erindä diill!

Baksa Gürgenci: hem da doru!..

– Ah seni, kart hoburunu, seni haa! – demiş Gürgenci. Pek kızmış babuya da üfkedän dişlerini gıcırdatmış. – Ne yapıp edecez, ama bu babuyu üsteleycez. Taşıyın bana gürgen aaçlarını, bän onnardan kıvradacam bir uzun çatı da kolverilecez cendemin deliinä.

Çekeder şindi bu kafadarlar işlemää da gürgendän yapêlar bir pek uzun, uzundan uzun bir çatı. Ačan onu hazırlamışlar, atlêlar çetile: kim ilkin kolverilsin. Düşer ilkin salverilsin Aaç Kırana.

– Hey, – deer, – kafadarlar, bu deliini beki hiç dibi yok! Ačan “yandım” baarcam – çekin geri.

Başlamışlar kolvermää. Salvererlär bir gün, iki. Üçüncü günü avşamleyin başlêêr deliktän ses gelmää.

– Yandım bey! Çekin! Yandım bey! Çekin yukarı!

Yok ne yapsınnar, çekerlär geri, lafları öläymiş. Hani var bir laf “Laf baldan tatlıymış”... Ačan çıkarmışlar, Ayı Kulak demiş Aaç Kırana:

– Neren senin pelivan? Sän bir korkaksın! Salverin beni, bakalım bän etişämeycäm mi bu kuyunun dibinä. Ama biraz düşündüktän sora demiş:

– “Yandım” baarırsam çekäsiniz, hey oynamayın! Girişer bunnar kolvermää. Salvererlär bir gün, iki, üç... beş gün. Ses hep yok! Altıncı günü avşamleyin işidilmiş ilktän yavaşacık, sonunda da, ne kuvedi varsa, bir baariş:

– Yandım bey, çekin! Yandım bey, çekin!

– Çok düşünmüş kafadarlar ne yapsınlar, ama aklına getirmişler annaşmayı da çekmişler geri...

Çıkardınan, Gürgen Kıvradan dayanamamış da demiş:

– Ya salverileyim bän. Görerim, ani siz yapmêrsınız bişey. Korkaksınız ikiniz dâ.

Açan baalamışlar Gürgen Kıvradanı islää, salvereciykana Aaç Kıran sormuş:

– “Yandım” baardıynan çekelim mi geeri?

– Yok, – demiş Gürgen Kıvradan. – Nekadar “Yandım” baaracam, okadar taa çok salveriniz, ama açan çatıyı sallaycam bilin, ani etiştım dibinä cendemın. Salveräsiniz çatıyı da.

Başlêêr bunnar salvermäâ. Salvererlär bir gün iki, üç. Salvererlär on gün. Kuyudan hep işidilirmiş: “Yandım bey, salverin! Yandım bey, salverin!”

Salvermiş bunnar taa on gün kuyudan hep ses işidilirmiş “Yandım bey, salverin! Yandım bey, salverin!” Açan salvermişler otuz dokuz gün, kırkınıcı günü sabaylen çatıyı başlarmış Gürgen Kıvradan sallamaa. Ozman Aaç Kıranlan Ayı Kulak salvermişler çatıyı da. Kendileri da bordeydä başlamışlar yaşamaa, daada avlanmaa hem Gürgenciyi da beklemää...

Gürgen–Kıvradan etiştmiş cendemä. Silkinmiş bu islää, bakımış dolaya da üç yol görmüş. Sayıklamış angısını alsın da düşünmüş orta yolca gitsin. Gidärkan ölä, bir gözäl ev görmüş da onun içinä girmiş. Açan açmış ilk kapuyu, baksa: bir pek gözäl kız görmüş. Günä därmış: “Ya duu, ya da duuacam!” O düzen dâ dokurmuş.

– Zamanın hayır olsun, gözäl kız! – seläm vermiş Gürgen Kıvradan. Bu kız gördüünen yabancıyı daptur gelmiş.

– Ne aararsın burada, kardaşım? – sormuş. – Burada kurt-kuş gezmäz, sän nasıl geldin? Benim vardır bir çorbacıyam, etiştirirsä, seni da iyir, beni da iyir.

– Sakla beni, – demiş Gürgen Kıvradan. Kız almış onu da saklamış pat altına...

Geldiyen Cendem Babusu bakınmış. Bir-iki kokmuş da demiş:

– Ne insan etinä burası koktu?

– Ne kokacêydi, anacıım, sana beki ölä geldi.

Bilmäzmissin, ani burada kurt-kuş ta gezmäz! Neredän insan geleceymiş?

Babu oturmuş imiş da yatmış uyumaa. Ertesi günü, Cendem Babusu sauştuynan, Gürgen Kıvradan bu evin taa bir kapusu açmış. Orada taa gözäl bir kız görmüş. Gümüş rökedä işlärmiş... Bakışı günün da şafkını kesärmiş! O görüncä Gürgen Kıvradanı, ona sorma başlamış:

– Kardaşçım, – demiş, – ne aararsın bizdä? Burda diyl insan, ama kurtkuş da gezmäz. Çabuk saklan, zerä bizim var bir çorbacıyamız, gelirsaydı, seni da iyir, beni da iyir. Gürgenci pat altına girmiş.

Cendem Babusu avdan geldii gibi, sormuş:

– Ne bukadar insan teninä kokêr burası! – Bakınmış çirkin-çirkin... Biraz uslandıynan oturmuş imiş da yatmış uyumaa. Ertesi günü babu ava gittiktän sora, Gürgen Kıvradan bu evin üçüncü en bitki odasını açmış. Burada da o bir kız görmüş. Altın kukalarla bürüncük tantela örärmiş. Öbür kızlardan taa da gözälmiş. Onun bakışı günün şavkını kesärmiş. Gülüşü yıldızları toplarmış...

Ne aararsın burada, kardaşçım? Bizä kurt-kuş basmaz! Sän nasıl burayı etiştin?

Bizim vardır bir çorbacıyamız, etiştirirsaydı, seni burada, seni da iyir, bizi da iyir. O bizi kaptı bobamızdan da kapadı burayı, kendinä bizi izmetçi yaptı. İlk odadaki kız – benim kakum, ikinci dâ-ortancası. Bän dâ bu üçüncü odadayım en küçüyüm. Çabuk saklan tä bu pat altına, zerä babu geler, uultu işidiler...

– Bän korkmêêrim sizi çorbacıkanızdan, – demiş Gürgen Kıvradan.

– Of, kardaşçım! Bilmäm, ondan hepsi korkêr. Ama sän onunnan düüşmäâ başlarsan, – tä camal setindä onun kuvedi, al da devir onu, ozaman kolay üsteleycän Babuyu.

Kız lafını başırır–başarmaz hop Cendem Babusu odaya girmiş. Görüncä Gürgen Kıvradanı tanımış.

– Ha–ha–ha! – Gülmüş babu da sormuş.

– Sän miysin o, ani beni peliklerimdän bordeyin direenä baaladıydın? Tä şindi bän sendän üfkemi çıkaracam. Babu hızlanmış kuvedini almaa, ama Gürgen Kıvradan ansızdan Babunun belinä bir topuz urmuş. Babu erä düşmüş. O kalkınca şişeciktän büülü kuvedini devirmiş. Açan duymuş Babu, ani kuvedi kesildi, evallaa gelmiş, ama Gürgen Kıvradan onu hiç seslämemiş. Taa iki topuzda Babuyu öldürmüş. Kıza da demiş:

– Tä Babuyu telef ettim, sizi cendem fenalıdan kurtardım, başka bişey istämeerim, sadä teklif edecäm: Sän olasin benim kismetim, ortanca kızkardaşın Aaç Kıranın, en büyük kızkardaşın Ayı Kulaan kismetini olsun. Şindi bän gidecäm biraz gezinmäâ hem bakacam, nasıl çıkmaa bu cendem memleketindän. Yaşayın bolda bän gelincäâ kadar.

Çekeder Gürgen Kıvradan yolca gitmäâ. Gider bir gün, gider–iki, üçüncü günü bir çeşmä başına etişmiş. Orada bir kız oturarmış, hem suya bakarmış hem aalarmış...

– Avşamın hayırlı olsun, gözäl kız! – Seläm vermiş Gürgenci da sormuş:

– Ne zorun var da ölä bangır–bangır aalêêrsın?!

– Ne aalamayım, yolcum, – demiş kız, – açan tä şindi zmey lâzım gelsin da isin beni.

O bizim tarafa dadandı, her gün birär insan imeyincä, çeşmedän su brakmêêr alalım. Bän anama-bobama birim, ama tä bana da sıra geldi. Çabuk, yolcum, zerä benim beterimä seni da iyir.

– Korkma, – demiş Gürgen Kıvradan, – bän seni zmeydän kurtaracam. Bitlä benim başımı. Açan görecän ani zmey geler, sapla iynäylän kulaamı da bän uyanacam.

Kız ölä da yapmış. Gördüünen zmeyi saplamış Gürgen–Kıvradanın kulaanı. Gördüünen ikisini bunnarı zmey sevinmiş.

– Şindiyädan birär iyirdim, – demiş, – ama bu yol iki iyecäm.

– Ya iki iyecän, ya da hiç iyämeycän hem kafalarını kaybedecäm! – demiş Gürgen Kıvradan, da tutunmuş güreşä zmeylän. Üç gün, üç gecä düüşmüşlär. Bitkidä zmeyin dokuz kafasından bir kalmış, ama bir nedän sora Gürgen–Kıvradan onu da kesmiş...

Gördüünen bunu kız pek sevinmiş, da pelivanı evä teklif etmiş.

– Benim bobam, – demiş, – bu memlekettä padişaadır. Gel görün onun üzünä da bilä sevinelim bu işä.

Gürgen–Kıvradan gitmiş padişaha. Padişaa pek çok sevinmiş, da sevinmeliktän bir konuşa toplamış. Gürgeni başa oturtmuş da hepsi musaafırlär yanında adanmış kurtarıcıya vermää neyi o isteycek: yarım padişahladaan eki da, istärsä, kär kızını da verecek olmuş.

– Hadi sölä Gürgen Kıvradan, – demiş, – ne dilycän bendän bu iylik için?

– Ne dileyim? Sormuş Gürgenci. Kızını senin alamaycam, neçin ki artık gelinim var. Başka da şindi yok ne isteyim. Eer bir sora bişey lääzım olursa, gelip istärim. Kayılmısın buna?

– Kayılım, – demiş padişaha da çeketmişlär konuşmaa, şennenmää. Başardıynan konuşmayı hem birkaç gün dinnendiktän sora, Gürgen–Kıvradan genä varmış. Gitmiş bir bun, gitmiş iki, üçüncü günü bir daa içinä girmiş. Orada bir balaban, dallı hem üsek meşä acı varmış, onun da üstündä sansın bir tepsi gibi yuva varmış. Açan islää bakmış, Gürgen–Kıvradan denemiş,

ani aaca bir iki kafalı zmey tırmaşırımı, ama yuvada da yavrucuklar civıl-cıvırdarmışlar hem adam sesindä yalvarırmışlar:

– Yolcu, gel kurtar bizi! Yolcu, gel kurtar bizi! Gürgen–Kıvradan çok düşünmeer, iki topuzda zmeyi semelemiş, çıkarıp kılıcınan onu kavramış, da aacın altına yorgun dinnenmää yatmış...

Yavrucukların sa anası bir büük kartalmış. Onun elli stıncın kanadının uzunnuumuş. Gürgenci aaç altında uyurkan, birda geler kartal. Bunu gördüünen başlêêr üfkelenmää.

– Aha–a–a! – demiş, – sänmiysin o, ani benim yavrularımı her yılın iyirdin ba dän seni etiştirämezdim. Tä şindi biz annaşacêz! Başlamış Gürgenciye kanadınnan düümä. Birda, yavrular ses etmişlär yuvadan:

– Anacım, brak o adamı, o bizi kurtardı.

– Nası ölä? Kimdän? – sormuş kartal.

– Tä kimdän. – demiş GürgenKıvradan da göstermiş zmeyin leşini.

– He–e–e–ey! Allah adamı, – demiş kartal. – Ne dileycän bendän bu iylik için?

– Bişey istämeerim sendän, – demiş Gürgen Kıvradan, – sade bir iş yap.

– Ne iş? – sormuş kartal.

– Çıkar beni kırk kat yukarı. Benimlen bilä isteerim alayım üç tä kız.

– Yapacam, – demiş kartal, – ama hazırlaycan bana kırk fıçı su, kırk fıçı da yaanı.

“Gak” dedim – su läüzım, “gık” dedim – yaanı. Ozaman benim kuvedim zeydelener da taa iy iş yapêrım.

– Bu iş kolay, – demiş Gürgenci, – da o saat aklına getirmiş padişahı.

– Bän, – demiş, gidecäm hazırlamaa ne läüzım da bitkidä sana ses edecäm...

Padişaa Gürgen Kıvradana tezicik hazırlêêr ne läüzım, neçin ki o lafını sevürmiş çetin tutsun. Hem kendi da sevinmiş, ani olmuş onun da kolayıklılı bu girgin adama bir iyilik yapsın. Fıçılarla yaanıları hem suları padişaa deliin yanına taşısınar izin etmiş. Bundan sora Gürgenci hazırlamış kızları, onnarın çiyzlerini da ses etmiş kartala.

Ükletmişlär onun fıçıları, kendileri da erleşmişlär çıkmaa yukarı.

Kartal – “gık” –
Gürgen Kıvradan – yaanı,
Kartal – “gak” –
Gürgen Kıvradan – su,
“Gak” dedi – su,
“Gık” dedi – yaanı...

Çıkêr bunnar ölä kırk kat yukarı. Taman açan bitkidä kartal demiş “gık”, etişmemiş bir kıymıcak yaanı. Ne kalmış hepsi düşsünnär geeri. Genä Gürgen Kıvradan bulmuş kolayını: kesmiş ayaanın altından bir parçacık et da kartalın aazına atmış. O bir kerä taa kanatlarını sallamış, koymuş kızlarnan Gürgen–Kıvradanı erä. Tä neçin hepsini yinsannarın şindi da ayaanın altında var bir uçuk er.

Çıkmış gürgenci erä gelinnärlän, indirmiş çiyizleri, kartal da gitmiş işinä. Gideceykan sormuş:

O bitki et pek tatlıydı. Nändan aldın onu?

– O bendädi bir kırıntı.

– Biläydim, ani ölä tattlıysın, iyirdim seni taa orda, – demiş kartal. – Ama şindi senin kısmetin, yaşa iyликтä.

Duyduynan Aaç Kıran hem Ayı Kulak tezicik karşı çıkmışlar kafadarına. Sarmaşmışlar, herkez almış gelinini da üçünä birdän bir düün yaptılar. Cümlä memleketi çaardılar da beni da çaardılar.

Bir çanak keş-keş mancası idim, iki da tulum bal-şerebet içtim. Ama o kafadarlar büün da yaşêêrlar, gözäl gelinnärlän. Hepsı birär ev düzdü kendilerinä. Biri birinnän gidip gelerlär.

Ama geçendä kafadarın birisi işittim ölmüş. Raametli olsun, topraa ilin olsun, iy adamdı!

Kalmış bunnar ikisi,
Masalın da bitkisi.
Masal, masal maniki
Tırnaa vardır oniki.
Onikinın yarısı,
Popazın da karısı,
Kuvancının arısı,
Satıcının darısı;
Beş tilkinin derisi,
Masalın da geerisi.

BİNBİR İVANÇU

Bir adam pek fukaraymış, onun varmış bin uşaa da olmuş taa bir. Saadıç bulamamış ona ad, da anası kendi koymuş adını Bimbir İvan, neçin ki o bin birinciymiş içerdä. Binbir taa duuduynan imää istemiş, neçin ki o duumuş yoldan dışarı-pek büyük hem atalı uşak. İşittiyen, ani bu da imää isteer, İvanın bobası kahırdan-zordan, yokluk beterinä kararlamış evi braksın. Demiş:

– Giderim, karı, nereyi gözüm görürsä. Bulursam emelik, dönecäm geri, bulmasam, bil, ani kayıp oldum. Uşaklara büüdününän sölämä, ani bölä fukaaraydık.

Adam imelik, belli ani, bulamamış, geeri da dönmemiş. Kalmış yalnız karı bu kalabalıklan başında.

Bimbir İvansaydı bir arçaklı uşakmış, gözünän göreräk büärmış. Ačan olmuş bir aylık, sormuş anasına:

– Benim bobam vardı mı?

– Vardı – demiş anası.

hep mi bölä fukaaraydık?

- Diildik, - demiş anası.
- E neçin şindi fukaarayız?
- Neçin ki bizi dolayda haydutlar soydu.
- E bobam saakana neçin soymazdılar?
- Neçin ki onun vardı kalıcı hem islää beygiri.
- Neredä, - sormuş Binbir İvan anasına, - o kılıç?
- Tä orada dayama aulunda.
- E beygir neredä?
- O da orada.
- Bän, - deer İvan, - gidecäm haydutları öldürmää.

- Nereyi istärsän git, çocuum, - demiş İvana anası, - ama tä o bayır aardına gitmä, orada seni da öldürü haydutlar, nicä bobanı öldürdülär.

İvan piner beygirä. Pindicää gibi beygir döner da bir zabun mırtoğadan tuuyan hem himçirik gibi hızlı bir at olêr. Kılıcı da büülü olêr. Gider şindi Bimbir-İvan o bayırın ardına. Armannêr orada bir ol beygirinnän da ne kuvedi varsa sıklık eder, ama bayır da bir yol eder. Bu sıklaa kalkmış kopmuş hepsi haydutlar. Sarmış İvanı 40 haydut. Az mı düüşmüş İvan onnarlan, çok mu, ama 38 kıymış kesmiş. Otuz dokuzuncusunu geeri pınara atmış, ama kırkıncı, baş haydut, kaçmış-kurtulmuş.

Kop eder şindi Binbir İvan baş aydut tumaa. Koolêêr onu üç gün - üç gecä, da açan taman yaklaşmış ona da ne kalmış kafasını kılıçlan ayırtısın, haydut sıbtmış cebindän bir dalcaaz, da İvanın önündä bir sık hem büyük daa peydalanmış. Olä sık hem karannıkmiş, ki yokmuş nicä geçmää.

Binbir ozaman baseder kuşaanı da daa içindä olêr bir geniş yol.

Bu yolca gidärkan İvan iner beygirdän. Bir pınar yanında sorêr bir daa yaşayıcısına:

– Baş haydut geçmedi mi buradan?

– Şindi hemen geçti, – deer o adam, – bir çenesi erdä, biri da göktä, aaçları kırarak gitti.

– Dur, – deer İvan, – bän sulayım beygirimi da şindi onu etişecäm.

Beygiri sularkana holuk içindä bir sivri böcek buularmış hem da İvana yalvararmış:

– Kurtar beni, kardaşım, büyük ilik sana yaparım!

– Hm, – düşünmüş İvan, – ne ilik var nasıl yapsın bana bir sivri böcek? – Ama o cana yakınmış da demiş:

– Hadi seni da kurtarayım. Yaparsan ilik islä, yapamasan, bana borçlu diyilsin.

– Borçluyum, borçluyum, – demiş böcek, – na tä bu kara kanatçıymdan bir kıymık da koy kesenä. Zorda onnan çaarasin beni.

Bunu da sesleer Binbir İvan. Suladıynan beygirini hızlanêr genä haydudun ardına, taman etişmiş uuruna haydut sıklık eder – İvanın önündä bir geniş su peydalanêr. Ne yapsın şindi İvan? Nası haydudu etişsin?

Baseder suyun üstünä peşkirini, da olêr orada bir köprü. Geçer köprüü da taman açan üçüncüä artık haydudu etişeceymiş, haydut bir kerä baarmış:

– Anacı–ı–ı–m!

Çıkmış Bimbir İvanın önünä bir Cendem Babusu: Burnusu kıvrıkmiş, gözleri kara hem terkeşmiş. Aurdunun birindä poyraz esärmış, öbüründä smula-katran kaynarmış. Kırk sajin uzun saçlarıymış.

– Dön geeri, çocuum, – demiş İvana, – Her dönmäsan, bän Cendem Büücüsüüm, haydut anasıyım. Döşeycäm önünä saçlarımı, üfleycäm ardundan poyrazı, da dolaştırıcam seni da kurtulmaycan.

– E kurtulursam? – sormuş İvan.

Oradan kurtulursan, – demiş babu, önümü katran döşeycäm. Onun içinä batacan da orada kalacan.

Düşünmää başlamış Bimbir, ne yapsın şimdi. Aklına gelmiş böcek. Çıkarılmış onun kara kanadını, da çaarmış böcää yardıma. Bir kıpımda sivri böcek gelmiş, da sormuş.

– Tä bölä-bölä benim zorum oldu annatmış İvan.

Sivri Böcek girmiş ansızın Cendem Babusunun kulaana, da başlamış arada delmää babunun imiini. Kıvrılmış bir-iki cendem duşmanı da delirmiş. Ozaman Binbir İvan kılıçlan babunun kafasını ayırtmış. Sivri böcek çıkmış babunun kulaandan da gitmiş iniinä.

Bimbir İvan şimdi ilerler haydudun aardına da etişer onun altın kalelerinä. Açan doksan dokuz kapu açmış üzüncü kapuyu haytayan haydutlan üz-be-üz karşı gelmiş. Girişer şimdi bunnar güüdä-güüdä düüşmää, ne kadar kaaviymiş haydut, ama Binbir taa da kaaviymiş. Üç gün düüşmüşlär, üç da gecä. İvan haydudu üstelemiş. Kitleer İvan şimdi haydutların kalesini da geler anasını kardaşlarını almaa da bu eni kaleya getirmää...

Haydudun birisaydı, – ani onu pınara atmıştı Binbir-İvan, orada ölmemiş, ama geldiynen İvanın anası o pınara su çekmää başlamış ona yalvarmaa.

– Kurtar beni ne istärsan verecäm!!

Fukaara karı bilmäzmiş kim pınarda da demiş hayduda:

– Verirsan bir torba altın çıkarıcam seni.

– Verecäm, – demiş haydut.

Kolverer karı çatıyı da çıkarêr haydudu. Çıktıynan haydut verer kariya neredänsaydı kuyudan bir torba altın. Kendi da çıkarêr

kendini sakada. Beklärmiş gelsin karının oolu Bimbir İvan da öldürecek onu ansızdan. Karının evindä yaşarmış pek mahkul kendini gösterirmiş.

Açan Bimbir İvan gelmiş anasına evä onu karşılamış anasinnan bilä bu gözbayıcı haydut da. Ama İvanı beygiri haydudu gördücäänen başlamış puhurdama, duymuş neresi ne, ozaman İvan da tanımış haydudu. Hızlandırmış atını da çiynemiş onu, erä katmış.

Almış Bimbir İvan Anasını hepsini bir kardaşlarını da gitmişlər haydutların kalesinä. Büün dä orada yaşarmışlar varlıkta hem iiliktä.

BAYIR OOLU

Çok yıl geçti ozamandan, pek çok. Hayli su aktı Tunada, hayli yıldız düştü göklerden. O vakıtlar insan gezärdi erdän erä da bilmäzdi neredä duruklansın; yollarda ayardı, solu saa sayyardı.

Gezdi ölä insannar çok vakıt er üstündä hem beki büün dä gezeceydi nasıl başsız, sürü eer bulunmaydı ürekli, kaavi gözäl hem kıymetli Bayır oolu.

Te nasıl duumuş Bayır oolu. Pek zor vakıtların birindä duruklanmış insan bir büyük bayır eteendä gecelemää, da ertesi günü taabetinä görä aldıraceymış kır uva yollarını. Hepsi yatmış dinnenmää da uyuklamışlar. Sade bir dädu uyumazmış. Uyku mu tutar ihtär bobayı, açan onun büyük kahırı varmış? Dädunun dokuz oolu varmış, dokuz da kızı. Hepsi onnar fena hastalıklardan yollarda ölmüşlər. Sade dädu yalnız dünnä bir vakıda kadar direk kalmış.

Dädu ihtärmış. Bilsin istärmış bir evlatını mezarını da onun başında, yaşını dökeräk canını versin, ama bilmäzmiş birini bilä. Neçin ki o bet vakıtlarda insannar duarmışlar hem ölürmüşlər yolda. İnsannar çil gibi daadılıymışlar kara er üstündä. Her gün, her gün erini diyştirirmişlər hem geçtim erlerä bir kere bilä enidän basmazmışlar...

Bakınmış dādu dört tarafa, bakmış karannık gecä gökünä, düşän yıldızlara – sabaa yakınmış. Dādu garip aalamış, aklınca da demiş:

– Kalksa e benim da bir oolum ölümdän da laf edeyim bir kerä onunnan da ondan sora öleyim!

– Dan erleri aararmış, yıldızlar siyrelmiş, insannar başlamışlar uyanmaa. Kimsi hazırlarmış malını enidän yola, ama taman bu vakit bayır aralanmış da onun koynusundan çıkmış insanın karşısını bir balaban, geniş kudret arkalı, gül gibi gözäl bir adam da başlamış insana nasaat etmää.

– İnsannar, – demiş. – Bän sizi geldim zordan kurtarmaa. Siz kısmetliysiniz, ani bu bayırın boyunda duruklandınız. Bän bu bayırın ooluyum, adım da Bayır oolu.

Bayır oolu çok laf etmiş... İnsannar denämemiş, nasıl gün duumuş, neçin ki Bayır oolunun gözelli günün şafkını kesärmış hem lafları insanı kaplarmış.

– Gelinä, – demiş, – bän götürecäm sizi deniz boyuna, eşil çayırılaa hem güllü başçelerä. Da oradan birtaan biri kıpırdamasın. İnsannar oturuşsun da ölünce birerdä yaşasınar...

Gider insannar Bayır oolunun ardına. Geniş güüdesinnen Bayır oolu insana yol açarmış, soluunnan donukları yısıdırmış, duruk sözünnän güçlüü daadırmış.

Uzun hem zor yol geçtikten sora, Bayır oolu getirmiş insannarı denizin boyuna. Denizin suları durukmuş, ama kenarında biyaz köpüklär kürtün gibi dururmuşlar. Gül başçedä gülleri bora yaslamış, çayırları su doldurmuş.

Bayır oolu deer insana:

– Erleşiniz burada. Ayırsın herkez kendinä er. Burası olacêk sizin yurtluunuz.

Tutunêr Bayır oolu kendi bayır kuvedinnen da başlêêr kurutmaa insannannan bilä çayırları, yardım eder insana gül başçalarını işlemää, diriltmää gözäl baalarları, meyvalıklar etiştirmää. Kimseyi kolvermeer erindän kalksınar, diyşilsinnär,

yurtluunu braksinnar. Hepsi Bayır oolunu severlär, ona "Saa olasin!"
– deerlär, onu seslerlär.

– Sänsin bizi gezmektän kurtaran! Helal sana metinnik, –
deerlär.

Bayır oolu da deer:

– Bän sizi erleştirdim, eri işlemää üüüretim. Şindi benim işim
bitti. Benim anam kır–bayır. Benim bobam kara er. Anam beni
geniş koltuuna alacêk. Beni anam geeri çaarêr.

Bayır oolu lafın başaramêêr, dönüp tä olêr genä bir bayır
insannarın kırlarının ortasında. Çok vakit çiftçilär unutmêêr
Bayırogluyu. Bayır boyuna çiçeklen gelerlär, haylak kaldıkça adını
anêrlar. Çok vakit insannar ölä yaşêêrlar.

O zamannar yokmuş karşıdan gelennär hem yokmuş
hazıroncular. Ama vakıdın biri Kara deniz bulanmış: dalgalar ev
kadar yukarı kalkarmışlar. Bir ay deniz duruklanmamış. Bitkidä
deniz boyunda peydalanmış gözäl çayırlarda, şen başçalarda
hırsızlar. Gül başçalarda senmiş al güllär Şen türkülär diyšilmiş
aalayış sesinä. Kabaatsız asılı insannar küylerdä sıraylan
dururmuşlar. Karşıdan gelän hırsızlar bir candan iki deri üzärmişlär.
Para, meyva, hayvan, terekä – bişey tıkaamazmış Karşıdan amel
hobur aazını. Bitkinin bitkisindä Karşı başlamış her yılın toplamaa
gözäl kızları hem boylu gelinneri. Biri buna dayanamazmış. Taa sık
başlamış insan Bayır oolunu anmaa.

– Gelsä bayır adamı da enidän kurtarsın bizi!– deyärmiş
ihtärlar.

– Gelsän! – deyärmiş gençlär.

– Gelsä! – deyärmiş hepsicii.

Bir gün bayır, neredä er kabul etmiş Bayır oglunu, kalkmış,
üreklenmiş. Kara er dä dayanamamış soyucuların fenalıklarına, da
genä peydalanmış erdän–bayırdan Bayıroglu.

Cümlä memleketi kaldırmış Karşılırların güreşä–düüşä. Çok
can kıyılmış, çok analar evlatlarını kaybetmiş. Kızlar, gelinnär dä

duşmana karşı koymaa çıkmış, ama duşman hep üstelârmış. Çoyu düşünürmüş braksinnar yurtluunu da kaçsinnar başka erlerä, ama biri kıyıştırmazmış yapsın bu işi, neçin ki güreşçilerin başında bulunurmuş Bayır oolu. Bitki kuvedini verirmiş, ama duşmanı enseyämâzmiş. Ozaman, açan Bayır oolu görmüş, ani duşman cansız hem fena cellat, dönmüş da demiş insana:

– “Bän sizi burayı getirdim, bän da sizi buradan kaldıracam”. Kim beni sever hem yınanêr ardına gelsin!”

Piner Bayır oolu balan beygirinä da enidän götürer insanı köpek ürekli cellat duşmanın kılıcının altından eni erlerä, düz çayırlara, edi bayır hem bir su aşırı.

Eni erlerä can-cın yokmuş, sürek-sürek yabancılar gezârmış uluyrak hem siyrektä bir kart koray lüzgär üflemesindän kaçarmış.

Bakinêr Bayır oolu şu kırlarda da deer:

– Burada erleşecez. Şindän sora duşman bizdän irak, burada yaşaycêz.

Sesleer insan Bayır oolunu da erleşerlär yaşamaa... Henez başlêêrlar ev düzmää, bir da işidiler: duşmanın biri, Kömür Bey, giinmiş dilenci rubasına da saklı karışmış Bayır oolunun insannarının arasına. Eni erlerdä Kömür-Bey çok düşünmüş, ne fenalık yapsın, kabaatsız kaçkın insannara, zavalılara, da bitkidä bulmuş.

Kömür Bey kır uvasında bulmuş bir büyük sızıntı da başlamış onun dolayını kazma-kazmaa. Kazdıkça su zeydelenirmiş, kazdıkça taa çok olurmuş, alçakları hem üüsekleri doldururmuş. İnsannarın evlerini başlamış su almaa, hererleri başlamış yalabımaa. Kimsey bilmâzmişlär neredän gelir bu sular.

Toplanêr insan Bayır oolunun dolayına da başlêêrlêr sormaa, ne yapmaa?

Bayır oolu çok düşünmeer. Verer izin toplasinnar kırk araba yapaa da gelsinnär arabalarlan onun ardisora. İnsan ölä dä yapêr. Açan kalabalık etişmiş sızıntı yanına Kömür Bey ansızdan karışmış kalabalık içinä. Bayır oolu demiş:

– Atın sızıntı içinä diyrennärän yapaa, üstünä dä toprak.

Hepsi tırtıl gibi işlärmış.

Açan Kömür Bey görmüş ani insan sızıntıyı üsteleer, tezdä sullar duruklanacêk, başlêê bir yanından sızıntıyı taa oymaa.

Denämesin mi bunu Bayır oolu! Hazılanêr atmaca gibi beygirinnän duşmanın üstünä da kılıcınnan Kömür Beyi deşer, ama kendi dä sızıntıya uçêr, beygirinnän neyinnän! Okadar etiştirmiş sölemää:

– Kalın saalıcaklan, sevgili kardaşlar! Bitki duşmandan sizi kurtardım. Bu adamın adı Kömür Bey, onu bän tanıdım, neçin ki Kara denizin boyunda onunnan düüştüm. Şindi o bu suları boşandırdı, siz sızıntıyı tıkarkan o hep saklı onu bir taraftan oyardı... Tıkayın sızıntıyı da yaşayın! Beni dä anın!.. Bayır oolu gitmiş suların dibinä, sızıntı içinä duruk sular onu kaplamış. İnsannar tez heptän tıkamışlar suyun gelinirini da erleşmişlär ömürünä yaşamaa bu taraflarda, nereyi onnarı getirmişti girgin hem korkusuz Bayır oolu. Büün dä Kobey kırının uvasında var bir sızıntı, ama o şindi zarar getirmeer, neçin ki kalın eri tıklalı yapaalan, topraklan hem dä Bayır oolunun bayır gibi güüdesinnen, onun balan beygirinnen. Her bir adam gittiynän Bayır oolunun sızıntısına aklına getirer bu adamı, onun iyliklerini.

Serin sudan içip, bir çala sısıp durêr, Bayır oolunun anılması için...

BİR KIZLAN BİR ÇOCUUN MASALI

Çünkü bir vakıtlarda varmış bir çiftçi kızı hem da bey oolu, padişaa oolu. Onnar biri-birinä yakın yaşarmışlar sıkça da buluşarmışlar...

Bey oolu gecä gündüz yazıp–esaplanmış, ama çiftçi kızı çöşmä başında fesleen dikärmış, fesleen aşılarmış.

Çocuk bir gün sormuş:

– Mari çiftçi kızı, her gün fesleen ekersen, fesleen aşlêêrsın. Sölesänä bana, kaç dalcaaz var senin fesleennerindä?

Kız da demiş:

– Sän, bey oolu, her gün yazêrsın, her gün okuyersın, sölesäne bana kaç yıldız var göktä?

– Bılmeerim, – demiş bey oolu.

– Bän da bilmerim, demiş çiftçi kızı. – Nezaman söleycän, nekadar yıldız göktä var, bän da sana ozaman söleycäm, kaç dalcaaz var fesleennerimdä.

Bey oolu görmüş, ani bu kız diil o proslardan, onu aldatmaa diil pek kolay...

Kızlan çocuk pek sık başlamışlar buluşmaa. Bey oolu beenmiş bu gözäl çiftçi kızını da istemiş onu aldatmaa. Gitmiş babulara sorsun, nicä yapsın da aldatsın, öpsün bu kızın al yanaanı.

Babular demiş:

– Üklet bir taliga şefteli yapraa da giriş onnarı bir kopeykaya kilasını satmaa, ama açan çıkacak sendän almaa yaprak bu çiftçi kızı, ona de, ani şefteli yapraanın kilası–bir al yanak.

– Ölä da yapmış. Giinmiş satıcı rubasına bu erif da geçärmış çiftçi kızının sokaandan hem baarırmiş.

– Şefteli yapraa!! Şefteli yapra–a–a! Kilası bir al yanak!

Kız sormuş anasına, alsın mı şefteli yapraa.

– Al, – demiş anası, – açan sana läözım.

Kız çıkmış, da bir al yanaa almış bir kila şefteli yapraa, sora ona az görünmüş, da almış taa bir kila, ama bu yolluk satıcı istemiş öbür al yanaa öpsün – kız onu da vermiş...

Ertesi günü Bey oolu karşı gelmiş kıza çöşmedä, fesleen sularmış, da demiş ona:

– Sabaa hayır ola, çiftçi kızı! Sän miysin o, ani bir kila şefteli yapraana öptürdün al yanaklarını?!

Kız gücülä şindi duymuş, ani aldandı, ama yokmuş näpsın.

– Bänim, – demiş, – da bey oolunun gözü önündän sauşmuş–gitmiş...

Düşünmüş kız da gitsin babulara, sarsun nicä aldatsın bu bey oolunu.

Babular demiş:

– Gidäsin cıngırdaklı–zilli bir yaamurluk, alasin beş kopeykaya bir kuzu ceeri ünüklen bütünnä da gecä gidäsin bey ooluna. Deyäsin ki sän geldin onun canını almaa. Eer kayıl olmasa vermää canını, bu ceerlän onu islä düüyäsin!

İşittii gibi kız bu işi yapêr ölä, nicä babular demiş.

Padişahın portasında karaullar onu istämemişlär kolvermää, ama açan demiş, ki o can alıcı, gelir burayı can almaa, kızı kolvermişlär, girmiş bu cıngırdaklı – zilli yaamurluklan bey oolunun odasına da denmiş:

– Bän can alıcı. Geldim senin canını almaa...

– Dur, yapma bunu! – yalvarırmış bey oolu, – bän taa gençim, yaşamaa isteerim. Ne istärsan yap, sade canımı brak! – aalayarak yalvarırmış bey oolu.

Kız demiş:

– E islää! Canını almacam, ama tä bu ceerlän seni düüyecäm.

Düümüş o ceerlän bey oolunu mos–mor edincä, bitkidä da brakmış ceeri bey oolunun arkasında yapışık da tezicik çıkmış. Evä gitmiş... Ertesi günü bey oolu görünmemiş – hastaymış, ama ölä bir aftadan sora görmüş kızı fesleenneri sularkana da başlamış onunnan zevzeklenmää.

– Sän misin o, ani bir kila şefteli yapraana bir al yanak verän? Kız da demiş:

– Ama sän misin o, ani beş kopeykalık ceerlän sabaadan lobut iyän?

Bey oolu yutkunmuş, annamış neresi ne, da bu ona heptän aar gelmiş. Koymuş neetinä ne yapıp etsin, ama öldürsün bu kızı

bak nasıl ölä o kıyıştırmış padişaa oolunu bunca korkutsun hem düüsün!

Babular enidän üüretmiş bey oolunu, evlensin bu çiftçi kızına da sora onun kafasını kessin. Bey oolu ölä da yapmış, evlenmiş bu kıza. Düünün üçüncü günü oturtmuş kıızı içerdä skemneyä, kendi da gitmiş kılıcını bilemää...

Çiftçi kıızı duymuş, ne isteer bey oolu yapmaa, da oturtmuş kendinin erinä bir kukla, o kuklanın içini doldurmuş tatlı kırmızı şerbetlän...

Gelmiş üfkeli bey oolu, fıızlanmış da ayırtmış skemnedeki kuklanın kafasını, bak o kukla pek benzäärmış bu çiftçi kızına. Kuklanın içindän şerebet erä yayılmış...

Bey oolu şaşmış, ne okadar çok kanı var bu kızın! Almış bu kanı da datmış – pek tatlıymış. O görmüş, ani çiftçi kanı hep ölä kırmızı nicä bey kanı, ama diyl kara, nicä onu üüretmişlär hem nicä o sanırmış şindiyädän. Bey oolu pek pişman olmuş, ani kesmiş kıızı. Kendi kendinä sölenirmiş bey oolu:

– Nicä tä bu kan tatlı ölä, bezbollahi bizim bu kıızlan yaşamamız da tatlı olacêydi, – demiş aklınca da başlamış saçlarını yolup aalamaa.

Ozaman kıız çıkmış şkaftan da demiş:

– Bän saayım!

Bey oolu sarılmış kızın boynusuna da demiş:

– Prost et beni! Seni sevdim, sän da benim olacan, bän ölüncä...

İşittim, büün dä yaşaarmışlar hem uşakları da varmış...

TATAR OOLU HEM KAÇKIN KIZI

Evel vakit Bucak kırında az yaşayıcı varmış, ama kimär kerä geniş kırları aykırıya yararmış bir yolcu, yaki dä bir satıcı. Yolca gidärkan o kasabadan bu kasabaya hem da razgeldiynen satıcılar, alış-veriş yollarda da yaparmışlar. Tä ölä o zamannarda işi bizim semtlerdä bir satıcı tatar gezärmış. O satarmış iynä, iplik, başka ufak-tefek işlär hem kopça, düümä.

Bir gün tatar satmaa mallarınnan hem delikannı çocuunnan etişmiş bizim derenin boyuna. Burada razgelmiş muşteri kendi işlerinä alıcı.

Kimmiş o muşterilär?

Onnar kaçkın insannarmış taligalarınnan, göçlerinnän kalkınarmışlar eski yurtuklarından, neçin ki o taraflarda Bucakta yaşamaa er aararmışlar.

Tatarlan alış-veriş yaparkana, satıcılar da alıcılar da hiç denämemişlär nasıl o günü avşam oluvermiş. Açan davranmışlar, görmüşlär, ani vakit yok koşup ileri varmaa. Hem mallar da yorgunmuşlar deyne, kararlarmışlar gecelesinnär adsız dereciin boyunda, neredä karşı gelmişlär.

Tatar kendi mal taligasını çekmiş derenin bir yanına, kaçkinnar da erleşmişlär derenin öbür tarafında.

* * *

Kısa yazın gecelär. Kısa hem uslu! Birerdä bir ses!.. Hepsi küçüü-büü erleşmişlär yataklarına. Sade derä işidiler aşada hem tırtırlar.

Çöşmedän duruk suçaz şurul-şurul akêr... Çöşmä başında iki genç durmuş da lafederlär. Onnar taa gündüz görüştülär, ama analar-bobalar yanında laf atamadılar biri-birinä.

Şindi onnar geldilär suya, yakın buluştular: satıcı tatar oolu hem bir kaçkın aylädän kız.

– Olan, kolver elimi! Gidip suyu götüreyim da genä gelecäm, zerä beni var nasıl gelsin anam aaramaa.

– Sölä dooru, aldatmêêrsın beni? – sordu tatar oolu. –
Beklâmeycäm mi boşuna?

– İnan erinä, – deer kız, – buyur benim gümüş bileziimi.
Usulunnan çocuk kolverdi kızın elini.

O tezicik aldı testisini da başladı hızlı-hızlı bayırcı çıkmaa.
Olan baktı kızın levent boyuna taa o sauşunca. Sora oturdu çöşmä
başına, tatlı duygulara vardı... Birdä aklına geldi, ani bobası bekleer
onu su getirsin. Aldı bakırını da çıktı bayıra taligaya. Bobası, yorgun
gündüzdän, artık dinnenirmiş. O tez brakêr suyu da döner
çöşmäyä.

O kız taa yok...

Kızı, sudan geldiynen, anası takazaladı:

– Bu mu sendä genç kız çemreklîi? – Ne oyalandın okadar
suda?

– Anacım, – dedi kız, – çöşmä pek yavaşacak akêr...

Kız çok türlü buruldu, bulmazdı nasıl sauşsun anasından,
ama, açan sevda aslıdan düşer gencin üreenä, o nasıl bir yalın
tutuşturêr onu, aklını da taa keskin yapêr...

Kız deer anasına:

– Anacım, sevgili anacım. Benim var bir saklı lafım tä bu
komuşu kızına söylemää, nasıl nicä lääzım kär şındicik gideyim ona.

Brak beni gidivereyim.

Anasının iylii tutêr görüp, ani kızı bunca ürektän yalvarêr, da
deer:

– Git, kızım, da lafet, ama çok durmayasın orada, zere
şındicik aydınnacêk. Yarın lääzım yola gidelim.

Kız sade bunu beklârdi.

Aylanêr bir-iki taliga ardından da tezicik deräyä.

Ahmet uzadêr kıza bilezii. Kız almaa eder. Olan enidän genä
tutêr elini:

– Sandım gelmeycän, hanım kız.

– Olur mu olsun, Olan, sölenmiş lafı basmaa. Sölenmiş laf nasıl bir kuş. Kaçırдын – uçtu, birtaan tutmaycan...

Yıldızlı göktän dolu ay, onnara bakêr.

– Bana adını sölä, bän Ahmetim.

– Benim adım İvana, – demiş kız.

– İvana, deer Ahmet, – görermiysin ayda var bir kız hem bir çocuk? Kız suya gitmiş bakırlarlan omuzlarında da geeri gelirkän önünä çıkmış bir çocuk. Tä bak şimdi dä nicä karşı karşıya lafederlär.

– Hem dä benzeer, Ahmet, tä bakırlar, bak suvaacı da belli!..

– İvana, orada biziz seninnän, ikimiz... – deer Ahmet.

Gençlär susmuş. Kimär kerä sevdada çok laf da diyl läüzüm. Bir pak bakış, bir sıcak el... en tatlı lafları da basêr.

Burada da ölä olmuş. İvana ama taa kıyamazmış versin al yanacını öpülmüş olsun. Pıksa çok vakit karşı koyamamış, neçin ki onsekiz yaşının içindä her bir ürek sevda isteer.

Deredä şıptı sanısan taa hızlanmış, bir gecä kuşu süütlär içindä erini diyştirmiş...

Gençlär annaşmış evlensinnär.

Ertesi günü sabaylan dünürçülär artık karşı – kaarşıya oturmuşlar. Açan İvananın bobası görmüş, ani varlıkla satıcı ona kız için gelmiş, başlamış şişirmää kendini. Dünürlüü yukardan almış.

– Boba hakı, ana topu, ooluma kundura hem da altı bez gölmek.

– Diyl mi çok bu baaşışlar, bre suvatu olacaa? – demiş Tatar.
– Görmer miysin, ani hepsimiz geziciyiz?

– Gezmäk gezmäklän, – demiş İvananın bobası, – ama gençlik gençliklän.

– Bän, – demiş tatar, – yok neredä bölä paalı baaşışlar alayım, – da kalmış kalksın gitmää.

İvana saklıdan dünürçülerin laflarını seslärmış.

İşittiynen, ani dünürçülär kalkınêrlar, erindän o çanaa, ani silärmış, erä kaçırmış, çanak – tuz–buz olmuş.

Bitkidä, çok annaşmaktan sora tatar kayıl olmuş hepsinä baaşışlara, ki sade gençlär kismetli olsunnar.

Analar–bobalar adamış uşaklara bir ev düzsünnär. Bu işi, üstünä almış satıcı tatar.

– Evi, – demiş o, – düzecäm orada, neredä oolum gelin buldu kendinä. Ölä da yapmış. O tatar adsız derenin boyunda düzmüş bir gözäl ev. Kendi da oolunun yanında yaşamaa erleşmiş. Kalanı kaçkın insannar da bu derä boyunda yapınmışlar. Çok vakıt tatar insannara mal satmış: ufak–tefek işlär hem türlü kopçalar, rubalar.

Ahmetlän İvana çok yıl yaşamışlar, olur olmaz şindi dä bu küyün ihtärlarin arasında bulunêrlar.

Bekim bu küyün adı Tatar Kopçak? Kim biler?

KEMENÇECİ HEM ŞEYTANNAR

Bir geniş su boyunda küücezdä yaşarmış bir anılmış kemençeci. Kemençä onun elindä okadar gözäl çalarmış, ki en küsülü adamı şennedip oynadırmış.

İşitmiş bu adamı bütün memleket. Neredä bir düün, konuşka – onu çaarırmışlar. İşitmiş onu şeytannar da. Topal Şeytan, hepsi şeytannarin başı, hanidän aararmış kendinä bir çalgıcı, sevindirsin hem oynatsın onun bu salgın şeytancıklarını. Çaarêr şindi Topal Şeytan hepsini şeytannarı, nekadar varsalar tä onnar orada da izin eder.

– Yapın ne edin, ama bu kâmil kemençeciyi bizä getirin. Olsun o bizim çalgıcımız. Şeytannar yok nääpsinnar kendi

büüklerini läázım seslesinnär, zerä Topal Şeytan fenaymış seslämediyner karagözlerin derisini bizläñ delärmış, hem arkalarına enser kakarmış.

Kollamış şeytannar, açan bu adamı çaarmışlar su aşırı bir küüdä düünä, kemeñçä çalsın...

– Almış bu adam kemeñcesini, ayısını hem kalan tertebini da bir kayık içinä oturup aykırlamış suyu. Geçtiyner ötäyanına kayıını suyun boyunda bir aaca baalamış, kendi da gitmiş düünä, insannarın sırasını başarmaa. Çalırmış orada bir gün - bir gecä da ikinci günü avaşamneyin rakıcılarlan gitmiş konuşmaa...

Saadıçta konuşka haylicä sürüñmüş. Butakım kemeñceci kurtulmuş gecä yarısından sora. Almış kendini da gecelennän doorulmuş evä. Onun kenarına etiştiiyner, baksa: kayı yok!!!

– Be ne olsun bu? – sormuş adam kendi kendinä da üfkeli-üfkeli su kenarında gezinirmış.

Läázım bunu da söyleyim. Şeytannar düşünmüşler taman bu avşam aldadıp kemeñceci Topal Şeytana onu kapsınnar, neçin ki bundan taa uygun vakit bulmaa yokmuş, nicä bulsun şeytannar da: adam keflicäymiş, kafası bukadar alaydan, konuşkadan dönärmış, evä da toparlanmış geçtän geç (taa ilk horoza çok varmış) taman açan şeytannar gezärmış, ama gecä da razgelmiş karannıktan karannık...

Aarêêr adam kayıını oracık, aarêêr buracık – yok! Şeytannar saydı onu maasuz suya daldırmışlar kimsey bulmasın. Çıkêr şindi bu şaşkın adamın önünä şeytannar da insan sesindä sorêrlar:

– Ne aararsın, ba dost?

– Kayıımı aarêêrım, – demiş kemeñceci, – isterim suyun ötäyanına geçmää.

– Gel biz seni geçirelim, – demiş şeytannar yalpaklanarak, – ama bizä suyun ortasında biraz kemeñçä çalacan mı?

– Bu mu zorunuz? – demiş adam, – kemeñçä çalmayı bana sorun, başka iş sormayın. Çalarım sizä diil su ortasında, ama şeytannın deliindä da.

– Hadi bizimnän,– teklif etmiş şeytannar da ikisi kavrayıvermişlər adamı ellerindän. Şeytannar gidärmış ayakça suyun üstündä, adamda onnarlan bilä.

Şeytannık e! Biri suya dalmazmış. Adam da buna şaşmış.

Suyun orta erinä geldiynän şeytannar durmuş. Takılmışlar kemeñceciyä: çal da çal!

Şeytanın biri koymuş su içinä bir butuk.

– Otur, – demiş, – tä bunun üstünä da çal!

Adam çalarmış, şeytannar da onun dolayanında şapur–şupur su üstündä horu oynarmışlar. Susaydı akarmış da bunnarı hep yılma aşaa götürülmüş, Topal Şeytanın deliinä yaklaştırmış (onun delii çak denizlän suyun bir bucaandaymış). Adam çalarmış, kemeñçä şapurtuyu işidirmiş, ama zından karannıkta kara şeytannarı hiç seçämäzmış. Sade o butacaan üstündä, angısında adam otururmuş, bir biyaz çini gücülä seçilirmış. Şeytannarın gölgeleri ikidä, birdä bu çiniyä iilirmış...

Siz ne yapêrsınız o çinidä? – bir şüpäylän sormuş bu adam.

– Ne yapalım, – cuvap etmiş şeytanın biri, – çinidä yaalan gözlerimizi yaalêêriz...

– Bän da yaalayım mı? – sormuş adam.

– Sän yaalayamazsın, – hepsi şeytannar birdän baarmış, – zerä kör olursun!

Adama bu iş işlemış: “Nicä yaa olsun bu?!” – düşünürmüş o.

– Ne olabilirsä! – taasimnemiş kemeñceci, – bän dä yaalayacam gözlerimi.

Yaasını uzadıp dururkana diydirmiş cilimcik parmaanı yaa çinisinä da, kimsey denämedään yaalamış aazıcık saa gözünün bir köşeciyni. Da ne sanêrsınız, paalı sesleycilerim, – yaaladıı gibi o gözünnän kör karannıkta görmüş şeytannarı ayın–açık, nicä gündüz görürsün: kuyrukları zift gibi karaymışlar, kulakları sivrymiş, tırnakları büükmüş, sakalları siyrek hem bozmuşlar...

Adam duymuş artık neresi ne, suya gözünü atsa dener: ani onnarı su aydêr aşaa allah bilsin nereyi. Nâpsın şindi bu adam da kurtulsun bu karagözlülêrdän...

– Girişer çalarkan çevirdip–çevirdip hayvayı, şeytannara bir ayaannan köstek çalmaa. Kuyruklular fisirdeşirmişlär.

– Bu bizi gördü.

– Allele görer...

Taman bu zamanda sabaa horozu cıngır–cıngır öter, – şeytannar da yok olêrlar, sansan erä girmişlär meret kalacekları. Zavalı kemeñceci kalmış su ortasında bir butuk üstündä. Saletmiş bulsun o çiniyi – o da yokmuş! Deliydi zerä şeytannar braksınnar ölä büülü yaayı...

– Yavaş–yavaş ellerinnen kürekleyräk, adam çıkmış suyun kenarına da gelmiş evä. Annatmış karısına bu seremiceyi da yatmış dinnenmää. Kuyruklu bet kara şeytannar onun düşünä da girmişlär.

Birkaç gün geçer Kemeñceci, gitmiş daadan odun getirmää. Açan islâ bakêr yolun boyuna, orada saa gözünnän, tä o gözlän, ani yaalamıştı şeytannarın çinisindä, seçer iki şeytan, bir kalın meşä aacını kesärmişlär.

– Be nâbêrsınız siz burada?

– Tä bu acı keseriz, – demiş şeytannar. Braktık sade bir parmak tutsun bir yanı. Topal Şeytan yolladı öldürelim bir adam da biz bulamadık nicä başka türlü yapalım. Tä şindi o bu yoldan geçecek, biz da yıkacez bu kesik acı onun üstünä da öldürecez.

– Nicä, nicä yapacınız? – annamaza çıkararkan kendini sormuş adam.

Şeytan taa bir kerä annatmış.

– Ama hele gösterin neredän geçecek o adam?

Şeytannar çıkmış yola da göstermişlär. Taman onnar kesik aacın uuruna geldicäänen, adam hebrä etmiş meşei onnarın üstünä şeytannar bastırmışlar, kürek kadar birär dil çıkarmışlar.

Yalvarırmışlar adama kolversin onnarı.

– Taa körlük insana yapaceniz mı? – sormuş adam.

– Biz diyliz kabaatlı, – mizlärmış şeytannar, – bizi Topal Şeytan yolladı...

– Kolverecäm sizi, – demiş adam, ama getiräsiniz bana Topal Şeytanı hem da tä o çini yaalan...

– Getirecez, getirecez, – baarmış şeytannar, – sade kolver bizi.

– Bän, - demiş kemeñeci, – burada bekleycäm, hadi gidin, ama sanmayın, ani aldadacêniz, bän sizi hererdä görerim...

Beklemiş, adam, beklemiş... Şeytannar yok. Hele kimi yınanasın. Onnar kurtulsun bakarmışlar.

Adam koşêr öküzlerini da gelir evä. Aklınca hep därmış: “Siz hep bir kerä ilişeceyniz benim yaalı gözümä...”

Ölä da olmuş. Kemeñeci gitmiş beş-on gündän sora panayıra. İnsan arasında kalabalık içindä bu iki şeytan kaç-kaç kaçınırmışlar, ama onnarı kimsey görämäzmiş.

Bu şeytannarın biri üüredirmiş bir adamı çalsın, öbürü da üüredirmiş satıcıyı tutsun. Ani var bir laf, çalışırmış kuyruklular hep ne yapıp etsinnär da insannarın işini karıştırsinnar. Dayanamamış buna kemeñeci, hızlandırmış o lavkanın kapusunu, kıstırmış bu şeytannarı orada.

– E şimdi, bän demedim mi? – sorarmış adam, – ani gelecek sizin eriniz, enidän tutulaceniz?

– Alêr bu adam bir parça tel da basê-ê-êr bu kuyrukluların boyuna, basê-ê-êr! Nereyi ururmuş, kan çıkardırmış.

– Brak aman! – baarırmış şeytannar, – brak, yapacez, ne deycan.

Adam därmış getiräsinär ona burayı Topal Şeytanı.

– Kolver, – getirecez! – baarırmiş şeytannar.

– Yok o evelki ahmaklar, – demiş adam. – Biriniz gidecek getirecek Topal Şeytanı burayı panayıra, hem da tä o yaa çinisini da unutmayasınız, ama öbürünüz burada bendä kalacak. Eer öbürü getirmäsa, bunu üterim, sımarlamış adam.

Gitmiş şeytan Topala sesetmää. Annatmış ona, ani tä büülä–büülä zorda tutuldular...

– Dur, – demiş Kuşuk, – gidip bakayım, nasıl kemeñçeci o.

Ama bu adam da diilmiş ahmak, almış çatıyı yapmış bir ilmek da panayır kenarında beklärmış Topalı. Şindi bu Baş Şeytan geldicään, adam ilmää atıp tutmuş onu da belindän sıkılmış...

– Gel burayı, – deyärmiş, – çocuum!

– Ama nicä sän beni gördüm? – başlamış bayılmaa hem sormaa Topal Şeytan.

– Tä bu gözümnen, – demiş adam. Şeytan davranmış da çıkarmış adamın yaalı gözünü – ama ölä, ani ilmään ucu kemeñçecinin elindäymiş. O üfkedän basmış şeytanın şkembesinä da ölä sıkılmış çatıyı ki Topalın dili bir arşın fırlamış...

– Sıkma, bey–baarırmiş, – buuldacan beni!

– Sıkmaycam, – demiş adam, – ver elimä çiniyi, – yok näpsin Şeytan, vermiş adama çiniyi, can tatlı. Adam o saat yaalamış öbür gözünü. O saat ta da seçmiş şeytannı. Çatıyı Topal Şeytanın belindän boynusuna siviştirmiş da gözünü çıkarmış deyni onu dar aacına asmış, ama o büülü çinidän yaalamış hepsinin yınsannarın gözlerini panayırdä.

FUKAARA HEM ŞEYTANNAR

Bir fukaara adamın evinä yapınmış şeytannar. Geçmäzmiş avşam adamın raati bozulmasın. Lampayı sündürdüynän, tavanda sansın cenk çekedärmiş: lumbur–lumbur, lumburdarmış!..

Karısı, uşaklar akılsız kalırmışlar. Yakarmışlar şavkı lumburtu hep kesilmemiş. Takılmış adama karısı.

– Getir popazı da bir ayazma yapalım bu evä, zerä biz bu şeytannardan başka türlü kurtulamayacez...

Neredän alayım para o senin popazını ödemää? – därmış adam, – görmeer miysin uşaklar aaç. Hiç olmasın şindi bir üzlük isteycek.

– Ozaman çikalım bu evdän, – därmış karı, – zerä korkudan artık bilmerim näbayım. Ödüm patlaycek!

– Brak, karı, – bän onnarın başka türlü akından gelecäm, – uslandırmış adam karısını...

Avşam olduynan içerdä şavkı sündürmüşlär, kendi da adam yakmış bir mum da pinmiş tavana. Erleşmiş bir köşecää da beklärmış gelsin şeytannar...

Bütün gecä beklemiş, ani var bir laf, gözünü kıpmamış, ama şeytannar hiç gelmemişlär... Sabaylan adam inmiş tavandan süyeräk üfkedän. Karısı sorarmış.

–Ne yaptın sän onnara da bu gecä lumburdamadılar?

– Lumburdamadı onnar benim vardı neetim birini tutup buuma, ama şeytannar sansın bilirmişlär – gelmedilär.

Ertesi gecä adam koymuş tavanın köşesinä bir kement. Bütün gecä şeytannar lumburdatmış, ama birisi kementtä tutulmamış! Näpsin bu adam?! Karısı baarınırmış, uşakları aalarmış...

– Dur, – demiş aklınca adam, – taa bir kerä deneyim...

Erleştırmış tavana bu sever dört-beş kement, da yatmış dinnenmää. Ama şeytannardan dinnenirsin – beklä. Taa avşamdan girişmişlär lumburdatmaa da taa sabaadan içerdä biri göz kıpmamış...

Bir da, sabaa yakınmış, tavanda bir bozuk sestä baarmış, kopmuş. Ölä bir cürä baarıymış, ki sokak kalkmış... Adam tez papuçlarını geçirip pinmiş tavana, da, ne sanêrsınız!? – kementä bir küçük şeytan tutulmuş. Baalêr bu adam şeytanı çatıylan, indirer erä da seseder karısına.

– Git, karı, – deer, – deräyä da getir bana bir demet kızılıcık fışkan, çıkarayım baari bundan üfkemi...

Gitmiş karı, getirmiş bir demet kızılıcık fışkan. Şölä parmak gibi şeylär. Soyunêr bu adam da bas-ê-êr bu şeytannın boyuna, ki nereyi ururmuş, kan fırlarmış. Kuyruklu ölä çirkin baarıymış, ani çinsabaylan bütün küüyü kaldırmış. Maalenin uşakları gözlerini uvarak bu siyrä toplanırmışlar, da gülärmişlär, üreklerini paralarmışlar...

– Na sana! Na! Na! – da üüren aalemin raatını bozmaa, seni gidi kuyruklusunu aa!

Adam artık yorulmuş. Demettä da fışkannar bitmää yakınmışlar.

– Dur! – barmış şeytan, – urma, canım yandı Diilim bän kabaatlı. Bizi bu tavana, Topal Şeytan gitirdi. Eer düümäsän beni başka, söylecäm sana nicä şeytannarın başını, Topal Şeytanı tutasin.

– Düümeycäm artık, demiş adam, – sade sölä.

– Kemendi, – demiş şeytan, – koyasin tavanın sol tarafında köşäyä, Topal Şeytan hep oradan geçer...

Adam ölä da yapmış, ama şeytanı heptän kolvermemiş, atmış onu kapu önündä, varmış bir derin kuyusu, onun içinä.

Ertesi avşam bütün gecä lumburdarmış tavanda, ama sabaa karşı hop, Topal Şeytan da tutulmuş!

Adam tezicik piner tavana, baalêr Topal şoriyu kıs-kıvrak da indirer tavandan.

– Git, – der kariya, – getirsin bana üç demet kızılıcık fışkan. Suvayıp ennerini da yakêr Skaraonkii taa–a–a terleince kendi.

– Bas şuna, bas boyuna! – baarırmiş adamın aulu yanından geçän insannar.

– Yak şu Topal Şeytanı! O fenalıkların başı! Bizim da geçennerdä tavan lumburdardı!! Hep o olmalıydı.

Adam artık üç demet fışkan kırmış, bu sakat şeytanda. Kendi da yorulmuş islää... Ama şeytan çıvdırık gibi baarırmiş. Bitkidä adam bir kakma urup Topala düşürtmüş bunu da kuyu içinä...

Topal Şeytan gördücään küçük şeytanı burada o saat duymuş, ani bu sattı Topalı.

Üfkedän gıcır-gıcır dişlerini gıcırdadırmış...

– Sänsin beni bu seremcäyä sokan! – baarırmiş. Tutmuş küçük şeytanı da üfkedän diri imiş onu...

Açan ertesi günü adam bakmış kuyuya küçük şeytanın sade kuyruu kalmış...

Buncaaz olmuş, tavanda lumburtu kesilmiş, karısı uşakları da raatlanmış. Adama lüzim oldukça çıkarıp şeytanı biraz soparlamış, sora genä kuyu içinä atarmış. Ölä şeytanı üfkä geçirmäk için tutarmış...

Geçer şindi, biraz vakit bu fukaara adam yannaşêr çırak bir boyara. İşi ölä zormuş, ki gecä, gündüz ayak bükmäzmiş – genä da lobut iirmiş. Boyarda varmış başka çıraklar da, onnar da hep gelip bu adama alaşırmişlar, kim bu boyar işçileri diri iyirmiş. Hepsini kabaatlı-kabaatsız düyärmış, ilik tanımazmış. Çıraan biri demiş:

– Bu boyar şeytandan da fena! Bu lafi işidincä adamın aklına gelmiş bir iş.

– Hey dostlar, – demiş çıraklara bu adam, – bän şeytannarın akındam geldim da biz bir sürü insan bu boyarın mı akından gelmeyecez. Bendä evdä kuyu içinde Topal Şeytan kapalı. Gelin tutacez bir gecä bu boyarı da atacez onu Şeytanın yanına kuyuya. Topal Şeytan iyecek onu, o orada idi bir şeytanı diri.

Ölä da yapmış çıraklar. Kollamışlar boyarı bir karannık

gecedä, açan o sarfoş gelirmiş kırçmadan. Sarmışlar kafasını bir yaamurluklan da o adamın auluna götürüp Topal Şeytanın yanına kuyuya onu atmışlar.

Sabaylan toplaşmış çıraklar hem boyarın işçileri görsünnär, näpti şeytan boyarı.

Açan bakmışlar, boyar sapa-saa otururmuş kuyunun dibindä, Topal Şeytan sa yokmuş. Taa islää baksalar Boyar imiş Topal Şeytanı, sade kuyrunnan kulakları kalmış, Çıraan biri ozaman demiş:

– Dostlar, bän sizä sölämedim mi, ani bu boyar şeytandan da fena...

MIR-MIR KOTOBAN

Mır-mır Kotoy, bu bir büük boz kotobanın, çorbacısında izmet ederkan, bir yannışlık kaçırmiş: sergendän kaymak çölmeeni yarılmış, bitkidä, da dar sergendä dönüşürkan, yalanıp dururkan çölmää erindän düşürmüş da onu tuz–buz yapmış...

Çorbacısının pek çivileri çıkmış Mır-mır Kotoya bu huluzluk için. Almış kaçımıyı da enbettän cezalamış onu.

Kotoy küsüylän çekinmiş bir aul boyunda da kaliplemiş braksın çorbacısını, neçin ki bu lobut ona pek aar gelmiş:

Gider şindi Kotoy daaya başlêêr dik–dik gezinmää orada, sansın hiç bir kabaat bilä yapmamış...

Avşam olmuş... Şindi neredä bu Mır-mır Kotoy yatsın?

Piner bir balaban yamaç üstünä da orada geceleer, ama bu yamacın altında taman Tilkinin eviymiş.

Kalmış sabaylen tilki uykudan baksa: ev üstündä kimsa bakınêr–bakınêr...

– Kimsin sän? – sormuş tilki.

– Bänim Mır-mır Kotoy.

– E-e-e daa içindä ne aarêersın?

– Hm, ne aarêırım... Bilmeeer miysin ani bänim bu daa üstünä baş, – demiş Mır-mır Kotoy.

Tilki şaş-beş olmuş. Bukadar vakit daa içindä yaşêêr da bilmemiş, ani tä bu canaabet daaya çorbacı... Tilki başlamış yaltıklanmaa bu “zaabitin” dolayanında.

Ne durêrsın orada buyur içeri!.. buyur utanma!..

Yan-yan Kotoy girmiş tilkinin ininä. Başlamış bunnar lafetmää. Laf-laftan etişmişlär ev işlerinä da. İkisi da eni dostlar dul razgelmişlär...

– Mır-mır Kotoy teklif etmiş tilkiyâ evlensinnär, da bu takım dostlar başlamışlar bilä yaşamaa.

Bir kaç gündän sora tilki karşı gelmiş avlanmakta ayıylan.

– Kafadar, – başlamış tilki ünümää – sän bileer miysin, ani bän evlendim.

– Nası ölä yapmışın bu işi bizsiz!? – şaşmış ayı, – düünä baari teklif etmedin...

– Teklif edäydim da gelämeceydiniz, zerä pek serbez adamım. O tä bu bütün daayın üstünä baş.

– Ele bak sän kısmet! – hep şaşarmış ayı bu ansızdan olmuş işlerä, – bän nekadar yaşêırım burada taa görmedim onu... Sän nezaman tanıştın da evlenmişin da artık ona?! Çok şiretsin, ayol, çok şiretsin...

Lafedärkana büülä ayıylan tilki hem gezinirkana daa içindä kaarşı gelmişlär yaban domuzunu.

– Uzlar olsun, dostlar, uurlar olsun! Nezamandan, – nezamandan buluşmadık! – seläm vermiş domuz. Elleşmişlär da ayı o saat başlamış annatmaa enilikleri.

– Bän da, – demiş yaban domuzu, – çoktan burada yaşêêrım ama, daamızın zaabitini, söyleyim dooru, taa görmedim.

Domuz homurdanarak sırtmış hem tilki kutlamış.

- Kutluca olsun, kutluca olsun, kismetliysin kuma!

- Tilki kabarmaktan, ne erdä, ne göktäymiş. Hep annadılmış, hep annadılmış türlü işlär kocası için.

Bunların mırıltısını neredäsa canavar duymuş. Gelmiş da dişlerini takırdadarak başlamış sormaa.

- Ne şensiniz? Ne gülersiniz?

- Ne şennänmeycän, - çeketmiş ayı bunda annatmaa, tilki susarmış, bak o şiret, dediî er, ko aalem sölesin benim için, - bizim kuma tilki aldamaçta: evlenmiş...

- Sayki? - şaşarak sormuş yabani.

Lâzım söylemäâ dooru o kendi da tilkiyâ kimär kerä göz çalarmış...

- Aslı, - demiş ayı, - hem bilsän kimä...

- Kimä e?!

Ta bu daayın hem baş zaabitinä, Mir-mır Kotoya.

- E neçin bän onu bilmeerim? - sormuş yabani, - bunca daada yaşêêrim...

- Kutluca olsun, tilki kafadar, kutluca olsun... - Kutlamış canavar da tilkiyi, elini sıkmış da başlamış bunnar üçü tilkiyi uura kaldırmaa... Zavalı sersem olmuş sevinmeliktän. Bitkidä tilki demiş.

- Hele brakın yapmayın bukadar şamata. Söleyim sizä da adamımın pek serbez tabeeti var. Duyup da hızlanırsa burayı hepsimizi paralar.

Şindi dostlar pek istärmişlär görsünnär daayın başını hem tilkinin kocasını.

Takilêrlar tilkiä göstereyin onu. Hem bir yanından da korkarmışlar ondan...

– Durun burada, yaki da tä o yolun boyunda, bän gidip alayım adamımı, da görün, açan pek istersiniz görmää Mır-Mır Kotoyu. – demiş tilki.

Gider şindi bu kocasını almaa. Giydirer ona eni gölmek, eni don, eni kalpak. Kotoy tırnakları bilemiş, bıyıklarını kıvrıtmış da biraz karısinnan gezinmää çıkmışlar...

Bu aralıkta, eni evlilär giiynip düzünürkan, ayı, yaban domuzu hem canavar kaliplemişlär birdän–birä bu cellat Mır-Mır Kotoyun üzünä çıkmasınnar... Ne bilersin ne var nası olsun. Beki üfkeli gelecek.

Yaban domuzu saklanmış yol boyunda yapraklar içinä. Brakmış sade bir gözçezini açık.

Ayı pinmiş bir balaban aaç üstünä, da oradan siiredecek Kotıyu.

Canavar bulmuş bir er kendinä sık çitrannık içindä yol boyunda da saklanmış nasıl bilirsä orada.

Bir da peydalanmış tilki adamınnan. Mır-Mır Kotoy tikkiyän koltuklanmış, dik–dik gidärmış, bastonunu kakarak, mırıl-mırıl mırılayrak...

Domuz onnarı gördücäen pek korkmuş ürää ürkmüş da solumuş hızlıca, bir yapracık kıpırdatmış...

Kotoy sanmış yapracıı sıçan. Hu orayı... Yannişlıkta tirmalamış yaban domuzun burnusunu, o acıdan birdän grohlanmış: ama Kotoy da korkudan de etmiş, aaca pinmää... Orada sa taman ayı bulunurmuş... Gördüüynän bu işi, ayı ulumuş daayı kaldırmış.

– Of!! Bana geler!! – anırmış.

– Korkudan, dalları kırarak, aaçtan atlamış. Kısmetli canaabet erä düşmemiş, beki bitireceydi pamuk borcunu, ama razgelmiş çitrannık içindä yabanının üstünä, kırmış ufalamış zavalının kemiklerini.

Bu seremcedän sora üçündä bizim siircilär beş günnük yola kaçmışlar...

Toplaşmış şindi bunnar da laf edärmişlär.

Ayı sormuş yaban domuzuna.

– Nedän üfkelendi o sana?

– Bilmerim, – demiş domuz, – ama açan iki şamar urdu gözlerimdän ateş çıktı. Burnumdan da kan başladı gelmää tä şindi da kanıyer...

– İslää ani bän aaçtan atladım – demiş ayı, – etiştiräydi, benim işim prost olaceydi.

– Beni da öldürä yazdı, – demiş yabanı, – Kırdı döktü arkalarımı. Neylän urdu hiç görmedim da. Okadar da evlenmäädi bu tilki! Şindi kadar daada kasavetsiz gezdik, şindi var nedän korkalım...

Küsülü-küsülü sauşmuş bu yaban hayvannarı. Herkez evinä, sıçan deliinä, kendi evinä. Mır-Mır Kotoy da gitti masal da bitti.

BICI BATÜ

Bir vakıtlarda varmış, bir vakıtlarda yokmuş. Kim inanmêêr, seslämesin, masalcıyı gözlämesin.

Varmış bir Bıcı. Çıkmiş bu Bıcı sabaylan küy kenarına da görmüş bir baca tütärmüş. Bıcı korkmuş, sanmış küü yanêr. Çeketmiş hem kaçmaa, hem baarmaa:

– Kaçın, kaçın, küy yanêr! Kaçın, kaçın, küy yanêr!

Kaç, kaç bıcı karşılamış horozu.

– Ne kaçêrsın, bıcicik?

– Küy yanêr da kaçêrim.

– Alsana beni da.

– De, Bıcı batü, alacam.

– Bıcı batü.

– Pin kuyruuma!

Piner horoz bıcının kuyruuna da kaçêrlar ileri. Karşılêrlar köpää.

– Nedän ölä fıızlı kaçêrsınız? – sormuş köpek.

– Küü yanêr da kaçêrız.

– Alsanız e beni da.

– De Bıcı batü, alacêz.

– Bıcı batü.

– Pin kuyruuma! – demiş bıcı da üçü kaçmışlar ileri. Yola karşı gelmişlär bir kedi.

– Ne kaçêrsınız? – sormuş kedi bu hayvannara.

– Küü yanêr dê kaçêrız, – demiş Bıcı.

– Alınız beni dä.

– De Bıcı batü – alacêz.

– Bıcı batü.

– Pin kuyruuma!

Piner bu da bıcının kuyruna da ileri kaçêrlar. Bitkidä karşılêşerlar bir eşeklän.

– Ne oldu da kaçêrsınız? – Sormuş bunnara eşek.

– Küü yanêr, görmer miysin? – Cuvap etmiş Bıcı.

– Almaz mısınız beni da?

– De Bıcı batü – alacêz.

– Bıcı batü.

– Pin kuyruuma!

– Eşek da pinmiş Bıcının kuyruuna da kaçmışlar ileri. Yolda bu kafadarlara, neredän–nereyi razgelmişlär bir yabanı deresi. Alêrlar deriyi da bilä.

Şindi etişmiş bunnar bir büyük daa içinä. Daayın orta erindä uuramışlar taman yabanıların evinä. Bıcı demiş:

– Durun, bakacêz pençeredän, ne var burada. Açan bakmışlar, içerdä kırık yabanı konuşurmuşlar.

– Serin yabanı derisini kapuya da gireciyz içeri, – izin vermiş Bıcı batü. Eşek seslemiş kendi zaabitini Bıcıyı, da germiş yabanı derisini bu evin hayat kapusuna. Ama içeri girmää hepsi korkarmışlar.

Onnar bizi iycek, – hepsi bir sestä Bıcıya demişlär.

– Biri mırlamasın! Aardıma gelin! – izin etmiş Bıcı batü da kendi ileri girmiş. Yabanıların üzü gözü gülmüş, gördüünen, ani manca sofraya gelmiş.

– Şen olsun konuşkanız! – selâm vermiş bıcı.

– Saa olun, – cevap etmiş Topal–Canavar. – (O yabanıların başıymış).

Hoş geldiniz musaafırlär! Siz güleecemizi çıkarttınız. Şenniktä durun sizä bir türkücük çalalım.

– Buyurun çalın, – kayıl olmuş seslemää Bıcı.

Canavar girişmiş:

– Az gittik, uz gittik,
Edi ay bir güz gittik
Bölä kısmet razgelmedik!

Bıcının kafadarlarını bu türkücük düşünmää koymuş.

– İycek bunnar bizi, – aklınca sölemiş eşek.

– Durun bän da bir türkücük çalayım, – demiş Bıcı batü da çeketmiş.

Az gittik, uz gittik,
Edi ay bir güz gittik
Bir deri kapuya serdik,
Taa da biraz duracêz,
Kalanı da uracêz!

Bu türkücüü işittiyän, yabancılar korkmuş. Birin-ikin çıkarmışlar hayada bakmaa, aslı mı Bıcı batü çaldı.

Çıkın, deriyi kapuda görüp, geri gelmâzmişlär. Çıkan–çıkanın olmuş yabancılar hepsi.

İçerdä sade Topal–Canavar kalmış. Çıkamazmış... Ozaman köpek almış hayat kapusundan deriyi da içer kapusuna asmış. Topal Canavar bu işi gördüünen, korkmuş pek. De etmiş kaçmaa! Burada köpek Dişlemiş sinirlerini, eşek da ardından yabancıların boşlarına bir-iki tepmä çakmış: topalın iki yeesini kırmış!

Hır-kotü canavar kurtulmuş da kaçmış daaya. Karşı gelmiş öbür yabancıları da başlamış onnarı takazalamaa.

– Gözäl mi durêr? Braktınız beni yalnızça da kendiniz kaçtınız. Ne kaldı beni öldürsünnär!

– Annat bizä da ne geçirdin?

– Ne geçirdin? – sarmış Topalı yabancılar da sıkı-sıkı sorarmışlar.

– Ačan tä o alçak olan kılıçlan çekti bir kerä sinirlerimä e-e! – kaybettim kendimi acıdan, – aalaşmış Topal Canavar. – Soram da o büyük kulaklı sopaylan boşlarıma iki sopa çekti. Şindi da çürük gibi acıyêr tä buralarım! Ama tä o uzun enseli, ani ilkin içeri bizä girdi hep önterirdi, hep önterirdi: Ke-s-s-s-s-s-sin! Ke-s-s-s-s-s-sin!

Biri da kümbet üstündän baarırdı:

– Kır-rı-rı-rı-rın! Kır-rı-rı-rı-rın!

Bacalık altından da biri önterirdi:

– Au-u-u-u-u-u-ur! Au-u-u-u-u-u-ur!

Bu annatmaları işittiynän, yabancılar dönmemişlər geeri evlerinä. Evä çorbacı kalmışlar. Bıcı batü, horoz, eşek, kedi hem köpek. Büün dä korkusuz yaşêêrlar daada, canavarların evindä.

İKİ KARDAŞ

Evel vakıtlarda iki kardaş yannaşık yaşarmışlar. Kardaşın biri mülklüymüş çok terekəsi, malı varmış, ama uşakları yokmuş.

Öbür kardaş sa pek fukaaraymış, ama kalabalı varmış – 9 canmışlar içerdä.

Bir kerä fukaara kardaşın imeelii heptän tükenmiş. Uşakları gezärmişlər ardına paçalarını iyeceklär. Ne yapsın bu adam? Neredän imeelik alsın? Gider zengin kardaşına.

– Kardaş, ver bana biraz terekä, artık öler uşaklarım. Alemä mi şindi gideyim sendä varkan?

– Verecäm, – deer zengin olan, – ama çıkar kendi gözünün birisini.

– Be ne fayda olacek sana bän gözümü çıkardıynan? Bän-ölä da bakınamêêrim, gözsüz nicä yaşayacam?

– Bişey, bilmeerim, benim ölä kefim. Çıkarırsan gözünün birini alacan imeelik, çıkarmasan, öl aaç, – kesmiş birdän bu zengin delicä.

– Çok düşünmüş bu fukaara kardaş ne yapsın, ama açan görmüş, ani bıçak artık ensedä dayalı kayıl olmuş sakatlasın bir gözünü da, sade uşakları ölümdän kurtarsın.

– Çıkarêr bu gözünün birini, ozaman kardaşı verer ona biraz terekä. Ama çok vakıt geçmeer, fukaranın imelii genä biter. Gider genä kardaşına.

– Ne genä geldin? – sormuş bu serbez–serbez.

– Nänı başka gidäydim? Yalvarêrim ver taa bir damna terekä.
Biz genä aaç kaldık.

– Çıkar öbür gözünü da verecäm, – zevklenirmiş zengin olan, – sendän ne alaceydim başka terekenin erinä, çıplaksın nicä bir piliç, ama boşuna varmıdır gördüün bişey verilsin?

– He kardaş, nicä yaşayacam bän kör?

– Ne yok seni kim edesin mi? Bir alay uşaan var!

Aar gelmiş bu laflar fukaaraya, ama yok ne yapsın, aaçlık taa da aar gelirmiş. Gitmiş fukaara evä düşünmüş ne yapsın. Karısınnan annaşmışlar çıkarsın bu gözünü dä. Gider fukaara iki gözü da çıkık, da alêr zengindän taa bir çuval un. Bu imeelik da bittiyän, adam deer kariya.

Şindi sän beni edeyäräk ikimiz panayirlara dilenmää gideceyz. Gider bunnar dilenerlär çok vakıt. Siirektä bir dilenmeyi evä getirip, genä panayirlara gidärmişlär. Bir gün onnar Çadır panayırında hiibelerini islää doldurmuşlar ekmeklän, terekäylän – ne insan verdisä. Karısı demiş kör adamına:

– Otur tä bu taş üstünä sapada, bän gidip evdä hiibeleri boşaldayım, da gelip genä dilenecez.

– Hadi git, – demiş kör da oturmuş taşın üstünä.

– Burada bulayım seni.

– Burada bulacan...

* * *

Oturmuş fukaara taşın üstünä. Bakasın mı ona, bakmayasın mı: rubaları yırtık yama-yama üstünä, kendi zabun hem kör. Zavallı adam yokmuş nicä bireri kıpırdansın, neçin ki sora bulamaycek taşı, karısı da geldiynen var nasıl bulamasın onu. Adam sayıklarmış zorlarını hem gözlerindän yaş damnarmış. Bir da sesirgenmiş bir-iki kişinin lafına.

– Bu kör adam bilsä, ani onun gözlerinin ilacı oturduu taş altında, duracak mı da aalasin? – sormuş kim sä.

– Hm, – öbür ses demiş, – Susuz-Küüdä da durmayacak insan susuz, bilsä, ani sızıntı onnarın yanında bulunêr.

– Ama padişahın kızı da hasta yatmaycek, bilsä ani ilacı başı altında var, – demiş üçüncü ses...

Kör ötää dooru bu mırıltının uzandıını işidämemiş, ama nelär işitmiş ona taman etärmiş.

Bekleer dilenci biraz paner daalsın, da açan duymuş ani dolayda yakın insan yok, kaldırêr taşı, angısın üstündä otururmuş, alêr oradan bir avuç kum da onunnan gözlerini siler. Silincä aydannıı görer!!

Bundan sora evä varêr. Karısı onu gördüynen şaş-beş olmuş.

– Nası yalnız evä geldin?

– Benim gözlerim alıştı, – demiş fukaara adam.

– Kim senin gözlerini alıştırdı?

– Kendileri alıştı, – cevap etmiş adam.

Sevinerlar uşaklar da, karı da, adam kendi da.

– Şindi, – deer adam, – Hazırla benim torbamı yola gidecäm. Alêr ne ona lüzüm da gider. Gidä-gidä etişer Susuz Küüyä da söler sızıntının neredä olduunu.

– Saa olasin, fikirli adam, yolun altın döşensin, – Sevinmeliktän bilmäzmişlär nasıl bu adama ilik etsinnär Susuz küülülär.

Hepsi başlêêr adamaa ona terekä, mal, sıkıştırêrlar para, ama fukaara adam bişey almêêr. Deer onnara:

İstärsäydiniz ilik yapmaa götürün biraz imeelik tä filan küüyä orada benim karım, uşaklarım aaçlık çekerlar.

Kendi gider ileri. Üç gün – üç gecä yol örüyer. Dördüncü günü padişahın portalarına etişer.

Bekleyci sorêr.

– Ne geldin, dädo? Burayı olmaz yaklaşmaa.

– Kolverin beni, – demiş yolcu adam, – bän padişahın kızını alıştırıcım.

– Sauş ba, dädo, – demiş bekleyci, – buray ne türlü dofturlar gelmedi, biri alıştırımadı da sän mi alıştırıcın?

– Alıştırıcım, – demiş dädu.

Söleerlär padişaha, ani ölä-bölä adam geldi. Düşüner biraz padişah da deer saldatlarına.

– Kolverin gelsin bakalım. Beki da söyleyecek bir iş.

Ani var bir laf, hasta olan kurt–kuştan da imdat aararmış.

Gider dädu, yapıp ne eder yastık altından bir baalım ot çıkarêr, kızı serper suylan da hastalıktan kaldırêr.

Padişaa sevinmeliktän bilmäzmiş ne yapsın. Verer däduya iki çuval altın para.

– Saa olasin yolcu, – deer, – büük hayır yaptın.

Kal saalıcaklan padişahım, – deer fukaara da gider evinä. Evdä uşakları, karısı tokmuşlar hem birkaç yıla da imelii varmış, aul herersi hayvan, kuş... Bu mülkü getirmiş ona “Susuz–Küülü” adamnar.

Yaşarmış şindi bu fukaara kardaş zengin olandan hayli islää. Zengin asetliktän çatlarmış. Nasıl ölä fukaara geçsin onu.

– Gözleri kördu – alıştı, fukaaraydı – zenginnedi, – düşünürmüş kendi kendinä bu zengin köpek.

Gider kardaşına sormaa neredän bu zenginnik ona geldi.

– Hey kardaş, nası yaptın da bu kadar tez zenginnedin?

– Tez mi? – sormuş fukaara olan, ne kadar bän dilendim, kör gezdüm.

– Ama paraları hem mülkü nası kazandın?

– Nasıl, unuttun mu, ani senin beterinä gözlerimi çıkardım da panayıra gittim? Orada kimin gözleri yok onnara hepsinä zenginnik vererlä. Çıkar sän da sana da vereceklär.

Zengin tamahlıktan çıkarêr ikisini da gözlerini da gider panayıra taa zenginnik aarama.

Gezer, gezer boşuna da bişey ona kimsey vermeer. Ölä da gelir evä hem boş ellen hem ömürünä kör gözlärlän. Geldiynän kardaşına sormuş.

– Neçin sän beni aldattın da çıkarttırdın gözlerimi? Bana paneerda zenginnik vermedilär. Çabuk ver sendän birazını da bana.

– Vermeycäm, – demiş fukaara, – Sän bana verdi miydin? Savaştın beni kör etmää, ama kendin kaldın. Bak şindi kolay mı? Seni yok kim edesin dä.

– Karım edeycek, – demiş zengin olan.

– Karın seni braktı, açan işitti ani kör olmuşun, - demiş fukaara...

Tä nasıl kalmış zengin hem kör hem da edeycisiz hem da fukaara kendi tamahlıundan.

BORÇLU

Varmış Delik küüyündä bir fukaara adam. Bütün kış borçlanmış, ki yaz da kısa gelirmiş borçlar için işlemä. Hep yıl-yıldan çorbacısına kalırmış birärüz ödenmedik borcu. Ölä borçlar katlana-katlana etişmişlär beş binä. İlk yazın adamın çorbacısı sıkça gelirmiş ona hep borcu istemä. O bilirmiş, ani

fukaara yok neredän ödesin, ama sık-sık gelip baarınırımış onun aulunda.

– Nezaman ödeşecek? Genä ilkyaz geldi! Sän geeridän borca hiç düşünmeersin!

– E-e-e tä iş bulamadım! Dayan taa bir afta, iki, da beki birazını ödärim, birazı için da sana işleycäm, – kıvır-kıvır-kıvrandırımış fukaara.

– Bişey bilmeerim – sirkelenirimiş büük tumbalı zemkleneräk, – öbür pazardan baari birazını paranın hazırlayasın. Urup kamçıylan kara beygirinä çıkarmış birlişkasınnan fukaaranın aulundan. O sıkarmış fukaarayı, neçin ki istäärmıř yazın ona taa zeedä işletmää. Hem ölä da yaparmış: ilkyazın taa başlaarmış örümää fukaaraya borcu için da bütün yaz süzärmıř onun kuvedini, hem da bitkidä borcu da fukaaranın taa büülürmüş gelän kışadan.

Bir kerä bu fukaara yakacak için bir aaç budarmış. İşlärkana da hep borçlara düşünürmüş. Düşünmektän artık kafası deli olaceymış, da ölä hiç kendi da denämemiř nasıl ölä başlamış o dalı kesmää angısının üstündä kendi otururmuş. Fukaara bölä işlärkan, geçmiş oradan bir yolcu.

– Hey zaametçi! – ses etmiş yolcu, – kesmä o dalı, zerä düşecän.

– Gidersin yoluna – git! – cevap etmiş fukaara, – Savaşma bilmää neyi bilmeersin.

Yolcu susmuş da bakmış yoluna. Bir da fukaara dalı kesticään Güm! deyin erä düşmüş!

– Bee-y, hele bak sän hele! – başlamış düşünmää fukaara, – bu adam halizdän bildi ani bän düşecäm. O hiç olmasın bilgiç? Ya etişeyim bän onu da sorayım nezaman bän olecäm da kurtulacam borçlardan...

Kaçarak etmişmiş yolcuyu da sormuş ona.

– Hey bilgiç adam, bildin ani düşecäm aaçtan, sän hiç olmasın bilersin nezaman bän olacäm da? Pek yalvaracam sölä bana nezaman bän ölecäm da kurtulacam borçlardan? Yolcu çok düşünmemiş da şakadan demiş buna:

– Kırk gündän sora ölecän. Yıkıl hadi başımdan, delibaş.

– Saa olasın yolcu, saa olasın, ani söledin. Sän beni pek sevindirdin. Az vakıdım kalmış borçtan kurtulmaa...

Döner bu fukaara da deer karısına.

– Karı, bän bilerim öleceemi. Gelecek açan çorbacı istemää borcu deyäsin, ani kırk gündän sora ödeşecek.

– E neredän sän alacan para, bre adam?

– Neredän... Bän kırkinci günü ölecäm.

– E gelirsä çorbacı, bän ne deyim?

– De ona ani, kim aldıydı o öldü. Git da ondan istä. Da ölä sän da kurtulacan, bän da kurtulacam.

Gelmiş bir kerä çorbacı sormuş borcunu, maamulä surat. Açan işitmiş, ani bu kırk gündän sora fukaaranın var neeti ödeşmää kesmiş geersini ona gelmenin. Düşünmüş: "Kırkinci günü gelecäm da bän onun kefini düzecäm. Neredän o bukadar para alaceymış?! Belli ki yalan söleer..."

Fukaara otuz dokuzuncu günü avşamneyin kazmış kendi mezarını da kırkinci günü korkudan etiştirmesin onu borçlar evdä deyne, taa çin sabaylen gitmiş da yatmış mezara. Taa onun aardına gelmiş briçkaylan çorbacı da başlamış sormaa borcu... Karı demiş.

– Kimä verdin, ondan da git da istä!

– Neredä o? – bir delibaş üfkesinnän sormuş zengin.

– Mezarlıkta, – demiş karı.

– Nübêr orada?

– Öldü, nâbaceydi. Bilmeer miysin kimi mezarlaa götürerlär?
Zengin çorbacı üfkedän bilmäzmiş ne yapsın da bir kamçı çekmiş
beygirinä, da tıymış, gitmiş mezarlaa, görsün aslı mı ani bu öldü...
Bakêr mezar açkılmış, içindä fukaara arkası üstü yatırmış.

– Sän neçin burada yatêrsın?!

Fukaara susarmış, gözlerini da kapalı tutarmış...

– Sän hazırladın mı borcu?

Fukaara hep susarmış...

– Dur bakalım sän taa susacan mı? – Sormuş zengin da iki
kamçı urmuş mezar içindeki fukaaranın suratına. O kalkmış acıdan!

– Delirdin mi, çorbacı? Ne istersin bendän?!

– Laf et... hem borcunu ödä!

– Ölüynän diri laf edärim?

– Ha-a-a, – başlamış zevklenmää zengin, – sandın
saklanacan mezarda da bulamaycam mı seni?

– Bulêrsınız, bulêrsınız, – afalamış fukaara, – mezarlıkta da
sizdän yok kurtuluş...

– Mırlama hayın köpek, – baarınırmiş zengin, – Para bilerim
ani sendä yok, kalk da gel işä. Bendä yok kim kıra gitsin...

– Te gideerim, – demiş fukaara, – da çıkmış mezardan da
gitmiş zenginnän.

ASKER YAVKLU

Bir daa içindä yaşarmış on hırsız. Onnar sade öldürmäklän
hem soymaklan zanaatlanırmışlar. Bu haydutlar çalışırmışlar daa
yolundan gelän geçenleri, taa kaavicä hem ürekli adamnarı kendi
çetesinä çekmää. Evleri onnarın er içindäymiş, üstü çimen
örtülüymüş, içindä varmış üç oda. İlkinci odada masalar
kuruluymuş, türlü imeklär orada erleştirili hazırmış, ikinci odada

ölülär sıbıdılymışlar, angılarını haydutêlar soyup soyundurmuşlar. Üçüncü odada türlü küpelär, bilezinklär, paralar hem da başka kuyumcu paalı işlär varmış...

Bir kerä, açan haydutlar gitmişlär büük yola, genä kimsa öldürüp soymaa, onnarın evinä uuramış bir yolcu asker, o kendi da annamamış, nası uuramış bu çimdän evin kapusuna.

Asker alatarmış evä. O slujbasını başarmış da kendi küüsündä varmış beş yıllık istedin–yavklusu. O ölä gözälmiş, ki dolay küülerdä da anılırmış. Te bu yavklusuna o alatarmış, ama istemiş bu fasıl evi da görsün. Açêr ilk kapuyu – türlü imeklär. Oturup iyer islää, içmeklerdän içêr. Açêr ikinci kapuyu da şaş–beş olêr: bir tepä ölü teni görer! Titsilener, ama ileri gider... Bu çocuk diilmiş o korkaklardan, açêr üçüncü kapuyu da görer o bilezikleri, küpeleri, altın paraları. Aarêr taa başka da kapu, ama bulamêr, da döner geri. Taman çıkarmış içerdän: hop, haydutlar da gelmiş. Karşılıyıp soldatı başlamışlar sormaa:

- Sän burada ne aarêrsın?
- Geçerim buradan, – demiş asker.
- Bizä bölä genç adam aslı lääzımdı.

Teklif etmişlär içeri. Yok näpsın asker, kayıl olmasın canını kaybedeceklär. Haydutlar on kişiymişlär, ama asker yalnızmış. Hırsızlar demiş:

– Bizim içeri girdin, bizim imedän idin, bizimnen bilä da yaşaycan, haydut olacan...

Duymuş asker, ani sarılmış belaya hem ani bu iş diil pak, ama yokmuş ne yapsın. Hırsızlar ertesi günü bu soldatı da almışlar kendi kaanaatına, da demişlär, ki eer onnara yardım etmäsa haydutlukta, avşama ikindi odada ölülärlän bilä yatacêk!

Çocuk aararmış kolayını sauşmaa...

Bir gün haydudun biri taasimlemiş evlenmää. Lafedirmişlär haydutlar bir gözäl kız için filan–fışman küüdän. Askerin üürenä damnamış şupä. O saat duymuş, ani onun yavklusu için laf gider.

– Git o küüyä, demiş Baş Haydut tä ona, ani istärmış evlenmää, duracan klisä kapusunda, açan hepsi insan çıkacek, bitkidä çıkacek o kız da. Git onun ardına da gör, neredä o yaşêêr. Sor onun bobasına da alalım kızı iiliklen, ama diil fenalıkılan. Şüpeleñmesin bişey-bişey...

Giiyner şindi bu haydut en iy rubalarlan, kendi da kırmızı çiyreliymiş, yanaklarını traş eder, saçlarını düzeldip tarêêr.

Taa yıradan onun üstü yalap–yalap edärmış. Demeycän, ani haydut, ama deycan, ani adam uşaa...

Klısedän en bitkidä çıkmış bu askerın yavklusu Doni. Haydut usul–usul gitmiş kızın ardına onun evindän, taman nicä onu üüretmişti Baş haydut. Görmüş Doninin evini, neredä yaşêêr.

Avşam olducaan girmiş Donilerin içersinä, danışmış kızın bobasına... Tä bölä–bölä, ani o bir yırak küüdän delikannı çocuk, ister evlenmää Doniyä, neçin ki onun güzelliini pek beenmiş...

Doninin bobası oyanı burulup, buyanı, söylemiş, ani kızın slucbada asker yavklusu var, ama taa da sora bobası demiş, ki o kayıl Doninin canı istediini yapmaa.

– Geç öbür odaya, – demiş bobası da lafet Doniylän. Ne deyceğ Doni, o da olacêk.

Haydut laftan da kendini çevirmää becerirmış, birkaç minudun içindä Doninin üüreeni kaplayıvermiş. Kız kendi pek beenmiş bu yalpak gözäl çocu da bobasına laf vermiş, ani soldat yavklusuna canı acımayceğ, ki o bunu isteer.

Laflan danışmışlar, ki gelän pazara düün yapaceklar. Doni hayduda vermiş nişan çevresini. Almış bunu haydut da osaat gitmiş daa içindä kendi evinä. Girmiş dostlarına ünümää, nicä Donii aldatmış...

Asker seslärmış, ama kendi sade bilirmış, ne olêr onun üreendä. Onu üfkesindän hem can acısından bir sıklet kavırmış–bir serin basarmış...

Ertesi günü haydutlar gitmiş zanaatına, ama asker evdä kalmış, yapmış kendini hasta. Haydutlar gitticään, tez kalkivermiş da kaçarak Doniyä gitmiş, ama yavklusu diil ani kucaklayıp karşılāsın askeri, ama hiç ona bakmamış da.

– Ne oldu sana, Mari Doni, sormuş asker.

– Bän yavklu oldum, – demiş Doni, – biz şindän sora yabancıyız.

– Bän hepsini bilerim, – başlamış soldat, – da annatmış sevgili yavklusuna – Doniyä neyä kendi da gelirkan sarılmış hem nelär bekler Doniyi taa ilerdä...

– Bän bunu inanmêêrim, – demiş kız, – şindi sän türlü işlər var nicä söläyāsın benim güvääm için.

– İnanmasan, – demiş asker, – Hadi benimlän bilä da hepsini görecän kendi gözlerinnän.

Sorar Doni bobasına da gider askerlän, eski yavklusunnan bilä. Ačan girmişlər haydutların evinä da açmışlar ilk odayı, görmüşlər: stollar (masalar) kurulu, imeklär hazırmış, filcannar doluymuş, ama açan ikinci odaya girmişlər, da Doni görmüş ölüleri, kafaları bir tarafta, korkudan kaybetmiş kendini. Soldat kucaklamış yavklusunu da üçüncü odaya götürmüş. Doni toplamış kendini, bakmış içersinä: heresi türlü paalı bileziklər, küpelär, altın üzüklär, paralar...

Hepsi öläymiş, nicä asker annatmış. O demiş Doniyä:

– Eer inanmasan, ani bu ev senin güvää olacaanın, bak duvara. Tä o çevrä diil mi, ani sän nişan verdin ona geçti Pazar günü avşamneyin! ..

Çevrä haliz oymuş...

Bunnarı gördüynän Doni, yalvarırmış askerä prost etsin onu...

Taman bu vakıt Doniylän asker üçüncü odada bulunurkan hop, hırsızlar gelärmişlər!.. Asker tezicik Donii pat altına yollamış, kendi da hasta gibi yatmış döşeenä.

Haydutlar getirmişlər bir telli gelin, iyip içtiktän sora, bu zavalı gelini soyundurmuşlar: o aalarmış hem baarmış, ama kim işidecek daa ortasında. Çözmüşlər aslı altınlarını, boncuklarını, küpelerini, bileziklerini da atmışlar üçüncü odaya, sora savaşımlar bir altın üzünü çıkarmaa, da çıkaramamışlar. Haydudun biri urmuş, öldürmüş zavalı insanı... Üzüünü ölä da çıkaramamışlar, ama kesmişlər parmaklan bilä da atmışlar onu pat altına. Doni almış üzünü parmaklan bilä cebinä...

O gecä Doni gecelemiş pat altında. Sabaylan haydutlar gitmişlər kendi işinä, ama asker hep hastaya kendini çıkarırmış da onnarlan bilä istämemiş gitmää. Sauştuyunan hırsızlar, asker giinmiş, almış Doniyi da gitmişlər onnara evä. Doni kendi annatmış bobasına hepsini, nelär görmüş...

Büük kahıra düşmüş bobası da, anası da kızın, ama Doninin yavklusu akıllı çocukmuş. O demiş:

– Lääzım hırsızları tutmaa hem dolaşmalıktan da kurtarmaa. Siz hazırlanın düünä, yapın kendinizi, ani bişey bilmersiniz. Ačan pazara hepsi haydutlar gelecek burayı sizä düünä, bän sesedecäm bizim askerä da burada onnarı kıştırəcəz.

Ölä da yapmışlar. Taa Pazar günü sabaylan hepsi onu da hırsızlar gelmişlər Donii almaa, düündä oynamaa, sade asker yokmuş – o evdä hasta yatırmış.

Ama halizdän, hırsızlar taa evdän çıktıcaan, asker gitmiş polka da almış bir çetä asker tüfeklärnän, kılıçlarlan.

Avşam olmuş, konuşmak artık bitkiyä urulmuş. Hırsızlar başlamış alatlamaa. İstärmişlər Donii alıp gitmää, ama asker taa hep gelmüzmiş, tä nicä laflarına görä. Şindi Doni vakıdı uzatsın deyne demiş:

– Durun, sevgili düüncülär, el elinä gideceykan, bir düün gördüm, onu sizä annadayım.

– Annat, gelin! – hepsi birdän baarmışlar.

– Düşümdä te nasıl oldu da bir büük daa içinä uuradım.

Giderim, baksam, sansan bir ev! Er içindä, çimdän. Hele düşü!! –
därmiş Doni.

Açtım ilk kapusunu o evin, baksam: stollar (masalar)
imäkläñ hem içmäkläñ dolu. Hele düşü! – kendi da Doni şaşarmış.

Bu lafı işittiynän haydutlar biri birinä bakınmışlar, ama açık
aazlan seslärmışlär düşü ileri dooru.

– Ačan açtım ikinci kapuyu, mali ma male! – annadırmış
Doni, – Ölü insannar yatışêrlar, kafalar bir tarafta, güüdelär bir
tarafta, male hele düşü!!

Hırsızların gözleri obalmış...

– Ačan girdim üçüncü odaya, orada herersi altın para, altın
küpä, blezicklär, boncuklar hem taa başka paalı–paalı işlär. Hele
düşü!

– Düün evi sus olmuş, düşü hepsi seslärmış hiç soluk da
işidilmäzmiş, ama haydutların artık elleri bıçaklardaymış.

– Bir da açıldı, male, düşündä, bu evin kapuları da girdi oray
haydutlar, getirdilär bir telli gelin. O gelin ne baarabilirsaydı
baarırdı. Hele düşü!! Bän saklandım pat altına. Haydutlar tutundu o
gelini soyundurmaa, haliz aslı altınlarını üçüncü odaya attılar,
bleziklerini genä oray. Bitkidä zavalı insanı öldürdülär. Ölü tenindä
rubalarını soyundurdular. Hele düşü!! Sora parmaandan altın üzüü
savaştılar çıkarmaa, çıkaramadılar, da kestilär ölü gelinin parmaanı
da üzükläñ bilä pat altına bas ettilär. Bän onu aldım, – demiş Doni,
– Tä o parmak üzükläñ! Bu aslıya benzeer!!

Bu lafı Doni sölärkan girmiş düün içersinä Doninin asker
yavklusu askerinnän... Hepsi tüfeklär, haydutlara kurulu
kuruluymuşlar, o saat onnarı zapa almışlar...

Bundan sora kopuşmasın mı bir halizdän düün. Doniylän
askernin düünü bu yolluk, da beni da çaardılar bu düünä, karşıya
oturtular, saadıçlan yannaşık. Bir afta konuşkalar süründü. Bitkidä
Doni bana bir çanak keş-keş mancası verdi, hem da bir çotra şarap
sizä getireyim aldım, ama yazık imeeyä hem şaraba: çıktı önümä tä

bu kürkçü Saşka, hoyda etti köpekleri; koruna – koruna şarabı döktüm, ama keşkeş çanaannan da üfkedän Saşkanın bacaana bir çanak çektim...

Büün da adamın bacaa sakat gezer.

TUDORKA

Tudorka küydä en gözäl kızmış. Hepsi çocuklar ona göz atarmışlar. Ama Tudorka biriciynä taa yakınnık vermemişti, Nikolçu yavklusundan kaari. İşider haydutlar, ani filan–fişman küüdä bir gözäl Tudorka varmış. Kollamışlar, açan Tudorkanın anası–bobası gitmiş panayıra, gelmişlär da Tudorkayı kapacêklar.

Dönüşmüş haydutlar evin dolayanında, bakmışlar: kapular, pençerelär kitliymişlär. Düşünmüşlär kazsınnar duvardan bir delik da gireceklär içeri birär-birär dokuzu da haydutlar...

Tudorka içerdä yalnızmış, acan uyumazmış. Haydutların lafını dışardan işitmiş, açan haydutlar başlamış delik duvarda delmää, o usulunnan çıkmış hayada, almış nacaa da beklärmış girsin içeri haydut.

Hem ilkin sokmuş kafasını bir haydut. Tudorka onu kesmiş kafasını da güüdesini çekmiş içyanına.

Öbürlär sorarmışlar:

– Girdin mi?

– Girdim, – sesedärmiş Tudorka.

Girmiş öbür haydut. Onun da kafasını alıp, leşini çekärmiş, Tudorka içyanına.

Haydutlar genä:

– Girdin mi?

– Girdim... - Tudorka oradan.

Tudorka oradan: – Girdim...

– Girdim...

Öbürü girirmiş. Ölä-ölä sekizini kesmiş. Kalmış dokuzuncusu. Bu haydutsaydı hepsindän şiretmış. Girsin mi, girmesin mi... Sokup kafasını çekärmış onu geeri. Genä sokup, genä çekärmış geeri. Tudorka nacaklan hazır beklärmış. Taman haydut kafasını soktuynan içeri, salmış urmaa kafasına razgetirämemiş, ama kulaanı hirt ayırtmış! Bu şiret haydut duymuş, ani burada iy olmaycêk ona da kaçmış. Tudorka sabaylen hepsini ölü haydutları gömmüş. Açan anası-bobası gelmiş paneerdän, Tudorka söylemiş, ani haydutlar geldi zarar yapmaa da evdä bir delik yaptılar, gösterer anasına-bobasına delii hem annadêr, nası o haydutları öldürmüş...

Baş haydut, ani kurtulmuş, koymuş neetinä: ne yapsın–etsin, ama bu kızı alsın bobasından da onu öbür hadutlar için yaksın. O hep dönüştürmüş o küydä hem aararmış çalımni, nezaman Tudorkayı fenalıklan diil sa, iiliklän alsın.

Tudorkanın bobası tamah adammış, açan görmüş, ani kızı pek gözäl hem çok delikannı onu isteer, demiş, ani verecek ona kızını, kim taa zeedä para verecek boba akına.

Bir avşam çok delikannı gelmiş Tudorkaya dünürä, hepsi çok para vermişlär, ama hepsindän çok vermiş bir yan kalpaklı aşırı küüylü çocuk. Tudorkayı bobası ona vermiş.

Ertesi günü Yan kalpaklı gelmiş Tudorkayı almaa. Tudorka duymuş, ani bu çocuk boşuna diil, hep bir tarafına kalpaanı yan taşıyêr. Açan pinmiş faytona, aklına gelmiş, ani bu o haydut, ani kulaa kesik. Toplamış Tudorka kendini, ama artık geçmiş. Getirdiynen Tudorkayı evä, haydut izin vermiş Tudorkaya hem kendi kızkardaşına yaksınnar fırını üç gün hem üç da gecä. Tudorkayı kiraşası pek beenmiş, neçin ki Tudorka pek gözälmiş, hem mahkulmuş...

– Mari kiraşo, kiraşam, neçin biz bu fırını bukadar çok yakêrız? – Sormuş bir kerä Tudorka.

Kiraşası demiş:

– Sölesäm da yok fayda, sölämesäm da yok fayda. – Başlamış kiraçası aalamaa hem da sölemää. Bu fırında seni yakacêklar. Benim batüm haydutluk eder. Kendi kafadarlarını kaybetti da deer, ki sän öldürmüşmüşün onnarı. Benim sana pek canım acıyêr...

Tudorka alêr bakırları suya gitmää, ama haydut onu yalnız kolvermeer. Deer kızkardaşına:

– Git sän da bulünnan bilä pınara. Göz eder saklı kızkardaşına baksın bulüsu bireri kaçmasın.

Aldıynan bakırları, Tudorka çekeder bayırı çıkmaa. Bayır üstündä maasuz koparmış boncuklarını.

– Git, deer kiraçasına, bakırları götür bän toplayım boncuklarımı.

– Bulö, – deer kiraçası Tudorkaya, – biz bu boncuklarla oyalanacêz. Batüm var nasıl gelsin bizi aaramaa. Hadi diyšelim fistannarımızı, da bän gideyim evä. Onnar sanacêk, ani sän geldin da tez aaramaa gelmeyeceklär, ama onnar toplayınca kendini, sän kaç...

Tudorka ölä da yapmış. Taa kiraçasının ardına kopetmiş kaçmaa... Haydudun evdä gözü hep Tudorkadaymış, ama, ani kızkardaşı yokmuş hiç sayıp çıkmazmış ona... Ertesi günü fırın hazır olmuş. Tutêr haydut Tudorkayı fırına atmaa. Baksa islä üzünä: o diyl Tudorka, ama kendi kızkardaşı...

– Sölä, nereyi Tudorkayı sakladın, şindi seni yakacam?! – Kızmış haydut kızkardaşına.

– Yaksan da, ütsän da sölämeycäm, – demiş hayduda kızkardaşı. – Canın acısın baari Tudorkanın güzelliinä.

– Onun acıdı mı canı benim kafadarlarıma hem kulaama? – Baarmış üfkedän haydut, ama kızkardaşını yaksın genä kıyamamış. Fıydırmış onu bir tarafa da demiş:

– Sölä Tudorka kaçtı mı osaydı pınara mı atladı?

– Kaçtı, – demiş kızkardeşi. Haydut tez eerlemiş beygirini, almış kılıcını da gitmiş. Tudorkayı tutmaa...

Tudorka pınardan gitmiş daacasınna. Daa bittiyen çıkmış büyük yola. Yolca beş hasırcı taligası gidärmış. Tudorka yalvarmış hasırcılara:

– Kurtarın beni, yolcular! Kurtarın haydudun elindän!

Tudorka saklanmış en bitki taliganın hasırlarının altına. Etişmiş haydut taligaları hepsindän hasırları indirtmiş, sade bitkisindän indirtmemiş hepsini hasırları.

– Raz bunnarda yok, bunda da olmamalı, – aklınca demiş o. Haydut açan sauşmuş, Tudorka inmiş taligadan. Satıcılara, “Saa olun”, deyip, çeketmiş yoluna gitmää.

Gitmiş nekadar gitmiş... Bir de geeri baksa: yırakta bir atlı görmüş. Osaydı haydut gelirmiş. Tudorkayı taman bu zaman etişmiş iki adam harabalarlan. Onnar ot getirmişlər.

– Yapın ne edin, çişular! Kurtarın beni hayduttan! Saklayın beni bireri!

İkinci harabada adam demiş:

– Biz kaldıracez benim harabamım gerisindän otları da sän saklan orayı. – Ölä da yapmışlar... Taman işi başarmışlar, haydut da gelmiş.

– Bir kız, bir gözäl kız görmediniz mi?

– Görmedik, görmedik! – ikisi bir demiş otçular.

– Haydut inanmamış. İlk harabadan otu indirtmiş erädan, ama ikinci harabadan hepsini indirtmemiş. Açan harabanın dibindä kalmış biraz ot, onnarı kılıcınnan başlamış deşmää: “Er kılıç çıkırsa kannı ozaman otlar içindä var insan”.

Haydut kılıcı sapladıynan, razgelmiş Tudorkanın parmaana, ama o çevresinnen silmiş kılıcın ucunu da haydut duyamamış, ani Tudorka burada...

Haydut çeketmiş Tudorkanın bobasına gitmää, orada Tudorkayı aaramaa. Açan o etişmiş Tudorkaya evä Tudorka da etişmiş küü kenarına. Sesetmiş eski yavklusuna, annatmış nerası ne oldu... Alêr Nikolçu – Tudorkanın yavklusu, – süngüsünü da gider Tudorkanın bobasına, etiştirer orada haydudu.

– Çıkar, – deer hayduda, – kalpaanı, görsün Tudorkanın bobası senin kulaanı. Haydut çıkarmamış kalpaanı, ama çıkarmış kılıcını. Haydut kılıçlan–Nicolçu süngüylän: üç gün – üç gecä düüşmüşlär... Nicolçu haydudu ensemiş, Tudorkanın da bobasına demiş:

– Sattın Tudorkayı hayduda. Hayduda fırında yaktırmaa. Şindän sora Tudorka senin kapuna gelmeyecek. Tudorka benim olacêk. İnanmasan, ani bu haydut, tä bak onun kulaana.

Açan Tudorkanın bobası bakmış: hem da haydudun kulaa kesikmiş. Şindi toplamış kendini, neçin o kalpaanı yan taşırdı, hem aklına gelmiş, ani Tudorkayı bir kerä bu haydut kapmaa savaşmıştı, aklına gelmiş Tudorkanın aalaması–annatması da demiş:

– Ko olsun senin Tudorka. Bundan sora bir düün yapmış Nicolçuylan Tudorkaa: dokuz küü aşırıdan çalgıcılar çalmış... Kırk fırın kolaç-ekmek harcanmış... On fıçı şarap içilmiş...

ÜRÜK KIZ

Evel vakıt Sopa küüyündä anılırmış bir kız diil sade işinnän, ama lafınnan da hem akılınnan da...

İşider şindi Dembel küüsündän iki çocuk, ani ölä pek akıllı hem lafçı kız varmış Sopa küüyündän da hazırlanıp, beygirlerinä pinip giderlär bu akıllı anılmış kıza musaafırlää. Etişerlär Sopa küüsünä, kızın evinä. Uurêrlar portaya.

– Musaafir kabul muysun? – ses etmiş çocuklar, ama cuvap kabul etmemişlär. Bunnar taa bir kerä:

– Musaafir kabul muysun, genç kız? – genä kimsey ses etmeer. Açêr bu delikannılar portaları da kendileri girerlar aula... Kız içerdä düzen dokurmuş da sesi işitmemiş, ama açan musaafırlär girmiş aula, pençeredän görmüş atlıları.

Çıkmış düzendän karşılamaa delikannıları.

– Musaafir kabul muysun, genç kız?

– Buyurun, buyurun, – demiş kız, – arta kalsın çansız ev, hiç duymadım, nasıl aula da girmişiniz...

Musaafirlär başlamış düşünmää, sayki ne olsun bu laf “Çansız ev?”.

Çocuklar bakınmış bir, iki, bilmemişlär ne cuvap etsinnär da diyştirmişlär lafı.

– Sölä, mari kız, – deer onnar, – nerayı beygirleri baalayım?

– Sevin yazlaa, sevin kışlaa, – deer kız da kendi bakêr ne yapacak bu çocuklar. Onnar zavalılar bakınırmişlar, düşünürmüşlär... “Ne o yazlık? Ne o kışlık?” – Düşünüp-düşünüp bulamêêrlar ne olduunu o, da baalêrlar atlarını nerayı olursa – baalêrlar kıza, bak o dururmuş aulun orta erindä. Şindi kız başlêêr teklif etmää musaafirleri içeri.

– Hadiyin sakınmayın, – dârmiş kız, – buyurun eşin dışarı da girin içeri... – Çocuklar bilmäzmiş ne yapsınnar. Aklınca düşünürmüşlär, halizdän bu kız şeytan yavrusu allele. Onun lafları da ölä düzülü, ani koyêr seni düşünäsin...

Girer şindi bu olannar içeri. Laf ederlär nekadar laf ederlär, gelmiş laf sırası sormaa.

– Neredä boban?

– Bobam, – deer kız, – gitti boodayın adını diyştirmää, tez gelmeyecek.

– E anan neredä?

– O da gitti ödünç almaa...

Çocuklar kafa kırarmışlar bu cuaplara, ama annayamazmışlar kızın laflarını...

Avşam olurmuş, hava bozulmuş: çeketmiş dışarda yaamur yaamaa. Kız teklif etmiş çocuklara:

– Çözün o beygirleri kışlıktan, – demiş, – da koyun dama.

Erleştirer çocuklar beygirlerini. Damda onnar toplamış kendini, ani “kışlık” – kızak hem “yazlık” da taliga olmalı, lafedirmiş onnar.

Avşamneyn kız çıkmış düzendän, da sormuş anasına: angı odaya erleştirsın musaaferleri. Anası söylemiş.

Kızlan anasının laflarından bu musaafirlär duymuş, ani anası ölüdüymüş...

– Ah-a-a, tä ne olacek bezbelli o ödünç aalamak, – duymuş bu olannar.

Avşam sofrasına, demiş kız, ne hazırlayım? Anadan mı osa kârdan mı? – Çocuklar bilmäzmiş ne iş için laf gider, ama söylemişlär ölä birini – ne razgelirsa.

– Kârdan, – demiş, – hazırla bizä...

– Getirer kız sofraya kaynadılmış yımırta.

Avşam ekmeeni idiktän sora, kız istemiş biraz taa lafetsin musaafirlärlän da gelmiş onnarın odasına. Gençlär gülüp–sölärmişlär laf yarıştırmışlar. Bu kız çocukları hep üstelärmiş:

– Üülendän, beri bizdäysiniz, aklınız ermedi adımı sorasınız, aklınıza getirmesäm sormayaceniz da, – demiş kız. – Söläyin hadi sizin adlarınızı da bän da söylecäm sora.

Çocuklar düşünürmüşlär, nasıl onnar da bir kerä baari kızı aldatsınnar; biri demiş:

– Benim adım Çukur. Öbürü da biraz düşünmüş da demiş:

– Benim da adım Ligara.

– İslä adlarınız, – demiş kız, – bizim tätü çukura bokluk atardı, ligaraylan da ateş tutuştururdu...

– Yaptık işi, – demiş aklınca çocuklar, – burada da üsteledi.

Şindi yatêrlar dinnenmää. Lafedirmişlär ikisi.

– Bän, – därmiş kafadarın biri, – taa bölä kız görmedim. Onun herbir lafına lääzım bir yıl düşünäsin. Demäädin alın “kışlıktan” beygirleri, bilmeyceydik şindi da ani kışlık o kızak...

– Yazlık ta bezbollahi taliga, – demiş öbürü.

– Ya durun, düşünelim ne o “Eşin dışara da girin içeri”. Düşünä-düşünä, toplamış kendini bu çocuklar, ani kız bu laflan teklif etmiş onnarı silsinnär ayaklarını, hem düşündüynän kızın lafına “Arta kalsın çansız ev” duymuşlar, ani köpek yok aulda, neçin ki agası çobanmış da köpekleri almış sürüyä...

Düşüner bu iki delikannı yapsınnar kıza ölä bir iş, ani kalmasınnar alt... Kalkêr şindi bunnar gecenin bir vakıdı, toplêrlar bir kazan yımışak batac da bacalıқта küllerä gömerlär onu. Kız sabaylan külleri atarkan sokacek ellerini kara batac içinä – düşünmüş çocuklar.

Ama o çemrek kız ellän külleri atmazmış, atarmış bir kül kaşıınnan. Aaçkan sabaylen erken denemiş, ani bacalıқта batac, tezicik taa delikannı musaafırlär uyanmadaan, almış onnarın torbasından manca gavankasını da doldurmuş onu bacalıktan küllü batacın. Bacalı süpürmüş, paklamış da beklärmış kalsın eriflär.

Konuklarmış genä onnarı, neylän konukladısa, da olannar yola çeketmişlär... Piner bunnar beygirlerinä da gideceykana evä seläm vermişlär hem demişlär:

– Kal saalıcaklan, mari kız! Hoppara–hop bacalıқта top.

Kız da annamış, nerayı gider bu laflar da cuvap etmiş onnara:

– Seläm delikannılar, – demiş, – Hoppara–hop gavankada top... Delikannılar basêr birêr harapnik beygirlerinä da çıkêrlar Sopa küündän. Kenarda baksalar – hem da top gavankadaymış.

ADAM KARI İŞİNDÄ

Bu bir adamnan karının masalı. Sesläyin, nelär geçirmiş adamın birisi.

Adam çiftçiymiş, gecedän-geceyâ kıra gidärmiş: sürmää, ekmää hem başka kır işinä.

Karı evdä kalırmış, piliçleri, hayvannarı hem kalan içer işlerini yaparmış. Bu insannarın uşakları yokmuş.

Adam, karıdan taa biraz tamahçaymış. Her gün, kırdan evä geldiynen, karıyı cuvapa koyarmış.

– Ne iş yaptın sän büün?

Tä inää saadım, içersini suvadım, kaymaa düüdüm, piliçleri doyurdum, ekmek pişirdim, imää hazırladım...

– E taa başka ne iş yaptın, – doymazmış adam.

– Taa ne yapaydım? Bu işlär bana etti bütün gün.

– İş bunnar sizdä? Bütün gün haylak evdä gezinersiniz. Açan kırdı puluk ardına gidecän, tä o tä iş!

Bir gün dayanmış karı bu adamın takazalarına, iki dayanmış – O hep evä geldikçe bişey kavga için bulurmuş.

– Haylazsınız, – deyärmiş, – sade evdä uyuyêrsın...

– Dur, – düşünmüş karı aklınca, bän senin düzecäm kefini.

Bir gün, açan taa çok iş evdä toplanmış, demiş adamına:

– Hele etecek oldu sän benim canımı idin. Tıka o aazını! Yaarın bän gidecäm kıra. Ne puluu mu haydayamaycam? Kal sän evdä, ama hepsini işleri yapasın. İlkin bana torbama imää koy, nasıl bän sana her sabaa koyardım, inää saayasın, südü koyup matilkaya düüyäsin – saayaa lüzım, avşamdan ekmek pişir, yok bir bıkamız da. Bak maazada kaaz yımirtalar üstündä yatêr, kolver da doyor onu, kaçırmaasın da yımirtalar suusun! Piliçleri bak, avşamneyin bana sıcak manca hazırla hem kalırsa vakit uyu da biraz.

– Kalacam, – demiş adam, – bari bän da biraz dinneneyim.

Sabaylan karı koşêr taligayı, gider tarlaya. Bütün gün işleer, adamnan taa iy da diil prost. Zor mu, kolay mı işini bir biler.

Adam, yollandırdıynan karısını kıra, taasimlemiş, nasıl yapsın da işi taa tez başarsın.

İnäa saamış, südü matilkaya koymuş. Başlamış kaçınmaa ekmek yapmaa, üüretmiş hamuru. Burada kloçkalar, piliçlär acıkmışlar, adamın ardına gezärmişlär – paçalarını iyeceklär. Karmış bu erif onnara biraz yem. Taman vermiş, aklına gelmiş, ani kaymak düüsün läazım.

– Hm, – düşünmüş aklınca adam, – ne gideyim bän bu kaymaa düümää, yorulmaa hem vakıdı onnan kaybetmäa. Baalaycam matilkayı arkama: bän işä kaçınırkana kaymak düülsün. Ekmää pişirincä saayaa olacêk!

Ölä da yapmış. Adam kaç-kaç kaçınırmış. Bir içeri, bir dışarı: matilka hep arkasında.

Yakacak ekmek için getirmiş. Gelmiş sıra ekmää yuurmaa. Burada sayrı vakıt gider. Üülen artık devirilmiş, adamın aklına gelmiş, ani maazada kaazı läazım doyursun. Kolvermiş tezicik kaazı, atmış biraz tenä ona, ama unutmuş su koymaa. Kaaz doyunduynan, su içmäa aararmış. Bulmadiynan suyu, uçmuş dereyâ. Maazaya girdiynen bu adam biraz da şarap çekmiş, kaazı unutmuş! Gider tez ekmää yuurmaa. Elleri hamurluykan, biraz taa un läazım olmuş. Piner bu adam tavana un almaa. Merdvendä kaymasın mı eli – düşmüş tavandan: matilka devirilmiş, adamın üzü-gözü kaymak olmuş, hererleri un!!! Brakmış hepsini. Yıkanmadık nasıl var hızlanmış kaazı yımirtalara kapamaa–kaz yok!! Oyanı aaramış, buyanı: neredä bulacan!? Yok ne yapsın?..

Yımirtalar suumasın deyni, yatmış kendi onnarın üstünä.

Keflicä hem serssem olmuş bu dolaşık karı işindä, adam hem da yorgunu–uyuklamış yımirtalar üstündä. Elleri hamurlu, rubalar unnu hem kaymaklı, bıyıkları hem kirpikleri bim–biyaz dururmuş adam holda butakım, nicä fişkılıkta eşek mantarı durur.

Ölä da karısı etiştirmiş adamı maazada.

– Ne yapêrsın sän burada? – sormuş karı.

– Oturêrim yımirtalar üstündä – suumasınnar!

– E kaaz neredä!? – sormuş karı da başlamış, bayıla-bayıla gülmää adamına.

– Kör olaydın, – betvalar adama tolu gibi yaayırmışlar. – Bölä mi sän izmet ettin büün?! Nasıl bu kadaradan kör gibi bulanmışın?!

– Etişmirämedim işleri, – demiş adam. Belli ani duymuş kabaatını, sesi da çıkmazmış.

Kalk o yımirtalar üstündän, gogoman!

Giderlär içeri. Burasını gördünän karı şaşbeş olmuş. Tavan aazı da kaymak, erlär da kaymak! Heresi un! Yakacaklar da dolu hamurlan. Ekmek kabarmış, iişimiş, teknedän taşmış!

– Manca hazır mı? – sormuş karı zevkleneräk bu çemrek gogomona.

– Yok bişey hazır, demiş adam.

– E ne iycek bu avşam? Ekmeemiz da yok? – bu sefer serbez sormuş karı.

– Bilmeeirim, – iiltmiş kafasanı aşaa adam.

Karı gitmiş komuşlara, ödünç bir parça ekmek almış. Oturmuş bunnar ekmää–tuza banarak iyirmişlär.

Adam bakmış karısının gözünä da demiş:

– Afet beni! Şindidän sora evdä kalmaycam ölüncä!!!

BECERİKLİ KARI

Bir adamın karısı biraz aylazmış. İşi, zavallı, hiç sevmemiş. Hem bundan da başka varmış üstündä çok prostlukta.

Bıkmış adam ona artık da başlamış sölenmä: "Etecek oldu bän seni besleirim! Bütün gün uyuêrsın!"

– E–e näbayım? – cevap edärmış gözbayıcı karı, – uşaklarımız bişey yok. Neyä çalışaydım?

– Şindi uşaklarımız yok deyn hiç mi işlemä diil lüzüm? – kazgallarmış bu haylazı adam. – Hem etecek oldu yattın. Yarına kâr göreyim sän da bir iştän tutunasın!

– Ne iş yapayım e? – sormuş karı.

– Bak ne aalem yapêr sän da onu yap.

– Ertesi günü adam kıra gittii gibi karı aldirmış komuşlara, bakmaa ne iş onnar yapêr da o da onu yapacak. Komuşları taman papşoy saururmuşlar. Geler karı evinä da tutunêr unnarı saurmaa, bak papşoyları yokmuş. Hayvasaydı lüzgär razgelmiş: bu karının üzü–gözü hem rubaları da un olmuş. Aulun içi da biyazımış sansın kraa düşmüş.

Zavallı adam geldiynen ellerini başına koymuş.

– Sän delirdinmi, mari karı!

– Ne bu aulun içi bim–biyaz?

– Un saurdum, adam, koşmalar saurdu papşoy, bän da dedim unu saurayım.

– Brak aman! – demiş adam bölä iş başka yapma.

– E ne yapalım? – sormuş karı.

– Ne yapacıydın, – demiş adam, – sän da karı gibi yıka bişey, süpür.

Ertesi günü karı tutunmuş yıkamaktan. Almış adamın kıvrıcık kalpaanı, meşinnerini, boy kojuunu, hem marakinalı güüslüünü da de yıkamak. Sabunnayıp, sabunnayıp yıkarmış. Hiç durlamadaan adamının gelmesinä yakın sermiş karı rubalarını. Kalpaa bir kazaa asmış, kojuu, meşinneri hem güüslüü da tokada artmış. Adam bunu da gördüünän artık heptän üfkelenmiş. Payısın etmiş karıyı düümää, ama hayırsızı sän düüsän da hep prost kalêr. O däärmış adama.

– Sän dedin yıka bişey e, te bän da yıkadım...

– Brak, – demiş adam. – Diil lüzım bana senin işin da kendin dä. Sän artık beni diri idin.

– Uslan, bre adam, – yalpaklanırmış karı bän şindän sora islää iş yapacam...

Ölä–ölä adamın üfkesi geçmiş. Ertesi günü adam kıra çeketmiş, karı sorarmış ne iş yapsın.

– Brak! – baarmış adam, – bana sorma. Kendinin ne başına gelecek o işi yap.

Aklınca düşünürmüş adam: “Dur bakalım, – därmış, – bu yolluk da näbacek”.

Açan dönmüş adam iştä, karı bir sopa elindä kloçkayı koolarmış.

– Mari, deli karı, näbêrsin sän? – baarırmış adam...

– Öldürecäm meret kalacaanı! – karı da adamdan hızlı baarırmış, – piliçleri emdzirmer zavalılar bütün gün cıvıdadılar.

Adamın hem gülecää hem üfkesi çıkmış.

– Mari karı, – başlamış kocası akıl vermää bu ahmak karıya, – al biraz un, kar o piliçlerä papşoy unundan emcääz isin kuşlar da susaceklar cıvıdamayceklar. Kloçka piliçleri emdzirir mi?

Bu seremcedän sora adam kaliplemiş braksın bu karıyı.

Demiş:

– Gidecäm dünneyä. Nereyi gözüm görecek. Bulursam bu benim karımdan taa prost – dönecäm geeri, bulamasam, yolum buyanı gelmäz...

BOYAR HEM ÇOBAN

Bir evelki padişaa çaarmış kendi üüsek boyarlarını da vermiş onnara iş: bulsunnar cuvap şu onun üç soruşuna.

“Neredä dünnänin ortası?”, “Kaç yıldız göktä var?” hem “Näbêr o allah göktä?”

Varmış boyarlar hepsi bu soruşlara cuvap aaramaa, vakit sa onnara verilmiş az – sade bir afta...

Hepsi boyarlar aktarmışlar çok kiyat, ama cuvap bulamazmışlar. Bu boyarlardan biri taa akılıcaymış, toplamış kendi işçilerini, çıraklarını, çobannarını da onnara da sormuş, ama bunnar da soruşlara cuvap edäzmişlär. Sade çobanın biri, ani en fukaaraymış hem diilmiş pek görümlü demiş:

– Bän cuvap edecäm soruşlara...

– Hadi cuvap et! – teklif etmiş boyar çobanına. – Büük baaşış sana verecäm.

– Yok, – demiş çoban, – bän kendim cuvap edecäm soruşlara padişahın önündä.

Yok näpsin boyar, buna da kayıl olmuş. Vakıt geldiynen, boyar koşmuş faytonu, gitmiş kira çobanı da almaa padişaha götürmää hem ona bir kat ruba vermää hazırlamış (enez yapmış padişahın üzünä bölä yırtık–partal rubalı çobanı çıkarmaa).

– Yok, – demiş çoban çorbacısına, – bän faytondan gitmeycäm, kendi eşääm beni götürecek, hem rubaları da diiştirmeycäm, ko görsün padişaa beni nicä varım. Pinmiş çoban eşeenä da varmış boyarın faytonun ardına padişaha...

– Padişahın aulunda artık çok insan varmış: boyarlar, bilgiçlər toplanmışlar, kendi padişaa da aulun orta erindä bir paali skemnedä oturmuş, sormuş o bir boyara soruşlarını, ama o cuvap edämemiş, sormuş öbürünä – o da bişey söläämemiş, açan gelmiş sıra o boyara, angısında bu çoban çirak durmuş o täbu soy cuvap etmiş:

– Benim için, demiş tä çobanın cuvap edecek soruşlara... Padişaa kayıl olmuş çobanı seslemää da sormuş:

Neredä dünnänin ortası?

Çoban eşektän hop atlamış da kırılığını erä urup demiş.

– Tä buradadır erin ortası, – inanmasan, üüsek padişahım, tutun da ölç...

Padişaa burmuş kafasını da enidän sormuş:

– E kaç yıldız göktä var?

– Göktä, – demiş çoban, – taman okadar yıldız var, nekadar benim eşeemdä tüü var, inanmasanız, bunu da var nicä sayasınız tä nändä eşek, – başarmış lafını çoban.

– Helal çoban! Baarmış siyircilär...

Padişaa biraz durmuş, düşünmüş da bitki soruşu koymuş:

Sölä bana, ba erif, – demiş, – Allaa göktä näbêr?

– Näbacêydi, – usulunnan cuvap etmiş çoban, – kimdä çok var tä sizin gibilerä, hem taa da verer, ama kimdä yok, tä bizim gibilerdän, bitkiyi da alêr...

– Dooru söledi, – baarmış siyircilär...

Padişaa yokmuş ne sölesin, yutkunmuş da demiş:

– E näbalım şindi öläysadı e?

– Bilmeerim nâpmaa, – demiş çoban, – ama isteerim bunu da söleim, ani bizä ne allaktan var fayda ne da padişaktan...

KARA BAKLA

Bir adama musaafirlää gelmiş üzsüzün birisi da hiç gitmää debelenmäzmiş tä. Näpsin şindi bu çorbacı.

Laflanêr küüyün karaullarinnan. Onun pençeresinä gelsinnär da sölesinnär, ki kimdä, küüdä bulunacêk yabancı adam, hem o çorbacı cermä ödeycek, hem da musaafir olan zapa alınacêk...

Karaullar ölä da yapmışlar. Gelmişlär avşamneyin bu çorbacının pençeresinä da sölemişlär ona yukardan merkezdän izin.

– Yaarın küü, – demişlär, – sarılı karaullan olacek. Kimi bulacez, tutacez: pişman olmasın, kendinä dayansın...

Vakit ilkyazmış... Çorbacı musaafirin bu beladan kurtarmak için koymuş akıla onu yarın sabaylen çuval içinä saklansın da ekmää gidärkan taligaya alsın. Karaullardan sauştursun...

Ama kendi çorbacı üüretmiş karaulları, çıksınnar onun önünä da korkutsunnar musaafiri da beki gelmäz başka. (Bu sever o musafirliktä bütün kış durmuş).

Ertesi günü karannıktan çıkêr bu çorbacı küü içindän. Taman kenara etişmiş, çıkêr onun önünä üredilmiş karaullar. Tutêrlar çılıbırlardan.

– Hey dost, yabancı adam taligada olmasın?

– Yok, yok. Taligada sade toom çuvalarım, seftä ekmää giderim.

– Hey dost, – açan seftä gidersin, sendä şarapçık da olmalı, versänä bizä dä birär filcancık şarap.

– Olur,– demiş çorbacı, – buyurun, şevk edin...

– Karaullar içärmış hem, maana, dua edärmişlär:

– Bu çuvalda ne toomu var, dostum?

– Booday toomu.

– Allaa versin demirlisi kilä versin!

Pa-a-at! Ururmuş karaul çuvala bir sopa!

– E bunda ne var?

– Arpa toomu.

– Demirlisi kilä versin. – Pa-a-at! o çuvala da bir ururmuş.

Sıra gelmiş sorsun o çuvalı, angısında musaafir saklıymış.

– Bu çuvalda da ne var?

– Burada, – demiş çorbacı, – kara bakla.

– Allaa versin demirlisi kilä versin. Pa-a-at! o çuvala iki sopa!!

Sora dua etmiş ikinci karaul da hep sopaylan urarak. Sora da üçüncüsü də hep ölä, sora çorbacıyı kolvermişlər...

İslää aralandıynan karaullardan çorbacı çıkarmış musaafiri çuvaldan, göstermiş ona yolunu da ikisi ayrılmakta bir şarap içmişlər.

– Hey, bacanak, – dua etmiş musaafir olan. – Arpaylan boodaylan demirlisi allaa versin kilä versin, ama kara baklanın bolay taa iy kökü kurusun...

Almış üzsüz musaafir yolunu da gitmiş. Hem bundan başka bacanaana musaafirlää gelmiş.

AVCI

Adamın biri kendini avcı sayarmış. Arada–saatta avlanmaa gidərmiş. Bir kerä karısı ona sormuş.

– Nasıl avcı sän, bre adam, açan tüfään yok.

– Bän tüfeksiz da bişeydän korkmêêrım. Tä bıçak, onunnan her bir yabanıyı öldürüm!

Bu takım "kıyak avcı" gezärmiş kırı-bayırı, ama evä hep boş torbaylan gelärmiş. Karısının git-gidä taa çok üfkesi çıkarmış bu faydasız avcılara.

– Bre adam, – demiş karı, – taa sän boşuna avda gezeceñ mi?

Bän avlanmaa severim, demiş adam. Da ilerkisi gibi hep ava gidärmiş. Bir gün adam bilemiş bıçaanı islää, çevirip-çevirip bakarmış onu, bir yongada denärmiş: islää mi keser, karısına da demiş.

– Bän bu keskin bıçaklan bu yolluk avda nası-nicä bir ölüm yapacam.

– Şaşırma kendini adam, – demiş karısı, – ne lüzim sana acısız başına bela?

Seslämnemiş adam karıyı. Bilemiş taa biraz bıçaanı da gitmiş genä avlanmaa. Gidä-gidä bizim avcı daa içindä razgelmiş bir ölü yabancı. İlktän korkmuş ondan, ama sora yaklaşmış, dürtmüş yırıktan, baksın halizdän mi ölü. Canavar hem da ölüymüş. Dönüşmüş bu korkak bir-iki leşin dolayanında.

Sayıklamış türlü da düşünmüş taa iy braksın bu belayı. Alêr kendini da ileri gider. Gittikçe hep düşünürmüş.

– Sanki kim öldürsün bu yabancıyı. Bir dâ yolda karşıleêr başka iki avcı.

– Bereketli mi avcılın? Sormuş bu adamnar bizim avcıya.

– Büün, – demiş bu yalancı, – berket az. Sadä bir yabancı öldürdüm, okadar.

– Büük müydü? – başlamış avcılar diplemää...

– Derisi neredä? – sormuş öbürü.

– Bän diresini üzmedim, – demiş bu avcı, kendi da şaşarak yalanına. – Öldürdüm da braktım üzmedään.

– Neçin derisini almadın? - sormuş bunnar.

– Hadi dönelim da görelim nasıl canavar sän öldürdün? – Hep sıkıştırılmışlar bu dostu, neçin ki onnar dayanamazmışlar enilii üüremeyincä.

Döner bunnar geeri, görerlär ölü yabanıyı. Dönüşerlär hayli leşin dolayanda. Şaşarmışlar nasıl bu avcı tüfeksiz bir bıçaklan öldürmüş koca yabanıyı.

Biri da kıyıştıramazmış, yaklaşmaa yabanıya.

Bitkidä o iki avcı taa kayak çıkmışlar, yaklaşêlar, üzerlär ölü yabanıyı.

Derin nasıl düşärmış, avcı adetinä görä, almış o kim yabanıyı öldürmüş.

Geler bu avcı evä deriylän arkasında.

Başlamış taa, yıraktan karısına üünmää.

– Bän sana demedim mi, mari karı, ani bu bıçaklan ölüm yapacam? Tä ölä dä oldu. Bir canavar öldürdüm!

– Pı-ı-ı bre adam! – korkmuş karı, sevinecenkan, – Nicä sän korkmadın bu deriyi evä getirmää? Her varsaydı bu yabanının kardaşları, soyları gelmeyeceklär mi da seni isinnär?

– Bän onnarı da öldürecäm, – demiş ürekli avcı. – Bir canavardan mı sän da korkêrsın?

Bas etmiş adam deriyi hayada ama kendi o avşam uyku uyuyamamış. Düşünürmüş...

– Hem da halizdän, gelirsaydı yabanının soyları, ne yaparım bän?

Sabaylan kalktıynan, karısı ona takılmış.

– Sauştur bu deriyi belaya girecez.

– Ne yapacam bu korkaklan da? – sirkelenirmiş adam.

– İslää, – demiş karı, – gelirsalar sormaa, bän deycäm ani sän öldürdün, seni isinnär.

– Adam yaparmış kendini, ani korkmêêr, ama hayattan deriyi, karının gözünü uurlayıp, almış da ta harman auluna atmış.

Karı saydı adamdan taa şalvirmış. Bilirmiş ani adamı korkak.

– Dur, – deer aklınca, – bän seni düzecäm kefini.

Alêr biraz hamur da suvêêr onunnan pençerelerin çerçevelerini. Köpeklär toplaşsın deyin.

Avşamneyin taman yatmışlar. Başlamış köpeklär salmaa, çerçeveleri kazımaa. Karı deermiş:

– Na sana. Bän demedim mi geleceklär. Şindi nâbacez? Hadi çık da bak ne isteerlär.

– Sän çık, – dârmış adam.

– Bän canavarı öldürmedim e! Sän çık!

– Çık, mari korkak, de, ani yok adam evdä, – üfkelenmiş bu karısına. Karı çıkmış hayada. Baksa dışarı, kimsey yok. Sade köpeklär hamur için buuşurmuşlar. Nasıl yapsın şindi bu karı da vazgeçtirsın adamını avdan. Düşünmüş ölä da korkak adamı heptän korkutsun. Başlamış kendi-kendinä hayatta laf etmäâ:

– Ne isteersiniz? O yok evdä. Nâbaceeniz onu? Yarına gelecek. – deer da gider karı hızlı içeri.

– Tä, – dârmış adama, – yaptın işi bu senin avcılınnan, başımıza bela aldık. Seni sordular. Dedim yarına gelecän.

– Tfu! – tükürmüş adam korkudan. – Neçin demedin, ani o gelmeyecek. Yayıdın aazını. Laf etmäâ da bilmeersin, mari korkak.

Ertesi günü karı düşünmüş dübüdüz korkutsun adamını, da vazgeçtirsın onu avcılıktan.

Avşamneyin koyêr çiteni aulun orta erinä, ardêr üstünä o canavarın derisini, sapına da çitenini baalêr çatının bir ucunu, öbür ucunu da alêr hayada.

Karannık çöktüynen köpeklär toplaşêr genä o hamurlu pençerelerä: harıl–harıl buuşurmuşlar.

– Adam, näbacez? Genä geldilär! Bu yolluk sän çık. Bän korkêrim! (Karı korkar-korkmaz, adam titirärmış).

– Karı, – dayan biraz çıkma, söyleyim sana nicä oldu işlär halizdän: bän onu ölü buldum. Deriyi da kendin uzmedim, ama uzdü iki başka avcı, da verdilär bana, neçin ki onnarı bän yalandırdım, – dedim ani bän öldürdüm.

– Tä bölä baştan söläyädin e bre yalancı, da annadayım onnara taa avşam. Beki büün gelmeyceydilär. Şindi ne deyim onnara? – sormuş karı.

– Git da de, ani o onu ölü bulmuş.

Çıkêr karı hayada, başlêêr genä kendi-kendinä lafetmäâ.

– O diyl kabaatlı! Adam onu ölü bulmuş. Deriyi da o soymamış, – Köpeklär dışarda salarmış. Ürekli avcı içerdä titirärmış. Karı birdän kapuyu “draan” deyin kapamış!

– Adam, – demiş, – kurtuluş yok! Çık seni çaarêrlar! Hadi çık!

– Ne yapêyim şindi? – Başlamış sormaa adam karısına.

– Çık, ne yapaceydın. Yok vakit durmaa, buray geleceklär. Ya bak ne köpeklär salêrlar; – sıkıştırmış karı bu korkaa.

– Dur, – demiş adam, – Getir suvaacıyı hayattan. Bän baalayım onu belimä kuşaklan aykırı da tüfek sansınnar. Baalêr bu suvacıyı aykırı nicä bilirmış da çıkêrlar. Adam usulunnan çıkêr hayada sora sin-sin adimnêêr dışarı.

Görmüş kapu önündä çiteni. Suvaacıyı kurmuş tüfek gibi da sorarmış:

– Ne geldin? Bän onu ölü buldum. Deriyi da kendin üzmedim. Git tä filan–fişman avcılara, onnar üzdü. – Bu bölä sölenirkana, karı hayattan dartmış çatıyı çiten hızlanmış adamın üstünä. Bu korkudan baarak – hu içeri, kalpaa da düşmüş! Kapuda suvacı aykırı gelmiş da çart deyin kırılmış! Adam köstekleneräk içeri kaçmış, kariya da baarmış.

– Ne bakêrsın, mari korkak, kalpaamı çık da al!

Bu seremcedän sora ürekli avcı brakmış heptän avlanmayı.

ALLAHIN EVİNDÄ

Bir boba mülkünü oolarına çetileylän paylaştırmış. Bitkidä kendi hem bir köpecii kalmış.

– E şindi, – demiş ihtär, – benim için da çetilä atın. Kimä düşecäm, o beni hem da tä bu köpecii bakacêk.

Çetile küçük ooluna düşmüş. Almış bu bobasını hem köpecii kendinä bakmaa. Bobası hep ihtärlarmış, cangaza olurmuş. Oolunun da uşakları çok olmuş, gelin da biraz fena hem zahıroncuykaymış, ihtär kaynatasına evdä bıkmış, da onu uşaklarla bilä sokaa yollamaa başlamış, oynasın. Bir adam bu sokaktan hep geçärmış.

– Ne, ihtär boba, – adam sormuş, – hep seni sokaa uuradêrlar?

– Ne olsun, – demiş dädu, – gelin üfkelendi, dedi sauşaymışım başından sokakta duraymışım.

– Allele yaşaman senin zor, – duymuş adam.

– Zor pek, – oflarmış dädu.

– Soslä beni, – demiş o akıllı adam, – istärsan zordan kurtulmaa.

– Sesleyim, – demiş dädu.

– Paran var mı?

– Neredän para olacêk, – cuvap etmiş ihtär. – Sade bir yan avucu mangırım kaldı, bir üç ruble kadar çıksın, taa zeydä – canım.

– İslää dädo, – başlamış akıl vermää ihtära o adam, – git al lavkadan bir çölmecik, ani para toplamaa deyni. Aralıcandan doldur onu islää topraklan, üstünä da koy o senin gümüşlerindän birkaç. Çölmecii, – demiş o adam, – başı altına saklayasın.

Sesleer dādu, yapêr ne ona akıllı adam söylemiş. Birkaç vakit geçtiyinen gelin para çölmeeni görünüş dādunun başı altında.

– Hm-m-m, – düşünmüş aklınca gelin, – sayki neredä tuttu şindiyädan bu parayı kart hobur! – Başlêêr gelin dāduya hatır gütmää: kaba döşek koyêr, biyaz çarşaf döşer, – dedii er başka türlü bu parayı kartan alamaycam.

Dādunun işi heptän iy olmuş, erdän gökädan şükür edärmış akıllı zaabitä. Dādu pek ihtärlamış. Öleceykana çaarmiş oolunu da demiş:

– Çocuum o çölmecii dokuzumadan bozmaasınız.

Hele bak sän kim bozmaycek!! Dādu taa can verdicäänän, gelin yastık altından çölmää kavramış, ona bir taş! Da tez futasına aktarmış.

Baksa!.. Orada hepsi toprak! Sade üç-dört gümüş autmak için varmış.

Kör olaca!! Kara er kabul etmesin seni! Ölüncä, kart hobur, aldattın bizi, – çatlarmış üfkedän gelin.

– Çaarma popazı, – demiş adamına, – bu hoburu popazsız göm!

E nası-nicä ölüü erleştirmişlär. Gelin kocasına deyärmış:

– Adam, sän bu onun köpeciini da al yok et, zerä o da bizä dādu gibi bir oyun yapacêk.

Yok ne yapsın, adam sesleer fena karıyı. Alêr köpecii, baalêêr giisi çatısinnan da götürer kır uvasında bir aaca baalêêr, orada da onu brakêr.

Ertesi sabaa karı aararmış çatıyı: giisileri sermää.

– Sän, bre adam, kaybettin köpää, ama çatıyı ne yaptın?

– Baaladım çatıyılan köpää bir aaca da orada braktım. Boşta kalaydı, geeri gelceydi.

Çabuk bana çatı olasin! Git öldür o köpää da çatıyı getir!
Giysileri nerayı sereceyz?

Gider adam çatıyı almaa. Baksa: köpecik suuktan hem
aaçlıktan bütün gecä eşmiş, aacın yanında bir kuyu yapmış.

Denemiş adam, ani köpek eşä-eşä bir küp halizdän altın
para açıklamış!

Tezicik çıkarêr küpü, urêr arkasına, ama köpää da çatısinnan
neyinnän evä alêr...

Karı taa gördücäänän başlamış adamı takazalamaa:

– Haa-a sän genä getirersin aula o belayı...!

– Sus mari, dedi karı, – uslandırmaa başlamış onu adam, – Ya
bak burayı! Bir küp altın çıkarmış!

Karı o saat yaa-bal olmuş... Palicää – hatır: bir bütün somun
atmış önünä isin, adamlan yalpak. Yok ne söylemä.

Geçmeer çok vakit başlamış bunnar taa islää giinmä biyaz
kaba ekmek imää, geniş minderdä yatmaa, ama köpää da, ani var
bir laf, tutarmışlar el üstündä...

Günün biri köpään ömürü bitmiş – yıkılmış da gebermiş. Diil
mi ölümlü dünnä: hayvannar da, insannar da hep bir kerä ölsünnär
lääzim.

Bu adam saydı çok vakit fukaralık çekmiş, hem köpek
olmasaymış, o şindi da fukara olacêymış. Paliciin iylinii o istämemiş
unutsun. Kırısına demiş:

– Bän bu köpää popazlan, slujbaylan gömdürecäm da
gitmiş popaza danışmaa.

– Batüşka, tä bölä-bölä: öldü bir sevgili köpeciim, isterim
onu gömäsın slujbaylan...

– Sän ne delirdin mi? – Obaltmış gözlerini popaz. – Sauş,
işitmeyim seni başka bu işlän. Var mı nası allahın evinä ölü köpek
sokmaa?!

– Dur popaz, üfkelenmä, zaametın için bir torbacık altın verecäm...

Popaz susmuş. Düşünmüş. Tezicik allahı brakmış bir tarafa, unutmuş onu.

– Getir, – demiş, – avşama karannıcak olduynan altınarı hem ölü köpää da gömecez nası sän isteersin, ama sıs...

Gömer bunnar paliyi, ani var bir laf, iydän iy. Popaz, açan görmüş altınarı, ölü köpää Ay–Dimu içersindän da geçirmiş.

Bir–iki gündän sora, neredän sa, bütün küü dolmuş laflan, ani ki popaz Ay–Dimuya bir ölü köpek sokmuş. Uşaklar bu popazın ardından baarırmişlar “Popaz, ölü köpek, ölü köpek!”

Çalınmış bu iş arhireyin da kulaana. Arhirey işittiynän bölä ayıp işi çok düşünmeer: yazêr–çizer, uradêr popazı klisä işindän.

Küy içindä taa da çok başlamışlar gülmää. Popaza birisi adınca deymäzmiş. “Ölü köpektän” onu çıkarmazmişlar. O utanmaktan erä girirmiş.

Ne yapsın şindi bu tamah popaz da insan üzündä kendini pak göstereyin?! Gider o adama, ani köpää ona gömdürmüş.

– Ne yaptın sän bana o senin köpäännän?! Arhirey klisedän uurattı, ama bu bişey diil. Bütün küü güler... Tä ne fena gelir bana.

– Sus, – deer adam popaza, – bayılma, bän sizi bilirim neysiniz, para için denizä atılêrsınız. Getir bana geeri torbacıklan altınarı hem taa da bir torbacık kendindän, genä seni popaz koyacam.

Kıvrılêr popaz, kıvrılêr. İstemäzmiş parayı vermää, ama yok ne yapsın. Ayıplık taa da zor. Vermiş geeri adama altınarı hem kendidän da bir torbacık, sade aalem arasında kendini pak göstereyin.

Koyêr koynusuna bu adam parayı. Hem varmış onun iki giciykli keçisi. Alêr onnarı da edeenä. Ses eder popaza da hepsi bilä giderlär kasabaya arhirey, popazı erinä koymaa.

– Sän, – deer adam popaza, – dur arhireyim klisenin basamaklarında, açan göz edecäm sana, giräsin klisä içinä, hiç bişeyä bakma, brakmasalar da, bir türlü yap da sokul.

Gider adam arhireyä, iiler ona erädan da deer:

– Geldim danışayım cenabinizä bir saklı laf. Var mı nasıl?

– Buyur. Var nasıl, – demiş arhirey. Yaklaşmış adam islää da kulaana yakın yavaşacık söylemiş:

– Getirdim, – demiş, – buray iki keçi. İsteerim onnarı cabiniz stevonoz edäsiniz...

– Neredän çıkardın, – demiş, – bu delilii?! Birdän kızmış arhirey. – Allahın sıralarını gülmää mi alêrsın ne? Bu günahtan günah!!!

– Bän boşuna istämeerim, – demiş adam hem yapmış kendini, ani o çok-çok bilmeer ne günaa sayılêr hem ne da diyl günaa, – Verecäm sana işin için tä bu iki torba altını...

Parayı gördüünän, arhireyin üzü-gözü gülmüş. Üfkesi geçmiş. Lafı diyşilmiş.

– Getir, – demiş, – avşama benim klisemä, ama kolla kimsey görmesin, stevonoz edecäm...

Gider bunnar klisäyä. Adam keçileri pindirirmiş basamaklardan, popaza da demiş:

– Tetiktä durasın, açan çaaracam – gir!

Çeketmiş arhirey okumaa, koymuş keçilerin buynuzlarına stevnozluk vençilularını, geçirmiş taman Ay–Dimu içersinä... Bir da bu uuradılmış popaz, adamın haberinnän, girmiş arhireyin klisesinä.

Stevonoz edici arhirey gördüünän bunu dapturu gelmiş!

– Git kendi küünä da genä ol popaz, – demiş arhirey, – ama sade aazını bir erdä yayma! Ne gördün burada onu unut! Sora adama da dönmüş, – Sän da topla kendini, bir erdä sölämääsin, ani bu iyi yaptık, zerä seni!...

– İslä, – demiş adam, – bän kimseyä sölämeycäm. Deycäm, ani arhirey keçileri stevnoz etmedi. Popaz da ölü köpää Ay–Dimuya sokmadı...

Çatılmış adam malını da takır-tukur uuratmış onnarı klisedän. Evä gidärmış hem karşı gelennerä deyärmış:

– Arhirey keçileri stevnoz etmiş, popaz da ölü köpää Ay–Dimuya sokmadı...

KİM TAA İY DÜŞ GÖRÜRSÄ

Vakıdın birindä popazlan çingenä ortak olêrlar. İkisi alêrlar bir motkurcuk, ikisi büüderlär onu.

Domuzu kesmää sıra geldiynän, bir türlü paylaşamêêrlar domuzu, Çingenä istärmış nası-nicä taa çoyunu domuzun alsın kendinä. Popaz da çingenä gibi çalışırmış taa çoyunu domuzun kendinä almaa. Bu baarışmakta, bu çekiştä popaz çingenä yi geçärmış, ama alt kalmazmış.

– Bän taa islä domuzu baktım, – demiş popaz çingenäyä.

– Nezaman sän baktın? Senin elin diimäzdi başını kaşımaa, klisedä insannarı yalandırmaktan, – üfkelenmiş çingenä.

– Kötülämä allahın işini, – popaz da kızmış.

– Kötülämä, kötülämä! Diil mi dooru? Sän klisedä gezärdin, ama bän hep domuzun dolayanında. Bakardım, doyururdum. Bana taa çoyu düşer.

– Neylän sän doyurdun, açan kendinä imää sendä yoktu. Gezärdin, evdän–evä bir dilimcik ekmek dilenirdin.

– Bän şeremet çingenä, ama sän hayın çingenä, – başlamış bu popazı aykırıdan oklamaa, açan görmüş, ani popaz brakılmêêr çekiştän. – Bän baari gezerim da dilenerim, ama sän durdun erindä klisedä dilenerdin.

Popaza bu laflar pek naavlä gelmişlär. Heptän çingenäyä çivileri çıkmış. Yok näpsın tamah soyucu. Seslenirmış, biraz üfkesini

geçirirmiş. Bitkidä düşünmüş şiretliklän bir türlü lüzgerä çingenä yi ursun.

– Kayıl mısın annaşalım tä nicä...

– Nası? – sormuş çingenä.

– Brakalım domuzu yarına payetmää. Angımız taa meraklı, bir düş görecek – ona domuzun taa çoyu olacak.

Çingenäyä taman bu läüzımmiş. Popaz lafını başarır –başarmaz:

– Kayılım, – baarmış çingenä.

– Oldu, bunu da aldattım, – demiş popaz aklınca.

Olêr avşam, popaz taa tauklarlan bilä yatmış, sade islää düş görsün. Ama çingenä bu gecä hiç uyumamış. O kesmiş domuzu, toplamış çingenä leri – kendi adamnarını bütün gecä konuklamış. Sabaadan yarısını domuzun imişlär kalanını da saklamışlar.

Geler popaz şindi sorma ortaana, nası işlär.

– Ne düş görmüştürsün ortak? – sormuş şalvir popaz sırdarak.

– Bän ilkin annatmaycam, – demiş çingenä, – annat sän.

– Islää, – demiş popaz, – annadayım bän. Bu gecä nasıl tä oldu da allah geldi bizim küüyä. Ayırdı dokuz günaasız göklərə kendinnän bilä çünkü alacak.

– Batüşka, – demiş çingenä, – kimi sanki allaa ayırdı? Olmayım bän da orada.

– Dayan, – demiş popaz söyleycäm, – olma çingenä ürekli. Kär seni mi allaa raya alaceydı. Aldı daskalı karısını, küçük oolunu, büünü bilersin, o biraz maskara, onu almadı hem da beni... aldı...

– Dur, – demiş çingenä, – kär bu düşü bän da gördüm, haliz bunu. Açan gördüm, batüşka, ani sän raya gidersin, dedim: ne läüzım sana domuz! Kalktım gecenin bir vakıdı da kestim onu. Sän

bilersin dayanamadım sabaadan. Çingenä nin tatlısı varkan dayanamazmış. Söleyim dooru, şindi yok ne paylaşalım, domuzu idik. Sabaadan konuştuk...

Popaz dalmış dudaanı. Üfkedän gözleri obalmış, ama yok ne yapsın, çingenä onu üstelemiş.

POPAZIN ÇIRAA

Bir fukaara bir adam yannaşmış popaza çirak. Popaz bir cangaza, mınzalı erifmiş. İkidä-birdä fukaara çiraan izmetinä maana bulurmuş. Hem taa çok İvanı (çiraan adı İvanmış) törpülärmüş popaz ozaman, açan kefliymiş, ama keflenirmiş popaz her avşam.

Çirak onu hanidän brakacêymiş, ama akı ileri almış da yokmuş şindi ne yapsın. Boşuna mı ileri almış da yokmuş şindi ne yapsın. Boşuna mı laf kalmış "Baalı popaz kavga yapmaz". Ölä şindi İvanın da işi gidärmüş.

İstär-istemäz katla İvan enseyi. Pıksaydı annaşmışlar çiraklan işleycek popazda leleklär ötüncä. Ötär mi lelek?! Belli, ani annaşmakta popaz aldatmış İvanı hem İvan da artık duymuş bunu, ama ne yapsın? Annaşmak bir kerä olêr.

Dayanırmış İvan, ani var bir laf: duruya da yaşa da. Yutkunurmuş hem git-gidä popazlara kin beslärmüş...

Bir gün bu popaz bir büyük konuşka yapmış. Dokuz popazı aşırı küülerdän musaafirlää çaarmış.

He-e konuşkaya konuşka dener. Hem iyiler orada, hem içiler. Şaraba da şarap dener. Hem şarap kimseyä hatır gütmeer. İstär popaz ol – sarfoş eder. İvanın da çorbacısı biraz çokça sevärmüş kırmızıyı, nasıl da hepsi popazlar. İçmiş o bu konuşkada okadar, ani kör-kütük olmuş.

Girişmiş bu şindi çiraa zeetlenmää, türlü maanalar bulmaa. İvan da taman fırını yakarmış.

– Sän tä bu fırını da bilmeersın kızdırmaa...

– Sauş bazımdan, – yalvarırmış İvan, – git musaafirlerinä.
Brak beni...

– Seni bän brak-ma-ya-cam...

– Be yok ol gözümdän patlamışın, sarfoşsun erädan, git da yat, akıtma ligalarını...

– Sän kendin sarfoş. Bän, bän, – mırıldanırmış popaz, – alırsam sana tä bu ocaa yakacan şindi sırtını.

– Sän beni yakar, yakmaz, bän seni ütecäm, – demiş çırak, – da popaza bir kakma: sıkıştırmış onu kızgın fırının içinä, neçin ki artık bıkmış zavallı buvazından bu zivirtici katron böceenä.

Popaz gık da deämemiş yanmış nicä bir bal mumu yanar.

Ne yapsın şindi İvan, korkmuş da hu kaçmaa. Popazlar, musaafirler duyduynan neresi ne, takışmışlar İvanın aardına cezasınnar onu, neçin ki yaktı onnarın bir popazını deyine.

Etişer bunnar İvanı bir koyu kuprivalık içindä, sorêrlar:

– İvan nasıl girdin burayı?

– Tä ölä, soyundum çır-çıplak da tukurlandım.

Soyunêr biri, soyunêr öbürü, – biri kuprivalara yaklaştırlar. Dokuz popazdan sade biri akıllı çıkmış da demiş.

– Hadi gidip, kosayı alalım da kuprivaları biçelim. Başka türlü İvanı tutmayaceyz. Giderler hepsi kosayı almaa. (Popazlardan biri istememiş İvanı beklemää kalsın, neçin ki korkarmışlar ondan, nicä ateştän).

Geler popazlar kosaylan – İvan kuprivalık içindä yok.

– Bre neredä olsun bu? – Aarêrlar, aarêrlar: bir da baksalar: İvan pinmiş bir balaban aacın taa tepesinä. Sorêr genä bunnar:

– İvan, nası pindin orayı?

– Tä ölä, – cuvap etmiş İvan, – döndüm tepesi üstü, da ayaklarımla yavaş-yavaş tırmaştım.

Savaşêr bunnar, döner tepesi üstü biri, döner öbürü...
Hepsinin enseleri kakılmış, ama aaca pinämemişlär.

Akıllı olan popaz deer bunnara:

– Brakın bu aaca pinmeyin, İvan bizim hepsimizin
enselerimizi kıracak, hadi gidip testereyi alalım da acı keselim.
Giderlär testereyi almaa...

Taa popazlar gitticään, İvan iner da girer bir derin su içinä.
Suyun kenarında da varmış büyük-büük delikli kanarlar. Girmiş İvan
boynusundan tä bu suyun içinä da durmuş orada.

Popazlar testeräylän gelmiş, ama çıraa aaçta bulmamışlar.
Geler bunnar su boyuna. Görmüşlär İvanı girtlaandan su içinä.

– İvan, nicä girdin orayı?

– Tä ölä, demiş İvan, – kolaycacık. Baaladım bir büyük kanara
boynuma da o çekti beni burayı...

Baalêr popazlar hepsi birär büyük kanara boynularına da
girerlär İvanı tutmaa.

Tutarsın İvanı, beklä! Popazları kanarlar çekmiş suyu dibinä,
da hepsi: gıl-gıl-gıl, gıl-gıl-gıl, gıl-gıl-gıl, – bulmuşlar.

Çıkêr İvan sudan da giiner. Kurtulmuş çıraklıktan hem dokuz
küü kurtarmış soyuculardan popazlardan.

Gidärmış evä İvan hem çalarmış bir türkücük:

Gıdzı–gıdzı, kemeñçä,
Nända yattın bu gecä?
Starostanın damında
Kâr şeytanının canında
Birisini pişirdim
Dokuzunu şişirdim
Gıdzı–gıdzı, kemeñçä
Gıdzı–gıdzı, kemeñçä...

KOMUŞULUK

Saadıç kumisinnän komuşuymuşlar. Sıkça komuşuluk edärmışlär.

Gelmiş kumisi saadıcına istemää nacaa.

– Verecäm, – demiş saadıcı, – ama bakın da taş üstünä yonun.

– Te biz da ölä yapêriz her kerä e, – cuvap edi vermiş kumisi.

– İslää, – demiş saadıcı, – tä bu iş için sana nacaa vermeycäm...

* * *

Kumisi gitmiş saadıcına da kosayı istemiş.

– Saadıç, – demiş, – verin sizin kosayı biraz tatula biçelim.

– E sizin kosa neredä e? – sormuş saadıcı.

– Evdä, – cuvap etmiş kumisi.

– E neçin sizin kosaylan biçmeersiniz?

– Korkêriz kırılacêk, – cuvap etmiş kumisi...

* * *

Kumisi istemiş saadıcından burguyu.

– Verecän, – demiş saadıcı, – ama iki parmak da eri deläsiniz.

Kumisi demiş: çorbacısı biraz çokça sevârmış kırmızıyı, nasıl kütük olmuş.

– Biz aslı da her kerä birär karış eri deleriz...

– Maşalla! – baarmış sadıcı.– Kär bu iş için sana burguyu başka vermeycäm...

ALATLAMA BA, ÇINCENÄ

Çincenä yaşarmış bir zengin adamnan yannaşık. Şindi duymuş bu, ani zengin çorbacı kesmiş bir kuzu, alêr çocuunu, üüreder onu istesin zengindän kuzunun barsaklarını çorba için da giderlär çocuunnan zenginä.

Çocuu taa aula girincä girirmiş:

– Çiço, versänä barsakları, çiço versänä barsakları!

– Hepsi islää, – demiş zengin, – ama tä bu istemeniz olmasa, pek islää olacék.

Ölä, komuşu, – çingenä da kayıl olmuş, – bän kendim da tä bu uşakların istemesindän azetmeerim.

Çocuuna da dönüp bir şamar yakmış.

– Ne okadar alatlêersın, barsakları hep isteersin? – sormuş, – beki komuşu ceerleri da verecek...

BABUYLAN DELİKANNI ERİF

– Zamanayorsun, babu, – demiş delikanni erifin biri aul boyunda oturan babuya.

– Kemetayorsun, dünää sevgilisi deyip cuvap etmiş babu olana.

Geçmiş biraz vakıt çocuk yavklu olmuş gelin olacaa bizä bir peşkiri brakmış, yolu uymuş babunun sokaandan geçmiş.

– Zamanayorsun, babu! – selämını vermiş bu erif.

– Kemetayorsun, birinin sevmiş! – fisirdeyräk selämi almış babu...

Erifä bu cuvap işlemiş.

– Hm, – düşünmüş o, – bir afta ileri bän dünnää sevgilisiydım şindi birinin sevgilisi oldum. Ne bän yavklu olmaktan dönämeyecäm mi?

Düşündüü gibi yapmış taa. Gitmiş nişanını geeri almış.

Birkaç gündän sora genä geçmiş sevineräk babunun sokaandan.

– Zamanayorsun, zamanayorsun ihtär anama! – şen-şen seläm vermiş erif.

– Hayır ola, hayır ola, küü gülüntüsü! – deyip babu dönmüş erifä arkasını da çibını kakarak çömel-çömel gitmiş...

TILKIYİ DÜÜNÄ ÇAARMIŞLAR

Tilkiyi bir vakıt düünä çaarmışlar. O da zavalı şu davranışa, donnarını ütüyä urunca, geç kalmış. Düün evinä gelmiş da seläm vermiş:

– Avşamayoru, avşamayoru, dostlar düüncülär, – taa tokattan baarmış.

– Saa ol, – cuvap etmiş kaynata olan, ev saabi.

Tilki:

– Kabul muysun, düüncü, kabul muysun?

Ev saabi:

– Hatırım hoş ani buyurdun da geldin, sevgili dostum, ama neçin okadar geçlendin? Erlär hepsi kapalı.

Tilki burmuş fasıl burnusunu. Çorbacı bir aralıkta sora uzatmış lafını.

– Kaldı sade bir erimiz haylak, ama bilmeeriz beenecän mi onu.

– Nasıl er o? – sormuş tilki.

– Kümes kapusu, – cuvap etmiş çorbacı.

– Be, demä ölä, ba dostum, – sırdarak demiş tilki, – güleceemi çıkarttın...

EŞÄÄ DÜÜNÄ ÇAARMİŞLAR

Eşää çaarmışlar düünä atlı, çotraylan takım, herbir adetlerä görä.

– Gitmeycäm, – demiş kesen-kes eşek.

– Be yapma ölä, olmaz, soyun inat diildir, – çalışmış çaarıclar annatsinnar, ama eşek yok demiş da yok olmuş.

– E neçin gelmeycän? – sormuşlar bitkidä ona.

– Hm, – demiş eşek, – raz beni düünä çaarêrlar, orada ya su bitti, ya odun...

ÇİTENİ NEÇİN ORADA BRAKTIN

Bir adamın varmış pek ihtär bobası. Bıkmış karısı hastayı bakmaa da takılmış adama, alsın ihtäri da atsin onu bir yara...

Koymuş däduyu adam çitenä da basetmiş onu çiteninnän neinnän endään derin erinä.

Adamın oolu bunu görüp sormuş:

– Tätö, e çiteni neçin almêêrsın?

– Nâbacêz onu? – sormuş adam ooluna.

– E sän ihtärladıynan, seni neylän atacêz? – soruşa soruşlan cuvap etmiş çocuk...

**Söleyiřläř,
bilmeycelär**

1. Tencerä tukurlanmış da kapaanı bulmuş.
2. Ne taş attın da kolun mu aardı?
3. Söleyim kızçazım, da anna gelinciim.
4. Şakan cöbündä olsun...
5. Ver ellinnän da aara ayaannan.
6. Frenk takeyi giimiş...
7. Kürkü tersinä çevirmeyim...
8. Tütmedik baca olmazmış...
9. Aalemin işi harammış...
10. Aalemä iş harammış...
11. Horuya tutundun – oyna başadan!..
12. Verdin kendini kiraya – dayan!
13. Lelek yazı takırtıylan geçirirmiş.
14. Yamurdan kaçarkan toluya uuradık.
15. Kendi düşän aalamazmış, aalasa da yaraşmazmış.
16. Armut aacından yıraa düşmüzmiş.
17. Çok laf dermendädir.
18. Tokun aaçtan haberi yokmuş...
19. Ur tokmaa başına...
20. Karımcanın kardaşı da varmış...
21. Almanın iisini domuzlar iyirmiş.
22. Korku daayı beklärmiş.
23. Nicä döşeycän, ölä dä yatacan.
24. İştän arttırmêrsın, diştän arttıracan.
25. Azdan annamayan, çoktan hiç tä annamazmış.
26. Annamış domuz pınar suyundan.

27. Nicä anası – nicä danası.
28. Bitmedi. Bitäydi – çok olacêydi, o tükendi!
29. Eşää düyämeer, da semeri...
30. Eşään düülecää geldiynen caami kapusunda anırmış.
31. Kaş çekmää savaşırgan gözünü çıkarmaylım!
32. Okadar kusur kadı kızında da varmış...
33. İynenin ardına iplik da gidärmış.
34. Sımarlama acıdan imdat olmazmış.
35. Kara köpään buuştuu çingenä ykaya yararmış.
36. Çalışkan kuşun yıvası verilirmış.
37. Akıl verän çok, ama ekmek verän yok.
38. Sansın aazın falmış...
39. Her bir arı bal yapmaz.
40. Her bir arı bal yapsa, balın okası parasız olur.
41. Köpek suya düşmeyincä üzümää ürenmüzmiş.
42. Sıçan tülendikçä üşürmüş.
43. Orta bucak aarama.
44. Fena köpek sürüyü beklärmış.
45. Kart öküzü dibä koşarmışlar.
46. Öküzä buynuzu aar gelmüzmiş.
47. İplik incä erdän koparmış.
48. Paneerdä kesilän parmak acımazmış.
49. Zorun önündä kolay da varmış.
50. Ölülär ölülärlän, dirilär dä dirilärlän.
51. Uşaan imesi helalmış, ama giymesı harammış.
52. Aş becerenä, iş kotarana.

53. Suya gidenin susaa varmış, yan yatanın yataa varmış.
54. Prostluk daada gezmäzmiş, ama insan arasında.
55. Hayırsızları, ekmäzmişlär, onnar kendi bitärmış.
56. Kara danaa gök demeer, geleninä da yok demeer.
57. Nazlı köpek tüünü geç atarmış.
58. Yangına körüklän gitmä!
59. İlk buka tatlıymış.
60. Vakıt geçer, çatı sarılêr!
61. Bin keret ver, bir keret vermä – genä fenaysın!
62. Avşamkı üfkeni sabaaya brak, ama avşamkı işini sabaaya brakma!
63. Kuruylan bilä yaş ta yanarmış.
64. Yaş yaamurlaa çok su diil lüzım.
65. Yımirtanın kulubunu aarama.
66. Kim kiminnän, ama başçıvancı suyunnan.
67. Çok gezenin ya sırtına, ya karına olurmuş.
68. Yıldıza kement atêrim.
69. Dam deyceykana sayvan deer.
70. Çak cendemın bucaanda.
71. Kıyamayan aalemi, kendini kıyer.
72. Nicä araca sıkêr.
73. Ne da yapsak eşlär uymêêr.
74. Türküylän masalın saabisi yokmuş.
75. Gözünü fal taşı kadar aç!
76. Üfkedä bal-şeker denmeer.
77. Biyaz köpek pamukçudan azetmäzmiş.

78. Çingenä nin tatlısı varkan, dayanamazmış.
79. Aalemin tauu kaz görünürmüş.
80. Eni elek, duvarda gerek.
81. Nasıl da çevirsän, keçi hep beş.
82. Oldu! Adadık mandaları sincirlerinnän!
83. İri oturalım da uz lafedelim.
84. Sıçan deliinä sıımazmış, bir da kabak kuyruuna baalarmış.
85. Hırımı kırımı gezdim...
86. O diil düş da daalsın e!
87. Ayıya bal dattırmışlar da çaarmışlar katran da kalmamış.
88. Aazına çinem isteer, arkaya diyren isteer.
89. Daa kurusuz olmazmış.
90. Ne suvan imiş, ne suvana kokêr.
91. Bakan gözün akı varmış.
92. Sevdadan ölenlerin cennettä erleri.
93. Andın köpää – al sopayı.
94. Gücük tazının kaçması ilinmiş.
95. Bendän ne dalap edersin?
96. Bendän ne dileyecän?
97. Ayı buyurmuş tilkiyâ, tilki da kuyruuna.
98. Üşenän örümää, doymazmış kaçmaa.
99. Bän deyim dam da sän bul kapusunu.
100. Çok gezän çok bilirmiş. Çok kaçan çok kazanırmış.
101. Ataam uydu.
102. Ne malını mı aşırdım?
103. Brä, sansın maalim oldu!

104. Selâm verdim – borçlu kaldım.
105. Koca köpää yol yıpradılmış.
106. Sırana kanaat ol, verildin – kabaat ol.
107. Ödelek ettin beni.
108. Pek islâysin kalemnän öpmää olacan.
109. Ver, amıca, tekerlää da kendin sürüt dingili.
110. Kara mangır erä batmaz, sölärsin o hiç ıldırmaz.
111. Yatêr elim elim üstünä. Ne yatmasın?
112. Ona ekmek eldän, su göldän.
113. Avcılımda av eti imedim, sevdiceemä “ayolum” demedim.
114. Ahmaa düümä, o kendi da baaracêk.
115. Papuç paalı çıkacêk.
116. Aazımda tüü bitti.
117. Cömertlän sıkının bir gidärmiş. Sıkının kimär kerä bir zeedä...
118. Uramasın, tutamasın yapma mangır.
119. Görsän sän da aalaycan, bän da aalaycam.
120. Etecek oldu! Züürt çıkardın!
121. Baktım artık, canımdan da bezdim...
122. İleri git – süser, geri kal – teper.
123. Kaşıkılan verer, sapınnan da gözlerini çıkarêr.
124. Samannıkta iineyi aarama!
125. Brakıp tavada da aarêêr havada. Brakma tavada da aarasın havada!
126. Neredä ekmeersın, orada biter.
127. Aalemä kuyu kazma, kendin düşärsin.
128. Akmasa da damnêêr.

129. Hır-kötü – işlär olacêk.
130. Hava pıvardı.
131. Acı patlacanı kraa haşlamazmış.
132. Aalemin susaanda aşık olma! Alıp, hırcalar.
133. Türk kaşu ödünçmüş.
134. Damna taşu diil kuvetlän, ama durmamayca damnamaklan delärmış.

* * *

1. Sana yalan – bana gerçek.
2. Nicä malın, ölä da kabın.
3. Malına görä işin dä.
4. Paasına görä mal da.
5. Nacakta da var, sapta da.
6. Kırk kaşık – kırık kolaç, kırık iynä, kırık kazma.
7. Tükür üzüm – çıkar gözüm.
8. Onun taşınnan – onun başına.
9. At ölürsa, ko emdän ölsün.
10. İi beygirä – bir kamçı.
11. Küsän popazın torbası dolmazmış.
12. Korunan gözä çepel düşmüzmiş.
13. Yuttun mu sarmayı?
14. Korkulu düşün sonu hayır olmuş.
15. Uykuya baas yok.
16. Pietsiz türkünün duygusu derin.
17. Mal saabinä benzämesin harammış.
18. Aaraan bulurmuş – innän ölürmüş.

19. Kıştan çıkmamış köpek yokmuş, ama derisi biler.
20. İy mal küysündä satılırmış.
21. Sarıldık popazına.
22. Saa ayaanı atınca, solunu karımcılar iyer.
23. İnsanın aazı çuval diyl da baalasın!
24. Aaç yatêr, ama dinç kalkêr.
25. Karannıkta göz aksız çıkarmış.
26. Tutulan kısırak harmanı oldurur.
27. Şeytanın çarılı yırtılêr.
28. Hanidän kaba oldun da aula da ardıldın.
29. Zor oyunu bozêr.
30. Domuzların boynusuna şeytan parası yaraşmaz.
31. Haşlak fırına bir diyren koray etärmış.
32. Sert pirenin kendi kabına zararı varmış.
33. Ucuz etin dadı başkaymış.
34. Nicä çalgıcı, ölä da oyuncu.
35. İleri uçan, ileri konarmış.
36. Urduk toyu sopasız!
37. Çok laf – aarlık, ama susmak – varlık.
38. Keçi var mı – olak ta olacêk.
40. Dişinnän kırêr, dilinnän yalêêr.
41. Yaşêêr nallan mihın arasında.
42. Esirik devenin çulu yanmış.
43. Ecel maanasız olmazmış.
44. Alanda bir günah, kaybedendä – bin.

Bilmeycelär

İbikli kuş
Köpüklü taş (*Sabun*)

Zor-zor zormantı,
Zor duvara tırmandı.
Açan kızım evlendi,
O da duvardan indi. (*Kilim*)

Kat-kat döşek,
Onu bilmään eşek. (*Kıvırma*)

Daadan gelir, taştan gelir,
Yamalı dizli eniştän gelir. (*Tüfek*)

Erlär yapar yapısını,
Demir açar kapusunu. (*Karpuz*)

Anası yası, bobası kambur,
Kızı gözäl, oolu ahenktä gezär.
(*Er, çotuk, üzüm, şarap*)

Bir rublelik nişandır
İçersini şıladır. (*Elektrik laampası*)

İki öküz sarı –
Aydaycısı karı (*Gözlemä*)

Alaca mezar
Dünneyi gezer. (*Para*)

Yaalı kaşık
Duvarda yapışık. (*Kulak*)

Bir izmetçi:
Her izmet edir
Hem kendi kendini iyir. (*Mum*)

Lün-lün deredä,
Lün-lün tepedä,
Sülüksüz bir kemiksiz. (*Kelebek*)

Saksaan sakır sakırdar,
Edi bin aaç kapırdar. (*Düzen*)

Pır-pır dönär,
Ak-ak akar. (*Dermen*)

Pır-pır pırlıtı,
Tır-tır tırlıtı. (*İy*)

Acız toprak,
Kırk marat yaprak.
Ya onu bilmeli,
Ya sabaada ömeli. (*Kiyat*)

Ev üstündä deri – ayakları geri. (*Makaz*)

Arşın ayaklı – tavşam bıyıklı. (*Ekinnär*)

Gemi – suda üzmeer,
Nändan geçer, düzelder. (*Ütü*)

Horu-horu kuduru
Sepedi da dolduru. (*Elemnelär, çıkırık*)

Dokuz popaz lokması
Geridän da sokması. (*Dolma biber*)

Baalêersın-gezer, çözersın-durêr. (*Çarık*)

Var üç öküzüm:
Biri iyir doymaz,
Biri gidär-gelmöz,
Biri yatır-kalmaz. (*Fırın, tütün*)

Gecä-gündüz örüyer,
Ne içer, ne iyer. (*Saat*)

Altı kardaş yatır, ikisi
da ayakça durur. (*Merdiven*)

Uzun, eşil, datlı, şaplı. (*Hıyar*)

Daldırdım, kaldırdım,
çatlattım, patlattım,
Tokada atlattım. (*Pala*)

Edi delikli susak
Onu bilmäyän ahmak. (*Kafa*)

Lupur-tupur kalgıttı,
Ayaklarını sarkıttı. (*Kesmä çorba*)

Karşıda odun yarêr,
Ortada kuran kurêr,
Hem da kulaanı burêr. (*Kemençä*)

Bil ne?
Aazına çiyнем isteer
Sirtına diyren isteer. (*Dembel*)

Ak-pak yımırta mıysın?
Çiydä çukurda mıysın?
Kız-gelin gitti çiydemä,
Sän taa birada mıysın? (*Kaar*)

Fil – ensesindä dil.
İn sän onu bil,
Ya sabaadan öl. (*Çeki*)

Gidersin, gidersin –
İzlerin diyl belli;
Kesersin, kesersin,
Kan çıkmêr. (*Su, ekmek*)

Aara onu – o saklıda
Seslen islä – o aklında. (*Çekirgä*)

Ön duvarda bir kabak,
İçi dolu dangalak,
Dili baarı tik-tak. (*Saat*)

Uzun Miti uz yatır,
Kardaşları düz yatır. (*Kirişlän dizmelär*)

Ata-tay, mata-tay.
İncä belli kara tay. (*Karımca*)

Vivicik, vivicik,
Her birini başında birär çivicik. (*Üzüm*)

Var bir öküzüm, kulaklarını
Hem boynuzlarını kesmedän
İçeri girmäz.

(Ekmek, dilim, buka, hem aazım)

Neydir o?
Onu sän da yapêrsın,
Bän da yapêrim,
Taşlar da, kuşlar da. *(Dönmäk)*

Bilmeycä, bilmeycä
Biri-birinä iliştirmeycä. *(Sincir)*

Daadan gelir dasaycaa,
Hey mini gidi üürücää,
Fış-fış eder kuyrucaa. *(Tavşan)*

Saa yanında zümbül
Bän söyleyim da sän bil. *(Cep)*

Kaaz yımirtlayan,
Aulu atlayan. *(Kabak)*

Suda buulmaz,
Ateştä yanmaz. *(Buz)*

Gidär, gidär – izi yok,
Para kadar gözü yok. *(Kayık)*

Daadan gelir hızlan
Edi bin yıldızlan. *(Tüfek patlaması)*

Önünän otlêêr,
Kuyruunnan toplêêr. *(Kombayn)*

Avşamneyin ençesi,
Çingenä kemençesi. *(Sivri sinek)*

Gördüm aba,
Geçtim kaba.
Gördüm deri,
Döndüm geri. *(Ayaz)*

Etsiz-kemiksiz
Gungur kuşçaaзі. *(Karımca)*

Türkülär

Tudora mari

- Tudorka mari, Tudorka,
Gitmä haydudun pınarına,
Geçmä haydudun elinä.
- Gidecäm, male gidecäm.
Hayduttur benim sevdicääm,
Bän da haydudun sevdicää.
Tudorka gider aaleyarak.
Haydut da çıkêr güleräk.
- Aylämä, Tudorka, aylämä!
Sölä soyunuzda kim zengin?
- Bobam da zengin, Nikolço,
Ama İliye uyçum taa zengin.

- Hadi, Tudorka, gidelim,
İliye uyçunu soyalım,
Gözäl Lenkayı alalım,
Uyçunu kapuda uralım,
Üç gün, üç gecä konuşalım,
Külünü lüzgerä tutalım,
Bir bakır altın alalım,
Biyaz boynuna takalım.

Inçeş daayında

- Bay, Dani, oolum,
Sölesänä, oolum,
Sölä anana, ne genä yaptın?
- Sölesäm da, male,
Prost etmeycän.
Toplandık, male,
On – onbir kişi
Oturduk, male,
Bir bayır üstündä.
Orada, male, sovet kurduk:
Angı zanaat hepsindän islä?
Birimiz dedi çıraklık islä,
Birimiz dedi dilenmäk islä.
Çekettik male, Inçeş daayına,
Karşladık bulüylan batüyu.
Bulünün elindä üç günnük Semönka,

Batünün elindä altın kavallar,
Batüya, male, kaval çaldırdık,
Bulüya, male, oyun oynattık,
Semönkayı, male bulüya kıydırdık,
Bulüyü, male, batüya kıydırdık,
Batüyü, male, bizä çevirdik.
Çekettik, male, İnçes daayına
Karşladık, male, Katovski
Bar -balan beygırlän, altın

çılıbırlan.

Saldık, male, çılıbırı tutmaa:

- Geri dur, Danço, - dedi

Katovski, -

Gelin bizimnän, bänim sizinnän!

Bir çocuk urulmuş

Molebin oldu, cenk çeketti,
Molebin oldu askerä,
Yagumenin kökündä
Bir çocuk uruldu.

Ellerinnän kuyu kazêr
Hem kazêr, hem baarêr:
- Hey, kafadarlar, toplanın!
Yazın bana bir kiyat
Yollayın onu Dezgincäyä.
Çok seläm yazın bobama, -
Çok seläm yazın gelinimä;
Kapumu kitlämesinnär,
Uşaklarımı brakmasınnar.

Kurşun altında

Hepsi saldatlar cenktä,
Vasilçu da, hem Petri da.
Kurşun altında
İleri düüşä girdilär,
Vasilçu hem Petri
Altı gün düüşülär.
Kurşunnar yaayer tolu gibi,

Vasilçu urulmuş çolu gibi.
Petriya baarêr-çaarêr.
- Gel, kafadarım, taa tez,
Boşandır kopçalarımı,
Sıyır tüfeemi, kurşunnarı,
Kolay canımı vereyim...
Hem, Petri, sana söyleyim,
Açan sän evä gidecän,
Anamnan bobam çıkacak,
Çıkıp, da beni da soracak,
Sölääsin, Petre, kardaşlık,
Ani bän kaldım burada,
Karpata bayırlarında,
Karpataları beklemää...

Stuyan slujbaya gitmiş

- Stuyane, evim Stuyane!
Na vereyim sana bir kitka,
Nezaman kitka senecek,
Bän da ozaman evlenecäm.
- Tudore, evim Tudorke!
Sekiz yıl gezdim, senmedi,
Dokuzuncu yılda kitka sendi.
Stuyan da başladı aylämää...
Tarița gördü aylärkän:
- Ne sän aylärsin, Stuyanço?
Stuyanço, saldat Stuyanço?
Stuyan da dedi tarițaya:
- Benim da vardı gelinim -
O gelin yavklu olmuş.
Tarița dedi Stuyana:
- Ya sän gel bizim aula,
Vereyim sana bir kara beygir.
Üç gün – üç gecä örüyasın,
Tudoriyä da etişäsin.
Stuyan da pindi beygirä.
Üçüncü gün sabaylän
Etişmiş kendi baalarına.
Bobası baalarda kazarmış.
- Kolay gelä, bre dädo!
- Allaraz ola, saldat adam!

- Ne sän bölä kazêrsın?
Büünkü günümüz pazardır!?
- Năbayım, yolcu, kazmayıp ta?
Benim da vardı bir oolum –
Onu da slujbaya aldılar;
Bir da gelinim vardı –
Onun da büün düünü.
Ozaman Stuyan deer bobasına:
- Brak hepsini, bre tătö!
Çoktan mı gitti Tudorka?
- Eerlä atını, Stuyane,
Şindi Tudorkaya karşı gelecän,
Stuyan da pindi beygirä,
Vardı Tudorkaya karşı.
Klisä portasından düün çıkêr,
Stuyan da düünä karşı çıkêr.
- Uurlar olsun, bre saadıçlar, kumilär!
Stuyan ses eder Tudorkaya:
- Tudorke, evim, Tudorke,
Na senin senik kitkanı,
Ver benim altın üzüümü.
- Sän miysin Stuyan, sän miysin?
Ne pek simanı diyştirmişin,
Ne pek atını beslemiş?!.
Ne kitkayı alırım,
Ne da üzüünü veririm.
Kalın saalicaklan,
Saadıçlar hem kumilär!
Bän Stuyana gidärim!

Klisä soydum

Anası sordu Nikolçuya:
- Nikolço, oolum, ne günahın var?
- Benim, male, günahım çok,
Sölesäm da prost etmeycan.
Dokuz yıl oldu haydut gezdim,
Dokuz boyar kafası ezdim...
Cumayertesi, male, pazara karşı
Bän da gittim klisä soymaa.
Kanırdım-kırdım kilitleri,
Açtım, male, kapuları;

Soyundurdum Ay-Dimuyu,
Panayeyi çıplak braktım,
Sandıklara durdum baktım –
Para bana pek az geldi.
Toplandım, male, altın işleri
Altın kaşık, gümüş sini...
Sabaa karşı jandarlar
Kapularda tuttu beni.
Beşini, male, kurşuna urdum,
Dördünü, male, kesip kıydırdım,
Genä da, male, üstün çıktım.

Çekirge

Hay, çekirgä, çekirgä,
Sivri butlu çekirgä

Çekirgäyi nalladım,
Edirneyä yolladım,

Beş para verdim elinä,
Tuz-sabun alsın gelinä.

Tuz-sabun almamış gelinä,
İçmiş patlamış kendinä.

Dönmemiş o evinä,
Gitmiş başka gelinä.

Sabaa olmuş aalemdä,
Lobut olacek evdä!

De çekirgä arpaya,
Hop, sopa da arkaya...

Kaçan, kaçtı kurtuldu,
Ama buncaaz tutuldu.

Urun, kızlar, uralım,
Kanatlarını kiralım.

Vazgeçsin o gezmek

Olannar

Yalpuda olannar ot biçer,
Olannar ot biçer,
Çalımda, dolayda kız seçer,
Dolayda kız seçär.

Tankuya bu gecä saptılar,
Bir kız kaptılar.
Tezicik onu attılar,
Taligaya attılar.

Sabaalen evä geldilär,
Evä geldilär.
- Hadi Mari, geldin, in erä, -
Ha in, dedilär.

- Vay, valele bacacım!
Bacaam acıyer!
Brakın beni, anacım,
Bacaam acıyer!

Çıkarınız tekerlää,
Çıkar ettilär.
- Hadi mari, şindi in erä, -
Ha in, dedilär.

- Vay, valele, vay belim!
Hem da bir elim! –
Açan islää baktılar,
O diylmiş gelin.

O bir kara babuymuş,
Altmış yaşında,
Ne bir dişçöz aazında,
Ne saç başında...

Koca karı

Mari, karı, koca karı,
Sattın bana koca kazı.

Sekiz kişi odun yarêr,
Dokuz kişi ateş yakêr.

Üç gün oldu kaynadırız,
Kaldırıp da oynadırız.

Çıkarıp da oynadırız,
Genä sokup kaynadırız.

Gagasını kesmemişlär,
Guşasını deşemişlär.

Kaz kaldırmış başını bakêr,
Çüvenin kulbunda kaşını yakêr.

Kaynatmaktan çüven çatlêr,
Kaz içindä kalkıp atlêr.

Edi kilä darı idi,
Hepsindän da dadı iydi.

Mari karı, uursuz karı,
Neçin sattın sän bu kazı?

Üç gün oldu kaynadırız,
Çıkarıp da oynadırız...

Şu Çadırın buzları

Şu Çadırın buzları
Moda dartar kızları,
Pınardadır sözleri.
Pınara toplaşıp gülerlär
- Ölä mi, Kotän, bölä mi,
Petrika seninnen bilä mi?
- Ölädir, Dimuş, bölädir,
Petrika benimnen bilädir.

Petrika dedi Kotäna:
- Kaç be Kotän, kaçalım!
Kayışçı Yani tutacek,
Kayışçı Äni tutacek,
Beşär sopa uracek.
Lamburdandır sopası,
Beş para rakının okası
Beş oka rakı verecän
Kaçıp kurtulup gelecän.
Kötän kaçtı kurtuldu,
Dar köprüdä tutuldu.
Dimuş papşoy patlattı,
Kotäni köprüdän atlattı.
Al fasülä alarêr,
Kotän Dimuşa yalvarêr:
- Aman, bre Dimuş, brak beni,
Saadiç yapacam seni.
- Kotän gibi canabet,
Pantalonnarı amaanet.
Kotänin kalpaa burmalı,
Derä boyunda durmalı,
Arkalarına sopa urmalı...

Babunun tırnaa

Babu oturmuş kıırma yaalêr.
Babunun elindä tırnak azêr.
Babu pazıyı tepesinä dizer,
Sıçancık sofra üstündä gezer:
Gözçezleri yaa küpündä,
Kulacıkları un içindä,
Kuyrucaa süt içindä;
Kirpicäkleri unnanmış,
Kulacıkları yaalanmış.
Babu enidän pazıyı yaydı,
Sıçan sofradan sergenä kaydı.
Sıçancının aardına – hu kedi
Babunun sergeninä pindi...
Sergendä bir paldırtı,
Sergendä bir küldürtü,
Çölmeklär, kaymaklar – erä
Kaymaklar erä düştü.

Hızlandı babu sıçana urmaa,
İlişti ansızın neya sa tırnaa.
Hepsi kaçtı, kurtuldu,
Babunun tırnaa tutuldu.

Kim taa gözäl?

Ha mari hey, ... hey!!!
Kız dârmiş, bân gözäl,
Gelin da dârmiş, bân gözäl...
Kızlan geldi buluştular,
Kızlan gelin çekiştirilär:
- Mari, kız canaabet, kurulma,
Çocukların yanında burulma!
- Sän da gözälsin, ama,
Bän sendän taa da gözäl...
Mari hey... mari hey...
- Sus mari, gelin, horospu!
Bänim sendän taa gözäl.
Senin gözelliin ellerdä gezär,
Benim sa adım gözellii düzär;
Bän senin yanında bal-şerebet,
Sän beni yanımda babu – şeremet;
Bän benzärim açmış gülä,
Sän benzärsin geçmiş gülä.
Gelin de demiş, ha soralım
yolcuya
- Yolcu, bre yolcu, nedir gözäl?
Baş-şerebet mi, osaydı
Açmış gül mü?
Yolcu da demiş:
- Bal şerebet da gözäl, ama
Açmış gül taa da gözäl...

Düzen

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum,
Öküzä verdim dokusun.
Öküz onu dokumadı, (2 kerä)
Öküz onu boynuzladı.

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum,
Domuza verdim dokusun.
Domuz onu dokumadı, (2 kerä)
Domuz onu kalakladı,
Domuz onu malakladı.

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum.
Kediyä verdim dokusun.
Kedi onu dokumadı, (2 kerä)
Kedi onu tırnakladı.

Sekizdän da pamuk aldım,
Dokuzdan da düzen koydum,
Sıçana verdim dokusun.
Sıçan onu dokumadı, (2 kerä)
Sıçan onu kıymıkladı.

Pirä

Pirä gelir kütür-patır,
Bän onu sandım devä, katır.
Edi kişi ensämedik,
Kanırdık da enseyäverdik.

Derisindän minder kurduk,
Kemiklerindän köprü yaptık.
Edi bin asker köprü yakırladı,
Taa da köprü kırılmadı.

Hay, keten, keten!

Bän biläydım,
Bän biläydım,
Bu fırını yakar mıydım,
Buzlu keten atar mıydım?
Buzlu keten zarar için,
Üç can birdän yakar mıydım?
Hey keten, keten, buzlu keten... (2 kerä)
Kuzu gibi yatışılar,

Melä gibi bakışirlar;
Alma gibi yanakları,
Kirez gibi dudakları,
Güvem gibi gözçezleri...

Hay keten, keten
Zulum keten... (2 kerä)
Çok selemlär Rada kakuma,
Tezçä gelsin, iilenmesin,
Yollarda da dinnenmesin...

Hay keten, keten
Buzlu keten...
Buzlu keten...
Hay keten, keten
Zulum keten...

Üşüdüm

- Üşüdüm, üşüdüm,
Vay, benim canım, üşüdüm.

- Giy kürkü, giy kürkü,
Vay, benim canım, giy kürkü.

- Yok kürküm, yok kürküm,
Vay, benim canım, yok kürküm,

- Alsana, alsana,
Vay, benim canım, yok para

- Çalsana, çalsana,
- Vay, benim canım, çalsana,

- Çalmaycam, çalmaycam
Vay benim canım, tutarlar.

Bir düş gördüm

Dün avşam bän bir düş gördüm:
Düşümdä booday doldurdum,
Çanı taligaya üklettim,
Sabaadan Bolgrada vardım;
Penuyä taligamı çektim,
Bodayımı paalıca verdim.
Gelin mä stevonozluk aldım,
Kendimä burnuz kestirdim,
Evä da gecä kaldım.
Kanezirin köprüsünä etiştım, -
Üç haydut önümä çıktı:
Birisi çılbrı tutêr,
Birisi taligaa pıner,
Birisi paramı alêr.
Paramı da aldılar,
Bana da bıçak saldılar...

Pelivan

Stuyanı düünä çaardılar.
Stuyan da düünä gidecek.
Stuyana mamusu deer:
- Gitmä, Stuyane, oyanı,
Ayılar seni iyecek.
Stuyan mamusunu seslämedi.
Gidärkan başka yoldan gider,
Gelirken daa yolundan geler,
Çıkêr daadan ayılar,
İerlar bir düüncü insan.
Kalêr Stuyannan bulüsu.
Ayı da deer Stuyana:
"Stuyane, Stuyan-pelivan,
Gel biz da bir siir edelim".
Ayıylan Stuyan tutunêr
Üç gün, üç gecä güreştilêr.
Ne ayı Stuyanı enseer,
Ne Stuyan ayıyı enseer.
Stuyan da gider bulüsuna,
İsteer bir kaşıcak su.
Stuyana bulüsu deer:

“Stuyane, Stuyan-pelivan!
Üç gün üç gecä güreştiniz
Ne sän ayıyı üsteledin,
Ne ayı seni üsteledi...”
Stuyana pek aar geldi
Bulusunun bu lafı.
Enidän güreşä tutunêr.

Ayı tuttu erindän
Kara kannar akidêr,
Stuyan da tuttu erindän
Etlen kemik koparêr,
Beş karış eri sarstirêr
Ulu daayı sarstirêr,
Stuyan ayıyı üsteleer.

Zadunaykada

Zadunaykada idik, içtik,
Valkaneş deresini gecä geçtik.
Duşmannar da oradaymış.
Çıktı onnar önümä:
Biri durur saa yanımda,
Biri durar sol yanımda.
- Sölä, İvan, - dedi dinsiz, -
Öldürürüz birkimseysiz. -
Derä-tepä demedilär, -
Üzümü-gözümü çürüttülär,
Endeklerä sürüdülär.
Altım yaprak,
Üstüm toprak,
Karaullar pekçä korkak.
Çok selemnär ihtär anama,
Çok selemnär ihtär bobama
Hem benim ihtär anama,
Hem genç gelinimä,
Hem garip uşaklarıma.
Uşaklarım gezişirlär,
Sokak, sokak dolanırlar,
Bobasını aylanırlar.

Tudorkanın düşü

Tudorkaya, mali mo, dünür geldi
Dimitrovkadan, Hacı Demyandan.

Tudorkayı verdilər Dimitrovkaya.
Tudorka, mali mo, yattı dinnenmää.
Düşündä gördü Hacı Demyanı:
Gitmiş Demyan topraklaa.
Topraklık üstünä yıkılmış.
Tudorka uykudan uyanêr,
Tudorka malisinä deer:
- Mali mo, male, hele kalk,
Ya seslä ne düş gördüm bän.
Tudorkanın malisi deer:
- ...Tudorko, bakma sän düşünä.
Taa iy bak, Tudorko, işinä,
Tudorka lafını bitirdi,
Bitirdiynän tokada çıktı.
Baksa küüyün bayırına –
Bayırdan bir atlı geler,
Kara beygirli bir atlı,
Çılbırında yol bezi baalı.
Gelä, gelä geldi Tudorkaya:

- Kolay gelä, Tudorka!
- Allaraz olsun, bre atlı!
- Çok selemlär getirdim,
Getirdim Hacı Demyandan.
Hacı Demyan er altında.
Demyanı topraklık bastırdı.
Tudorka başladı aylemää,
Tudorka dedi mamusuna;
- Mali mo, male, bu benim düşüm,
Benim düşüm aslı çıktı...
Hacı Demyan yaşınnan gitti...
Gelin Tudorka gençecik yandı...

Tunada

İşidiniz, söyleyim,
Nelär oldu Tumarvada,
Tumarvada, Tuna suda.
Tanas olan yavklu oldu.
Çarşamba günü perşembäyä karşı
Kalkı Tanas agasına vardı;
- Hadi, bre batö, kasabaya gidelim,
Genç gelinmä ruba seçelim,
Kumaş bulalım, şarap içelim.
Tuna boyunda yarışmak gider,
Kayıkçlar suda üzer.
Tanaslan agası ruba aldılar,
Ruba aldılar, kumaş seçtilär,
Kumaş seçtilär, şarap içtilär,
Kayıklara pindilär,
Yarışa girdilär.
Tanas hem agası
Üstün çıktılar,
Mükafat aldılar.
Tanaslan agası genä çıktılar,
Su ortasında taa bir siyr yaptılar.
Neredän da esti bir fena lüzgär,
Bir fena lüzgär ansızdan lüzgär.
Dalgalar üüştü, karannık düştü –
Tanaslan batüsü Tunada buuldu.

Vasilin Düşü

- Cumaertesi, male,
Pazara karşı,
Bän bir düş gördüm:
Nikolay batüylan
Kara üzüm idik,
Kırmızı şarap içtik.
Ne olacek, male,
Benim bu düşüm?

- Kara üzüm, oolum, kahr,
derlär

Kırmızı şarap-haber, deerlər.
Vasil da kalktı,
Gitti da kuşandı
Hem kesti bir dilim ekmek,
Gitti punara da çekti
Bir kazan, kazan su.

Vasilin kazanı çıxarmaa,

Konu – komuşlar topladı

başına:

- Ele dur, bre Vasil, nâbêrsın

sân?

- Brakınız beni, konu-

koşmular,

Kazanım düştü bân onu çıkardım

Vasil inincek pınar içinä

Lumburtu koptu pınar kauştı!

Taşlar içindä Vasil kaldı!

Üç gün, üç gecä pınarı kazdılar

Dördüncü günü Vasili buldular

Canı içindä soluk aazında

Vasili erdän çıkardılar

Genä dä erä koydular.

Paçiko, kızım!

İki kabak, bir makak,

Dobridä Koliyâ pristan konak.

Çarşambaa karşı başlandı,

Perşembäâ karşı haşlandı,

Zavalı Hacı haşlandı.

Kendi karısı haşlandı.

- Hacı, kaldır başını,

Yastık koyalım.

O yastık diilmiş,

O kementli çatıymış.

Atan kemendi –

Karısı kendi,

Kollarını tutan -

Oolu Miti,

Kanını içän –

Kumisi Koli.

Paçiko, kızım,

Aç kapuyu,
Çıır komşuları,
Kurtar bobanı.
- Bobacıım, boba,
Nasıl açayım,
Karaman oolun
Kapuda durur?
- Paçiko kızım,
Kır pençeräyi,
Çıır komşuları,
Kurtar bobanı.
Paçiko, kızım,
Kaldır başımı,
Al altınarı,
An bobanı...

Tamah Tudorka

Dokuz çırak kosa çeker,
Tudorka yalnız kayırım toplêêr.
Toplêr hem demet baalêr,
Hem da biçintilii tırmalêêr.
Stuyan da geldi da dedi:
- Tudorko, çemrek Tudorko,
Sabaa ekmää gelip geçti,
Üülen ekmää gelip geçti.
Çıraklarını doyurdun mu?
- Olmadı vakıdım doyurmaa,
Başakta arpa döküler.
İşlesinnär bir kerä imedään...
Tudorka tamah tamahlıktan
Unuttu uşaanı tarla başında.
Tudorka kaçarak evä gitti,
Çıraklara imää hazırlêêr.
Hem imää hazırlêêr,
Hem da malları tırmalêêr,
Dokuz inek saasın läözım.
Küçük İvançuyu aklına getirdi:
Hepsi işleri braasın läözım.
Tudorka işleri brakmadı,
Dokuzuncu inää sayarkana
İnään biri lafetti:

- Tudorke, tamah Tudorke!
Senin uşaan tarlada
Yandı sıcaktan susuz,
Sıcaktan, nasıl bir üsüz.
Git kurtar onu ölümdän.
Tudorka – kaçarak tarlaya...
Az mı kaçmış, çok mu...
Tarlaya gecä etişmiş.
Uşak sa ölmüş da şişmiş.
Tudorka da katılamış,
Uşaan yanında can vermiş...

Prtre, Petre...

Hay, Petre, Petre,
Saraylı, Petre,
Çalışkan Petre!
Çalışa kaça,
Çıktın bir düzä.
Ö düz üstündä
Saray çeketti.
Altından saray,
Gümüştän aul,
Bulka da dedi:
- Hay Petre, Petre,
Çalışkan Petre,
Arta da kalaydı
Altından saray,
Gümüştän aul,
Açan yok
Senin candan evladın.
Petri da dedi:
- Ayläme, bulka,
Bulka Tudorka,
Varıp gidecäm,
Kuyumculara,
yazıcılara
Doktürecäm sana
Altından evlat.
Petri da gitti,
Gitti kuyumculara.
Kuyum-yazıcılara

Döktürdü Tudorkaya
Altından evlat,
Gümüştän lülka.
Üç gün, üç gecä
Salladı Tudorka.
Ne "mamu" dedi,
Ne "tätü" dedi,
Ne sesi çıktı,
Ne da aaladı.
- Hay Petre, Petre,
Saraylı Petre,
Çalışkan Petre!
Arta kalsın
Altından evlat,
Gümüştän lülka!
Üç gecä oldu
Sallêêrim onu.
Ne "mamu" dedi,
Ne "tätü" dedi,
Ne da ayledi.
Arta kalsın
Altından evlat,
Açan yok senin
Candan evladın.

Boyçu

Hay Boyço, hasta Boyço,
Hastalanmış, hasta yatmış.
Az mı yatmış, çok mu yatmış,
Konu-komuşlar hiç gelmemiş,
Soy-senselelär hiç dolaşmamış.
Neyandan da duyêr karaca kartal.
Uçmuş gelmiş, Boyçuya konmuş,
Kanatçıınnan gölgä tutmuş,
Kuyrucannan lüzgär yapmış.
Ne yandan da bulmuş, sütlän
doymuş.

Boyçu da tezdä kalkınmış,
Kalkınmış, oturmuş, sormuş:
- Hay kartal, kartal, karaca
kartal,

Neçin bu senin iyliin bana
uruldu?

- Hay Boyço, saa-selem, Boyço,
Bir vakıtlar bozgunculuk oldu,
Benim anam uçtu gitti,
Bän çekettim uçmaa, erä düştüm,
Kanatçımı kırdım.
Aboz taligaları üstümdän geçti,
Hem bitkinci taligada
Senin, Boyço, anacındı.
Anan aldı beni fartasında,
Sardı, yısıttı, evä götürdü,
Kanatçıma mehlen* koydu.
Ne yandan da buldu – sütlän
doyordu.
Ne mutlu canına iylik yapana...

Boba betfası

- Nikola, oolum, Nikola!
Nikola atlı gider
Bobası yayan örüyer.
- Nikola oolum, Nikola!
In da çöz benim ellerimil!
Yarın allahın günüdür,
Bän da yıkayım üzümü,
Bän da edeyim duvamı...
Nikola indi beygirdän,
Çözmedi bobasının ellerini,
Ama indi da taa sıktı,
Bobası da dedi ooluna:
- Nikolo, oolum Nikola!
Bän sana betfa edecäm –
Dokuz yıl hasta yatasın,
Dokuz da döşek çürüdäsin,
Dokuz yorgan çürüdürsin,
Çavdar sapı gibi kalasın,
İinä kulaandan geçäsin,
Filcan dibindä oturasın,
Üsüklän sucaaz içäsin,
Genä da can vermääsin...

.....

Nikola hasta hastalanıyor,
Dokuz yıl hasta yatıyor,
Boba betfası tutuluyor.

Uzak yola

Çekettim, male,
Bir uzak yola,
Bir uzun yola,
Üç günnük yola.

Saadiç da ilerdä,
Çotra elindä.
Çotrada, male,
Kırmızı şarap.

Hepsinä verdi,
Bana vermedi.
Düşümä geldi,
Gücümä geldi.

Çekettim, male,
Baalara gitmää,
Baalarda, male,
Kara üzüm var.

Attım aazıma
Bir tenä üzüm,
Urdu başıma,
Düşüm kökünä.

Stanka

Kızlar, gelinnär
Toplandı bez çırpmaa.
Hepsi gülüp söyler?
Stanka ne güler, ne söyler?
- Neyä bän gülüp söyleym?
Benim ne anam var, ne bobam,
Ne kardaşım, ne kızkardaşım...
Bir da bayıra baksalar

Kara çuma geler
Al beygırlän edeendä,
Tefterinnän elindä.
Hepsi çumadan kaçêr,
Stanka çumaya karşı çıkêr.
- Alsana, çumo, canımı -
Yok ne anam, ne bobam.
Çuma da dedi Stankaya:
- Hele tut, Stanko, beygirim,
Bän da bakayım tefterä.
Çuma dedi baktı tefterä:
- Stankele, mari Stanko,
Bän seni şindi almaycam -
Tefterdä yazılı yoksun.
Şindi bän alacam
İki kavalcı çocuk
Hem iki oyuncu kız.
Kızlar Dañçunun,
Çocuklar Vançunun,
Şän da açan olacan
Edi uşak anası,
Ozaman seni da alacam,
Edi da üüsüz brakacam.

Nene, nene ...

Hay, nene, nene,
Poy canım, nene,
Attılar beni
Yat-yaban erä,
Kır uvasına.

Dokuz yıl oldu
Yatıyorum bän,
Dokuz da döşek
Çürüderim bän,
Dokuz da yorgan
Eskiderim bän ...

Petri kardaşım,
Kosti yoldaşım!
Ya ver bana, ver

Niceydi ölä,
Ölä dä durêr.
Petri kardaşım,
Kosti yoldaşım!
Kurdurun bana
Bir küçük çöşmä

Sekiz kurnaylan,
Dokuz krujkaylan.
Sucaz içsinnär,
Gelän geçennär
Raabet etsinnär.

Petri kardaşım,
Kosti yoldaşım!
Kurunuz bana

Çakır aynayı
Koyayım dizimä,
Bakayım benizimä –

Sararmış mı, osa,
Kararmış mı osa?

Bir küçük sofrä
Sekiz dilimlen,
Dokuz çanaklan.
Gelän geçennär
Ekmek isinnär,
Raabet etsinnär.

Hay Ninä

İçeri girerim, hay ninä,
Evlär diil benim;
Sofraya bakêrım, hay ninä,
Sofra diil benim;
Dışarı çıkêrım, hay ninä,
Aula bakêrım,
Aul da diil benim;
Tarafa bakêrım, hay ninä,
Taraf ta diil benim;
Küüyä da bakêrım, hay ninä,
Küü da diil benim.
Ayläyin gözlerim!
Siz salındırdınız beni,
Siz kaldırdınız beni.
Brakın gideyim, hay ninä.
Bobacıım pek ihtâr,
Hasta ninemiz, hay ninä,
Kardaşım pek küçük,
Pek ihtâr anacıım –
Gözleri görmäz, hay ninä...

Aman, aman, draginko

Todurçu kaval çalêr
Hem da bulüsünü anêr:
- Haman, haman, bulö-lö!
Neredä senin o erin?
Neredä senin o erin?
- Haman, haman draginko,
Benim o erim pek derin,
Benim o evim pek yırak.

Kara er emer tenimi,
Yılannar içer kanımı.
Aman, aman, draginko,
N b r senin o bat n?
- Bat  da, bul , evlendi,
Eni da bul  edindi,
Sana da benz r bulmadı, -
Sofrada divan durmadı,
Filcana t rk  almadı.
- Haman, haman, draginko,
N b r o benim uacım?
- Aman, aman, bul -l !
Senin o uacın, bul ,
Ba penered  otur r,
Gel n geen , "mamu" deer;
"Benim" deyip da sevmeerl r,
Bir parça ekmek vermeerl r".

Vano

Hay Vano, Vano
Biricik İvanço!
Vanuyu mamusu
Giydirdi d zd 
Pindirdi atına
Yolladı Vanuyu
Popazısız k y y 
Mezarsız er 

Baktım onnara,
Ecelsiz taa iy.
- D n geeri, Vano,
B n al rım her erd .
- D nmeyc m,
Tecelsiz er 
Kurtulsun  l md n.
Vanuyu karladı
Arhangel Mihail:
- Hay Vano, Vano,
Ner y gidersin?
- B n giderim
Popazsız k y  -

dönmeycäm!
dönmeycäm!
Seni seslämeycäm!
Sän dä yalancı,
Hocanız da yalancı.

İvançu!

- Bre İvanço,
Uyur muysun, uyansana,
Gül yastısına dayansana,
Tecel çatı yınansana.
- Bän bu gecä bir düş gördüm:
Buvazıma bir şiş urdu.
Of, canım, sabaa olsa,
Sabaa olsa aydınna...
İvançu Kışlaa vardı
Kööselerin merasına.
Sürerlär sıra, sıra,
İkişär öküz, puluk dokuz,
Dokuz çırak.
İvançu da geziner,
Geziner hem tembehleer:
- Haydayınız, durmayınız,
Malcazlarımı kıymayınız...
Neredän, geldi amuca bobası:
- Kolay gelä bre İvanço!
Az ekäsin, çok kazasın!
Güzä seni evereceyz.
- Saa olasin, şanlı bobam,
Bän bu güzün evlenmeycäm
Bän bu güzün, belli, ölecäm...
- Söläme ölä, bre İvanço,
Anan seni işittiynän
Nerelerdä aaraycektir,
Düşüp erä aalaycektir...

Üç karık

Pazara kaarşı bir düş gördüm.
Pazara karşı düş hayır sööleer.
Kapu önündä bir yapı.
Yapı yanında üç üüsek kavak.
Kavak yanında bir derin pınar.
Pınar aşında bir gercik başça.
Başça içindä üç karık çiçek,
Karının birindä katmer kalanfır,
İkincisindä – ufacık feslen,
Üçüncüsündä – sarı kamçıta.
Bän sulêêrım – onnar senerlär,
Bän kazêêrım – onnar kuruyêrlar.
Annaysınız, - ani ölecäm,
Kazdırasınız mezar –
Bir mezar dört köşeli olsun,
Dört köşäylän, üç pençeräylän,
Üç pençeräylän, iki kapuyulan.
Pençeräylän, iki kapuyulan.
Pençerenin biri günduusundan yanı,
İkincisi üülendän yanı,
Üçüncüsü canımdan yanı...

Açan ölecäm...

Varvaro, mari Varvaro!
Ölecäm, Varvaro, ölecäm,
İki da üüsüz brakacam.
Açan bän, Varvaro, ölecäm,
Kapanık başını dartasın,
Kara da ruba giyäsın,
Her Pazar klisäyä gidäsın,
İkişär mumcaz yakasın,
Hem da beni da anasın.
Nadi kızıma adayasın
Üç distina er veräsın;
Georgiğa oolumu unutmaasın –
Bütünnä averiyeyi ona brakasın.
Açan da kırkım gelecek,
Açık başını dartasın,
Gözäl rubanı giyäsın,
Mezarcıları ödeyäsın,
Beni da her gün anaasın...

Keçiciim

Keçicimin buynuzçuundan
Tarak mı yapayım, male? (2 kerä)
Refren

Zümbüllü baalara,
Keçi pindi dallara,
Tarak mı yapayım, male?

Keçiciimin kafacıından
Çotra mı yapayım, male? (2 kerä)
Refren

Keçiciimin dişçezindän
Sedef mi yapayım, male? (2 kerä)
Refren

Keçiciimin bacıından
Çırtma mı yapayım, male? (2 kerä)
Refren

Keçiciimin sakalcıından
Çetka mı yapayım, male? (2 kerä)
Refren

Keçiciimin dericiindän
Daul mu yapayım, male? (2 kerä)
Refren

Keçiciimin kuyrucaandan
Süpürge olacêk, male: (2 kerä)

Zümbüllü baalara,
Keçi pindi dallara,
Süpürge yapacam, male.

Üsüzün düşü

Tudorka gitti baalara
Baalara maslini toplamaa
Tudorka maslini bulmadı
Tudorka gidincä yoruldu
Tudorka yattı dinnenmää
Maslini aacının altına
Eşil da çimen üstünä
Tudorka uykuya daldı
Tudorka uyuklaa kaldı
İlk mamusu düşünä geldi
- Tudorke mari, Tudorke, - dedi, -
Bän oldu dokuz yıl öleli
Kim senin başını yıkêêr?
- Kim senin peliini örer?
Tudorka dedi mamusuna
- Bobam enidän evlendi
Başka bir mamu aldı
Ama senin gibi almadı
Başımı da yıkêêr,
Peliimi da örer,
Genä sana benzämeer
- Ele getir kızımı, tekneyi
Bän da yıkayım senin başını
Ufacık peliini öreyim
Kızım, deyip da seveyim
Tudorka getirdi tekneyi...
Nändan da bir lüzgär esti
Bir lüzgär, incecik lüzgär
Maslini aacını salladı
Tudorkanın yanacına
Bir maslini düşürdü

Tudorka birdän uyandı
İlk anasından ayrıldı...

Anacımın topraana

Aman Allahım, Allahım,
Yaratsana beni bir kuş,
Bir kuş, kanadı gümüş.

Bän da uçup gideyim
Anacıımın mezarna,
Anacıımın topaana.
İki yanını açayım
Bir-iki laf danışayım.
- Anacıım, ana, sevgilim,
Acıdan tatlı olur mu?
Eldän da kardaş olur mu?
- Acıdan da tatlı olmaz,
Eldän da kardaş olmaz...

Üsüz eceli

Zaharinin başçası dolu,
Dolu duşmannar dolu,
Üsüzü da tuttular,
Sincirlerä baaladılar,
Hem şamarlan şamarladılar.
Düüdülär hem kabaatsız,
Onu suda verdilər.
Daavacı dedi üsüzä:
- Sän, üsüzüm, ne günah yaptın
Da seni buray getirdilər?
Üsüz cuvap verämedi,
Doldu yaşlan gözleri.
Üsüz yok kim acısın,
Üsüzü kabaatsız kapadılar.
Beş yıl oldu çürüyer
Karannıkta kapanda.
Taş olup da dayanêr
Er olup da geçirer...

Genç oldum

Bän da, male, genç oldum,
Gençliimdän taa üsüz kaldım.
Saçımı tarayıp gezmedim,
Sevdiim rubayı giymedim,
İstediim alaya çıkmadım,
İstediim sokaktan geçmedim...
İstämediim erdän geçirtilär,

Bir filcän zahir içirttilär.
Alıp başımı gidecäm,
İncelip tä ölecäm.
Yanmêêrım, male, öleceymä,
Yanêrım, male, gençliceymä.
Başçada güllär açtı, male, elli,
Analı-bobalı olan, male, belli;
Arpa, booday, male, belli;
Üsüz olan, male, seçilir.

İlenka

- İlenko, mari İlenko,
Gelsäne bizä, bizim olasın.
Neya biz bukadar istendik,
Açan biz alınmaycez?...
- Nasıl gideyim sizä?
Batümlän bulüm brakmêêrlar,
Batümlän bulüm vermeerläär...
- İlenko mari, İlenko!
Al çölmeciini da gel bizä
Bulündan batündan saklı.
Gel bizä, bizim başçaya.
Bizim başçada bir sarı yılan var.
Bän sandım onu bir topuz altın.
Alalım, Lenko, o yılanın zahirindän,
Koyalım senin çölmeenä.
Karıştır, Lenko zihiri,
Zihiri biyaz rakıylan.
Açan batün gelecek tarladan,
Ver ona yorgunnuk rakısı...
İlenka düzdü zihiri:
- ...Na, bre batö, vereyim
Bir yorgunnuk rakısı...
Batüsü dedi Lenkaya:
- Buyur, İlenko, sän ilkin!
Açan bän batü, buyuracam,
Lüzım mezarımı hazırlaasın.
Batüsü Lenkaya küsmegi,
Batüsü Lenkaya dedi:
- Var mıdır olduu, işidildiy,
Kızkardaş kardaşı otalasın?
Var-git, sölä yavkluna –
Verecäm seni istediinä.

Gankayı mamusu vermedi

Gankaylan Todur istendi,
İkisi edi yıl istendi.
Gaykaylan mamusu vermedi,
Todurun soyunu beenmedi.
Todur geçer sokaktan
Kara beygirini kurdurarak
Kurdurarak, kırdırarak.
Todur da deer Gankaya:
- Hadi, mari Ganko,
İnelim başaya, inelim,
Başçada açmış al güllär,
Al güllär hem da zümbüllär.
Koparıp al gül takalım,
Dönüp da geri bakalım.
Ganka da oturêr başçada,
Başçada al güllär altında,
Biyaz modaylan başında.
Hem ayleer, hem da ölä deer:
- Ne mutlu canına, kim istener,
Kim istener da yavklusuna gider.
Benim da vardı bir yavklum,
Bir yavklum dokuz yıllicak...
Todur da der Gankaya:
- Ganka mari, Ganke yavklum!
Hasta yapasın kendini,
İstääsin mamundan, istääsin,
Kuştan iyşi yuurt istääsin,
Ak balık kanı istääsin,
İstääsin da buldurasın...
Görsün o, nasıl sevda ayırmak,
Görsün o, nasıl yok bulmak.
Nasıl mamun sana yaptı,
O da şindi ölä çeksin.

Sarı yılan

Yanka gitti baalara,
Baalara dut toplamaa.
Yanka dut bulmadı,
Yanka buldu bir altın.

O bir sarı yılanmış.
Sarı yılan sarıldı
Yankanın uz belinä.
Yanka baarıp, yalvıyor,
Bobasını çaarıyor:
- Gel, kurtar beni bundan,
- Gidämem, Yanka, gidämem
Gidip seni kurtaramam.
Bän sensiz olurum,

Yavklusunu çaarıyor:
- Gel, yavklum, kurtar beni
Sarı yılanın aazından.
Gidärim, Yanko, gidärim,
Ama bän elsiz olamam...
Anacını çaarıyor:
- Gel, kurtar beni bundan.
- Gidämem, Yanko, gidämem,
Gidip, seni kurtaramam.
Bän sensiz olurum,
Ama bän elsiz olamam...
Yanka baarıp yalvıyor,
Batüsünü çaarıyor:
- Gel, kurtar beni bundan,
- Gidämem, Yanko gidämem,
Gidip seni kurtaramam...
Yanka baarın yalvıyor,
Gidip seni kurtarırım,
Elsiz, ayaksız olurum,
Ama sensiz olamam.

Anü, mari, Anö!

- Anü, mari Anö!
Dön geeri,
Mamun hastalandı,
Mamun ölecek.
- Ko hastalansın, ko ölsün.
O beni vermedi istediimä,
O beni verdi aşırıya.
Aşırıya, el elinä,
El elinä, baş hayduda.

Gecä gider, gecä geler,
Getirer bana kannı bıçak,
Kannı bıçak, kirli gölme.
Görmekleri yıkadıyor,
Bıçakları bilemiyor.
Göz yaşınnan yıkadıyor,
Can sooluunnan kuruduyor.

Kadınım

Başım acır, kadınım,
Başım acır, kadınım,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ...kadınım.

Kaşım acır, kadınım,
Kaşım acır, kadınım,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Rastık kaşına,
Dibi, dibi ... kadınım.

Burnum acır, kadınım,
Burnum acır, kadınım,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınım.

Dişim acır, kadınım,
Dişim acır, kadınım,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınım.

Dilim acır, kadınım,
Dilim acır, kadınım,

Şeker dilinä,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Kolum acır, kadınıım,
Kolum acır, kadınıım,
Blezik koluna,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi, ... kadınıım.

Parmaam acır, kadınıım,
Parmam acır, kadınıım,
Üzük parmaana,
Blezik koluna,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Ayaam acır, kadınıım,
Ayaam acır, kadınıım,
Papuç ayaana,
Üzük parmaana,
Blezik koluna,
Şeker dilinä,
Sakız dişinä,
Emfä burnuna,
Rastık kaşına,
Canfes başına,
Püskülü yanına,
Dibi, dibi ... kadınıım.

Sevda gülü

Şu bayırın ardında
Gümä-gümä gül açêr;
Şu bayırın ardında
Genç bir olacık kaçêr.
O diyl olak, o bir kız.
Kara güvem – gözleri,
Gaytan gibi kaşları,
Kara bürcü saçları.
Yari ardına gider,
Gümä-gümä gülleri
Kızın saçına dizer
Hem da peliyni örer.
Şu bayırın ardında
Gümä-gümä gül açar.
Güllär sevdaya karıştı,
Sevda gülä yaraştı.

Yärim var, därim

- Varın, söläyin bobama,
Gelsin bana zındana.
Satsın topraanı,
Kurtarsın beni zındandan.
- Ne zındana gidärim,
Ne oolum var därim,
- Varın söläin anama,
Geläsin bana zındana.
Satsın leftlerini,
Kurtarsın beni zındandan.
- Ne zındana gidärim,
Ne da oolum var därim,
- Varın, söläyin agama,
Gelsin bana zındana.
Satsın öküzlerini,
Kurtarsın beni zındandan.
- Ne zındana gidärim,
Ne da kardaşım var därim.
- Varın, söläin yarimä,
Gelsin bana zındana.
Satsın kendi çiyzini,

Alsın beni zındandan.
- Zındana da gidärim,
Çiyzimi da satarım,
Yärim da var därim...

İlkyaz

İlkyaz olur, sular akar.
Sular akar, durulur;
Gelip-geçär, bana bakar,
Druşkalarma urulur.

Suya gidär-bir incecik,
Bir incecik yolu var;
Sudan gelir bir incecik,
Bir incecik sesi var.

Daldan incä fidan gibi,
Fidan gibi boyu var;
Baldan tatlı şeker gibi,
Şeker gibi dili var.

Bulgar kızı

- Mari Marinka, sän bulgar kızı;
Sän bulgar kızı, bän türkmen oolu.
Mari Marinka, gelsäne bizä,
Gelsäne bizä, bizim olasın.
- Nasıl gideyim sizä,
Nasıl olayım sizin, batün brakmêêr?
- Mari Marinka, gelsäne bizä,
Bizim başçedä var bir gül fidan.
O gülün kökündä – bir sarı yılan.
Al o yılanı, koy sırlı çölmää,
Doldur onu biyaz şaraplan.
Batün da kırdan geldiynen,
İkramna onu bu şaraplan,
Ver ona içsin bir yorgunnuk.
Marinka gitti, aldı yılanı,
Koydu çölmää, eşil sırlı çölmää,
Verdi batüsuna. Otalêdi onu.

- Dur, mari Marinke!
Yaktın içimi...
Bu diyl yorgunnuk,
Bu yılan zihiri.
- Başka kerä istedik ayırma...

Tä niceysin sän

Sän baalarda varmıydın,
- 2 kerä
İncä fidan gördümüydün?
İncä fidan ne takımdır –
Senin boyun o takımdır.

Sän baalara vardımıydın,
Kara üzüm gördümüydüm?
Kara üzüm ne takımdır –
Senin gözün o takımdır.

Sän çarşıya vardımıydın,
Kara gaytan gördüm?
Kara gaytan ne takımdır –
Senin kaşların o takımdır.

Sän çarşıya vardımıydın,
Kırmızı alma gördümüydün?
Kırmızı alma ne takımdır –
Senin yanaan o takımdır.

Sän çarşıya vardımıydın,
Tazä peynir gördümüydün?
Tazä peynir ne takımdır –
Senin tenin o takımdır.

Kralö

Hay, Kralö, Kralö,
Ne küsülüysün?
Ne kahırlıysın?
- Ne sor, male,
ne da söyleyim.

Yavklum Yordana
Yavklu olmuş.
Yabancı olsa.
Canım acımaycêk.
Bir kapu – komuşu
Çiçumun oolu
Aldı elimdän,
Eldän sevdiceemi.
Beni da, male,
Dever okuldular,
Kızkardaşımı, Tudorkayı,
Zıvla koydular.
Bän da, male,
Angı ayaklan
Divan durayım?
Angı aazlan
Bulü deyim?
Nasıl onnarın
Üzünä çıkayım?
Nasıl bän, male,
Bayarak tutayım?
Bir dizi altın
Demidä dizdim,
Yordana, male,
Taktı onnarı.
Aldı bakırları,
Pınara geldi.
Bän da, male,
Seläm verdim.
Tudorka, male,
Pek küçüktür:
İçeri girir –
Seläm verämäz;
Dışarı çıkar –
Seläm alamaz;
Elindä, male,
Filcän tutamaz...
Selemmi almadı.
Ozaman dedim:
- Yordanko, mari,
Yordanko, yarım!
Na senin kitkanı.
Ver gümüş üzüümü.

- Dur bre, Kradö,
Kıyma beni!
Bän seni kıydım,
Sän kıyma beni.
Benim da male,
Pek canım acıdı
Canım acıdı
Ama dönmedim.
Suladım beygirimi
Çulladım attımı
Da dedim, male,
Kal saalıcaklan.

Dünürcülük

Deredä daul sesi var, lelüm, - 2 kerä
Kızlarda çengel fesi var, lelüm.
Üşüdüm – çektim yorganı, lelö.
Yısındım – teptim yorganı, lelö.
Dereyä gerdim urganı, lelö,
Susadım, öptüm gerdanı, lelö;
Acıktım, kaptım somunu, lelö...
Lelümun günü hoş olsun, olsun,
Avucu karanfil dolsun, dolsun.
Lä, lä, lä, lä, lä, lä ...

Kismetim benim elimdä, lelö,
Sevdicääm kendi evimdä, lelö,
Saa olsun lelüm dünürcüm, lelüm,
Saa olsun dünürcü sözün, lelüm,
Lä, lä, lä, lä, lä, lä ...

Zenko, aalama!

Aalama, canım,
Bän gidärsim,
Genä gelecäm,
Seni alacam,
Sana dönecäm.
Çayıra inärdi
Üç gemi, Zenko,
Vani olan,

Hen gözäl olan,
Vani olan,
Hen serbest olan,
Kaval çalardı
Hem da aalaardı:
"Dedim ona, Zenko,
Aalama, canım,
Bän gidärsäm,
Genä gelecäm,
Sana dönecäm,
Seni alacam.
Aulu, Zenko,
Kara süräsin,
Pelin ekäsin,
Feslen ekäsin,
Feslen bitärsä,
Umut edäsin
Pelin bitärsä,
Umudu kesäsin".

Biläydım, biläydım...

Bana da laf çıkardılır,
Benim da vardı bir yarım
Bänsaydı onu bilmedim
Osaydı bizim komuşuymuş (2 kerä)

Suya giderim, laf katar,
Sudan gelirim, göz atar.
Neçin bän ozaman bilmedim?
Sevdiceem "kaç" dedim? (2 kerä)

Kapularımız – kapu kapuya,
Tokatlarmız – karşı karşıya –
Anam-bobam verdi aşırıya,
Biläydım aalemä gideceemi,
Astırdım kendiceymi
Payacanın dalından. (2 kerä)

Gel gidelim

- Kolum yastık, saçım yorgan –
Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!

- Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı!
Atımın şu nalı yoktur,
Atımın şu çulu yoktur...

- Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı.

Anam-bobam duyarsaydı,
Atlıları yollarsaydı?!.
- Gel gidelim, dilber olan,
Gel gidelim, gözäl olan!
Ardımıza düşärsaydı,
Canımızı kıymık kıysın!..
- Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!
Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı!
Canımızı kıymak kıysın,
Kuşlar, kurtlar kana doysun.
Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan,
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı!
- Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı!
Atlıları yollarsaydı,
Ardımıza düşärsaydı?!.
Bän gidämem, türkmenkızı,
Toomunu kuşlar isin, .
Öküzümü kurtlar isin!..
Gel gidelim, gözäl olan,

Gel gidelim, dilber olan,
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Bän gidämem, türkmen kızı!
Ambar açtım, toomu saçtım,
Öküzümü çiftä koştum.
- Gel gidelim, gözäl olan,
Gel gidelim, dilber olan!
- Bän gidämem, gürcü kızı,
Gel gidelim, dilber olan!
- Gel gidelim, gözäl olan,
- Bän gidämem, gürcü kızı
Bän gidämem, türkmen kızı!

Kadınanın türküsü

Evelisi bän bir cizdaraan kızıydım,
Aman, aman, kızıydım.
Kafeslerdä nazlı, besli komru kızıydım,
Aman, aman, kızıydım.
Şindi düştüm duşman käfir elinä,
Aman, aman, käfir elinä.
Avşamlar olur, hey, sofrasını bana
Kurduru, saa elinnän serpittiri,
Aman, aman, serpittiri.
Geç vakıdadan beni divan durgudur
Aman, aman, durgudur.
Sabaalar olur, hey, klisesinä
Alıp beni götürür,
Aman, aman, götürür.
Türlü bin, türlü süfretlär
Bana, bana öptürür,
Aman, aman, öptürür.
Arta da kalsın Jürkananın çeşmesi,
Arta kalsın, yıkılsın
Aman, aman, yıkılsın!
Verdi beni duşman käfir elinä
Aman, aman, duşman käfir elinä.

Miti, sana ne oldu?

Pençeredän ay duudu,
Miti, sana ne oldu?
Üstün başın kan oldu
Küyün içi yas oldu?..

- Lambu tuttu kolumdan,
Mialka urdu bilimdän
"Geliniz" – baardım,- sesim yok,
"Valele"- baardım, - acım çok.
Ay buluda kauştı,
Mialka yanımdan sauştı...
Mitiyi da aldılar
Al yorgana sardılar,
Bolniţaya aldılar...

Yolda Miti "dur" dedi,
Dur deyince can verdi...

Hay tepelär

Hay tepelär, tepelär,
Üüsek tepelär!
Karşıda yaamur yaar –
Bırda sepelär.
Karşıda yaamur yaar –
Bırda aepelär.

Ne durursun, mari kız,
Aul aşırı?
Taramışın saçını
Festän dışarı?
Seni görän çocuklar
Oyunu şaşırı,
Tutup, tutup kolundan
Aulu aşırı,
Tutup, tutup kolundan
Aulu aşırı.

Hay tepelär, tepelär,
Üüsek tepelär!

Karşıda yaamur yaar –
Bırda sepelär.
Karşıda yaamur yaar –
Bırda sepelär.

Bir urum kızı

Daadan çıktı bir urum kızı –
Topukları biyaz, donu kırmızı.
Maavi mi, maavi, inadına kaavi,
Dolayaladı şeytan,
Ayda öküzü,
Çiynä sakkızı.
Atlasa, atlasa –
Yıldızı koparı,
Tepesi otları tıkalı ...

Sundurmada, doldurmada

Ne durursun sundurmada,
Sundurmada, doldurmada?
İşte gelir maaza başı,
Maaza başı,
Çatma kaşlı;
Çatma kaşlı;
Güvem gözlü,
Al yanaklı,
Bal dudaklı...

Ah, turnam, turnam

Karpuzu kestim-kan gibicä,
Yarimi gördüm var gibicä.

Refren:

Ah, turnam, turnam,
Turnam, turnam...

Sıyırıldım, indim alaya
Halk toplanmış malaya.

Refren:

Sıyırıldım, indim direktän –
Hepsini korkuttum ürektän.

Refren:

Hastalık tuttu pazardan,
Ne kaldı öleyim nazardan...

Refren:

Ölçüsüz şarap

Al menevşa açılarkan
Seni braktım bez çözürkän.
Ah seni bulayım bez dokurkan...
Gelä-gelä geldi tokat yanına,
Tokat yanına, maaza önünä.
- Kolay gelä! Mari gelin, Sando!

Hallaraz olêsun, bre yolcu saldat!
Mari, gelin Sando, ver bana şarap,
Ver bana şarap, ölçüsüz şarap.
Ah, verecäm sana sayısız altın,
- A bre saldat, yolcu saldat!

Dur burada sorayım anama.
Hay male, male, ihtär ana!
Geldi bir saldat, bir yolcu saldat,
İstedi bendän ölçüsüz şarap –
Verecek bana sayısız altın
- Mari, gelin Sando, sölä soldata -
Üüsek miydana, ah kaba krivada;
Mari gelin Sando! Git getir şarap,
Git getir şarap, ölçüsüz şarap...

Mari gelin Sando, bän kestim saldatı
- Hay male, duşman ana!!!
Tanımadın mı Toduru male?
Saa elindä küçük parmaanda,
Küçük parmaanda nişan üzücäk.

Todurun, male atı gezeyor,
Neredä gezer, er da tepreer
Neredä puhurdêr, duman düşer,
Neredä kişneer, dünnä öter.
Hem gezer, male, hem da aarêr
Gelän geçenä hepsinä sorêr...

Saldat çizmeleri

Kasabanın kuşları
Cıvıl-cıvıldar,
Saldadın çizmeleri
Gıcır-gıcırdar!

İvanovka klisesi
Şivşir direkli –
İçindä da saldatlar
Demir ürekli.

Kasabanın kuşları
Cıvıl-cıvıldar,
Saldadın
Çizmeleri
Gıcır-gıcırdar!

Gelin türküsü

- Kızım, kızım nazlı gözüm!
Evimin şennii sändin
Sandımın kumaşı sändin.
- Male, male, verdin beni aşırıya,
Aşırıya, badatlara.
Badat yolu uzak olur,
Görüşmemiz pek az olur.
- Kızım, kızım, nazlı kuzum,
Bän vermedim, boban verdi,
Boban verdi, vermiş oldu.
Vermiş oldu, dönmäk olmaz.

Hay dini dönelim

Hop, hay dini dönelim
Saadica karşı, (2 kerä)
Garafanı başı;
Hop, hay dini dönelim
Kresnița karşı, (2 kerä)
Filcanın başı;

Hop, hay, dini dönelim
Kayinnaa kaarşı,
Kavganın başı;

Hop, hay dini dönelim
Kaynattaa karşı, (2 kerä)
Sofranın başı;
Hop, hay dini dönelim
Kırața kaarşı, (2 kerä)
Rağanın başı;

Hop, hay dini dönelim
Draginkuya karşı, (2 kerä)
Sopanın başı.

Gelin türküsü

Mari, Kate, uyurmuysun?
Uyurmuysun, uyansana.
Gül yastıında dayansana,
Vani geler, inansana.
Kızlık saçın söküler,
Gelinnik saçın örüler.
Sän üüsüsün, sän garipsin,
Sän bu gecä musafirsın.

Güvä türküsü

Ak bacadan tütün gütär,
Çevreciimdä bülbül ötär.
Dün avşam bän bir düş gördüm

Düşümdä Vani güvä olmuş.
Güvä olmuş süzülürdü,
Ayna dizindä düzünürdü,
Çevrä elindä silinirdi.
Saa yanında bir al çiçek
Sol yanında telli gelin.

Gelin türküsü

Kızım, kızım,
Nazlı kızım,
Sändin, kızım,
Evin şennii;
Sändin, kızım,
Sandık donaa;

Sändin, kızım,
Başça gerciim,
El elinä
Verdim seni
Yok näbayım -
Olmaz dönmaa...

Gelini tellärkana

Mari Marinka, uyansana,
El gelir inansana.
El gelir, el ayırêr
Anadan da, bobadan da,
Kardaştan da, kızkardaştan da,
Ana – boba kapusu –
Fesleen kokusu,
El kapusu –
Acı pelin kokusu.
Saa yanında bir top çiçek,
Sol yanında keskin bıçak.

Hay dini, dini

Hay dini, dini, dönelim,
Dönelim, dönelim,
Hay dini dini dönelim,
Dönelim, dönelim.
Dönüp, dönüp çökelim,
Çökelim, çökelim,
Dönüp ta çökelim,
Çökelim, çökelim.

Hay dini, dini, ielim,
İelim, ielim,
Hay dini, dini, ielim,
İelim, ielim.
Seip da sevelim,
Sevelim, sevelim,
Seipda sevelim,
Sevelim, sevelim.
İip da biçelim,
Bielim, biçelim,
İip da biçelim
Bielim, biçelim.
Hay dini, dini, alalım,
alalım, alalım,
Hay dini, dini, alalım,
alalım, alalım.
Hay dini, dini, seçelim,
Seelim, seçelim,
alıp da oynayalım,
Oynayalım, oynayalım,
Hay dini, dini, seçelim,
Seelim, seçelim.
alıp da oynayalım,
Oynayalım, oynayalım.

Gelin alırız

- Aalaylan, maanaylan
Kız-gelin alırız.
- Daullan, zurnaylan
Kız-gelin veririz.
- Ne istärsiniz, ne istärsiniz
Bizim alaydan
- Bir kız gördük kara kaşlı,
Kara gözlü. Onu istäriz.
- Ya şu kızın, ya şu kızın
Adını bildirin.
- Adı da, kendi dä
Kati kadına...

Maanilär

Hay bedän yar, bedän yar
Beni brakıp gidän yar.
Sän evel büülä diyldin
Seni kim üüredän yar!

Bir kız gördüm tellenmiş -
Sandım yarım evlenmiş.

Rakı koydum filcana -
Mayıl oldum bir cana.
O can benim olacêk,
Bana boncuk takacêk.

Nerelerdä gezersin
Kaşını-gözünü süzersin?
Sän bu leventliklän
Çök üreklär üzersin.

* * *

Aul boyu gül-fatma,
Var-git, bana laf katma.
Beni sana vermezlär,
Seni da evermezlär.

İngimiz ardından, mari kız,
Su gelir boydan
Kaet karagöz ararsaydınız,
Alın bu soydan.

* * *

Göktä yıldız ellidir,
Ellisi da bellidir.
Saldat gitti çocuklar
Gezmesindän bellidir.

Yarim işä çeketti
Bana da bir ses etti.
Hem erdä kuyu kazdı,
Hem bana maani yazdı -
Zavalı dinä yazdı.

* * *

Göktä yıldız ellidir,
Ellisi da bellidir.
Saldat gidän çocuklar
Gezmesindän bellidir.

* * *

Daadan çıktı bir kuzu -
Burma, burma buynuzu.
Benim vardı bir yarım
Nası bir vakla kuzu.

* * *

Armut aacı dallandı,
Erä diydi, ballandı.
Allah saburlar versin -
Yarindän ayrılmışa.

* * *

Su doldurdum kamuşa,
Su verdim susamışa.
Yarım çirkin, bän gözäl
Nası yaşaycêz bilä?

* * *

Punar yanında testi -
Ne fena lüzgär esti.
Esticää gibi geçti,
Yarlär bizdän vazgeçti.
Hay gel beri, gel beri
Yarlär bendä elveri.
Gözelliimi gördüünen
Gelennär gitmüz geri.

* * *

Hay vazlara-vazlara,
Em atalım kazlara.

Kazlar emi iyincä
Biz varalım kızlara.

* * *

Mavi üzük parmakta
Her bir boya yanakta.
Benim vardır bir yarım
Valkaneştä konakta:
Pek yıkanır yalakta,
Hem durlanır malakta

* * *

Hay näbalım, näbalım,
Geniş kürek alalım,
Sizin gibi kızları
Sokaa dooru atalım

Ay duur, ayazlanır,
Gün duur, biazlanır.
Benim vardır bir yarım
Hem gelir, hem nazlanır

* * *

Kaar yaayır kepek gibi,
Yapışır ipek gibi.
Geç gelän çocukları
Kuarlar köpek gibi.

Varnedä çok sokak var,
Moskovda da kuvet var.
Moskalın dedikleri hiç çıkmazlar.

* * *

Çiy düşmüş gözäl gülä,
Gücülär çilä-çilä.

* * *

Evin üstü keremet –
Benim yarım şeremet
Hem şeremet hem gözäl,
Pek uyuklayarak gezär,

Parmaklarını urarak,
Tırnaklarını kırarak.

Ay duuar kamuş gibi,
Gün duuar gümüş gibi.
Benim vardır bir yarım
Öpüşür guguş gibi.

* * *

Hay gidiniz, gidiniz,
Siz bizi beenmediniz
Taa iysinä saldınız – .
Genä bizä kaldınız.

Havada uçan kırlangaç
Kuyrucaa ayırıç-ayırıç.
Beni yardän ayıran
Kan kussun auç-auç.

* * *

Hay derä, derin derä,
Gölgesi-serin derä.
Beni yardän ayıran
Serpilsin kara erä.

Göz attım bän çimenä,
Çimenin çiçeciinä.
Yaprak olsam, dökülsäm
Yarimin kucacına.

* * *

Ne biläsin yollamış?
Kuru emiş yollamış.
Orada kalsın o emiş
Açan kendi gelmemiş .

* * *

Bir taş attım yamaca,
Bir kuş urdum alaca.
Alacası boyunca
Sevämedim doyunca.

Baaya gittim-ereklik
Erä bastım-er peklik.
Benim vardır bir yarım –
Lafı edär bir binnik.

Kara beygir ahırda,
Benim ürääm kahırda
Kahırcımı bilseniz.
İstediimä verseniz.

Havada uçan kuş mudur,
Kanadı gümüş müdür.
Beni yardım ayıran
Acaba gülmüş müdür?

Türkücüysan, türkü çal.
Maaniciysan, maani çal.
Köpek gibi uluma,
Domuz gibi soluma.

Hele bak sän, hele bak!
Bostanda bir boş susak.
Benim yarım balaban –
Sade kemik hem gırtlak.
Maaniä başçımısın,
Duvara taşçımıysın?
Maaniyi baştan sölä,
Kirpiktän, kaştan sölä.

Kara tauk tepeli,
Benim yarım üfkeli.
Üfkelenme, hey be can,
Genä kendin gelecen.

Marinka süpürü, toz edär,
Yavklusu geçär, göz edär
Marinka kaldırdı kaşını,
Yavklusu salladı başını.

Kalä ardı-saz yolu,
Gül açtıynan yaz olur.
Bän yarimä "gül" demäm,
Gül ömürü az olur.
Alçaklarda baa olmaz
Kara üzüm al olmaz.
Komşuykayı aldadan
İylik dünnäda bulmaz.

* * *

Aya baktım, ay ayaz,
Kıza baktım, kız biyaz.
Kesää saldim, para az –
Etti bana bütün yaz.

Pençeredän bak da gel,
Tigarani brak da gel.
Yavaş-yavaş bas da gel -
Taftalar oynamasın, Analar annamasın.
Suya gidän kızlara
Hep o çıkarı kalpak.

* * *

Hay dut emiş, dut emiş
Dalları suya inmiş.
Benim vardır bir yarım –
Gözlerini sıçan imiş.

* * *

Feslen ektim aş için
Yandım kara kaş için.
Edi yıl izmet ettim
Bir çift kara kaş için.

* * *

Mavimidir morunuz,
Genç kızmıdır zorunuz?
Hele biraz durunuz,
Biz onnarı buluruz.

Al perdä, eşil perdä,
Kız koydu çocuu derdä.
Ornek gerdansız olmaz.

Mavi dimi, boz kalpak ,
Benim yarim pek yalpak.
Kırçma önü boyalı,
Yar direktä dayalı.
Kırçmaa gidän çocuklar
Başı belada baalı.

Maanaci başımıysın

- Maani, maani maaniştir,
Onu da bilmäk bir iştir.
Maanici başımıysın,
Cafayur taşımıysın?
Birkaç maani sölesäm,
Cöbündä taşırımıysın?..
- Maanici başı da bän,
Cafayur taşı da bän.
On-beş maani sölesän
Cöbümdä taşırım bän.

Eni maanilar

İiri başak sakallı,
Benim yarim akıllı,
MTS-ta incener
Her bir işi becerer.

* * *

Bizim ferma tertipli,
Yarim gelir üfkeli
Üfkelenme, hey be cän
Normayı başaracan.

Tarlamızda er peklik
İnsannarmız ürekli.
Yarlerimiz da tertipli
Klubumuz da şennikli.

Çalayım bir Şen türkü:
Yarım sıbıttı kürkü,
Eni kostüm kestirmiŐ,
Bir da Őuba diktirmiŐ.

Baalarda kara zm,
Traktorda kaldı gözüm.
Moskovodan geldi izin
Gençlr traktora pinsin.

* * *

Aya baktım, ay ayaz –
Fermada piliçlr bim-bz.
Tauçuyka da gzl –
Beş çocuk aardına gezer.

* * *

İŐ kendimi gerdim,
BeŐr norma bn verdim.
Vıstavkaya gidecm
Te neçin bn iŐledim

* * *

Maavi kitka varaklı,
Benim yarım çarıklı –
Şimdi midir, bre olan,
Çarık guıylecek zaman?

Kitkayı getirmediim,
Normayı bitirmediin:
Beni sana vermezlr
Lafını da etmezlr.

* * *

Havaler oldu serin –
Traktorlar srr derin.
Yılaç için bulmaycam
Ne ayırık, ne da pelin.

Türkücüümü başardım,
Yarimä seläm aşırdım.
Moskvaya saldat gitti,
Bu yıl slujbası bitti.

Türkü

Oy dini, dini pak istär,
Oolcaazım yalpak istär,
Sırmalı kolan istär,
Burmali kalpak istär,
Boz şaldan bir don istär,
Al yanaklı kız istär.

Tavşan gelir yamaçtan
Tırnakları kamadan
Parmakları çividän
Kulakları deridän...
Hop tiri zayku çervenku!
Hop tiri zayku çervenku!
Çerven, çerven galançu,
Dünürçülär hayvançt.

Hay gani-gani, gan kişi
Avşam geldi on kişi.
Biri yapmaycek işi,
İstär gelsin bin kişi,
Kızım benim taa küçük
Çiyzleri yarım buçuk.
Bän genç onu yakmaycam,
Hayırsızlık yapmaycam...

Tunanın kavakları
Titirär yaprakları.
Çiy düşmüş gülä benzär
Yarimin yanakları.
Maavi üzük poyraza
Var git sölä horoza,
Bu gecelik ötmesi,
Yarım gelecek bizä,
Horoz öttü-gelmedi,
Ursuz duşman ölmedi.
Düümük olsun sözünä,
Yakma çıksın gözünä...

Gelli, male, bir ursuz,
Bir ursuz, bir kart ursuz
Hem çirkin, hem kusurlu
Cepleri para dolu
Anam-bobam düşündü,
Beni vermää düşündü
Verselär da gitmeycäm
Eski yari bekleycäm
Eski yarin sevlası,
Ureciimi faylası.
Pek gözäl hem balaban
Ayıdacek anadan
Aldı ursuz üzüümü,
Kör olaydı gün görmöz,
Bän istärim o vermöz,
Bilsäm ona gideceymi
Astırım kediciymi.
Payacanın ipindän,
Çibriğanın dalından.

* * *

Hay bir iki, bir iki,
Benim yarım, var iki:
Biri saldat – bekemäm,
Biri çirkin – istemäm!
Saldat olan gelecek,
Çirkin olan ölacek.
Şaldat olan gelmedi,
Çirkin olan ölmedi,
Näbayım?!

* * *

Tuttum pirenin eniyini
Kınırdım kestim ünüünü
Biledim şunun kemiyni
Tıkadım bacanın deliyini
Edirnedän düzara
Bunçin kablettim para
Bay pirä, pä-pä-pä.

Bir attım denizä –
Kızıp adı Nefezä.
Verip Nefezeyi bizä,
Güvää olayım sizä.
Bir taş attım yamaca –
Bir kuş urdum alaca.
Alacadır, alaca,
Kaşı – gözü karaca.
Gidenä bak, gidenä,
Gül sarmaşmış tikenä.
İndim çeşmä başına,
Mender serdim taşına.
Şu sevdayı bilmäzdim,
O da geldi başıma.
Allah versin saburlar
Güzdän sevda çekenä.
Hay bayır, sarı bayır,
Hay bayır, hay ak bayır.
Ayırırsan sän ayır...
Bän yandım cayır, cayır.

* * *

Keremettän su damnar, su damnar
Hay duvaktan kız bakar, kız bakar
Bir kız bizä adarlar, adarlar
O kız bizä çokmudur, çokmudur
Küümüzdä yokmudur, yokmudur.

Traka türküsü, hêy, hêy!

Traka, traka Vasilikê
Karaca geldi duydunuz mu?
Seläm verdi adınız mı?
Kırda puluk işlär,
Küüdä koyun kışlar;
Öküzleri bakın,
Terekelär, akın.
Tolokada kürtün,
Bacalarda tütün.
Pulukları düzün,
Sürgüleri düzün.
Sıra, sıra süütlär.

Şindi geldi
Koçitlär, koçitlerin
Karnı aaç
Ver, babu, kolaç hêy, hêy!..

Lazari hem boyanşı türküleri

Uçtum, gittim, dala kondum,
Lazari, Lazari,
Dal da bana emiş verdi,
Lazari, Lazari,
Bän emiş gökâ verdim,
Lazari, lazari,
Gök da bana yaamur verdi,
Lazari, Lazari,
Bän yaamuru erä verdim,
Lazari, Lazari,
Er da bana çimen verdi,
Lazari, Lazari,
Bän çimeni koyuna verdim,
Lazari, Lazari,
Koyun bana kuzu verdi
Lazari, Lazari

* * *

Pindim, gittim kara suya,
Lazari, Lazari,
Kara suda kannar akar,
Lazari, Lazari,
İki dilber durmuş bakar,
Lazari, Lazari,
Biri küçük, biri büücäk,
Lazari, Lazari,
Büüceciinä seläm verdim,
Lazari, Lazari,
Küçüceenä alma attım
Lazari, Lazari

* * *

Deredä menevşe gördüm –
Bir kız bir gelin birerdä.
Sordum evlerni neredä?

- Karşıda, köşä başında.
Vardım açtım kapucuunu –
Kadıncık yatmış köşedä:
Dört yanı sedef döşeli,
Beş yanı altın döşeli.
- Kalk, kadını, ver bana yımırta.

Mari, Yanke,
Lüşübänke,
Ne gezärsin
Sokaklarda? (2 kerä)

Bän gezärim
Kadın gibi
Hem yanarım
Odun gibi.
Sofranızda
Mum olurum,
Yana-yana kül olurum,
Başçanızda gül bitärim.

Sabaa, sabaa açılırım,
Avşam, avşam kapanırım,
Burcu, burcu kokulurum.

Pipiruda türküleri

Pipiruda gezäriz,
Allaha duva edäriz.
Ver allahım yamurcuk, (2 kerä)
Tarlalara çamurcuk,
Teknelerä hamurcuk,
Fırinnara somuncuk, (2 kerä)
Uşaklara kolaççık.

* * *

Yaamurcuklar yaasin,
Bollucaklar olsun, (2 kerä)
Hambarlarmız dolsun
Pipiruda, lädolö,
Pipiruda, ruda, lädolö,
Yaamurcuklar yaasin,
Bollucaklar olsun, (2 kerä)
Hambarlarmız dolsun.

Okumaklar

Av elimä,
Dev elimä,
Gel kuş güvecimä,
Yarın yortu,
Su iç kurtul

* * *

Biren, biren
– İken-iken
Hayva diken.
Seren – sekiz,
Doron – dokuz,
Kamçı başı,
Eli kara,
Çengel-mengel
Tazi-tuzi
Ekel bümbül
Çık aradan, zümbül.

Kısma için

İvanadan hastalık
Gitsin daalarda.
Taşlara üreendän,
Ceerindän, kolundan,
Bacaandan, gözündän,
Kaşından, kulaanın
Aardından, burnundan,
Dilindän, dilinin
Altından, ayaanın
Altından, canından,
Başından, canından,
Başındana, saçının
İçindän, tırnaandan,
Tırnaanın altından,
Kemiindän, kemiinin
Özündän... Daalara, taşlara,
Cendemin deliinä, pustiela
Gitsin, kısma bitsin,
Gitsin, kısma bitsin,
Erä batsın... (3 kerä)

Nazar için

Oklamış betvalı
Kara gözlü, kömür üzlü –
Bakışı kurusun!
Gözü aksın, lafı bitsin,
Nazar – tütsün!
Angilnadan daaya, taşa gitsin!
(Esnemäk)
Gübür, gübür, gübür,
Gübür olsun süpürgääg,
İlişsin süpürgeñin telindän,
Angilnanın tenindän...

Daalara, taşlara (3 kerä)
Tfu, tfu, tfu,
(Okumaklar yapılar bacalıktä süpürgeylän
elindä)

7.-00

Bu folklor yaratmaları Nikolay Baboglu tarafından 60-cı yıllarda toplanıldı. 2011-ci yılda Gagauz Yeri M. Maruneviç adına Bilim Aaraştırmaları merkezi tarafından latin garfikasına geçirildi.

Latin garfikasına geçirdi: Svetlana Frangu.
Redaktor – korektor: Dr. Güllü Karanfil.
İvanna KÖKSAL.